

శ్రీలక్ష్మీ నందరమణ సహాయం.

శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాచార్యులవారిచే

రచింపఁబడిన

37
2-1912 ద్వాదశస్తోత్రము.

PN0157

పంచెండధ్యాయములకు

SIN07

ఆంధ్ర ప్రతిపదార్థ తాత్పర్యసహితము

ఇది.

పండితులచేఁ బరిష్కరింపఁ బడి

ద్వైతవత్ప్రకాశికా ప్రతికాధిపతులగు

శీలుఖానా వేంకటసుబ్బారావుగారిచే

చరితఁపఁబడియె.

మంజువాణి ముద్రాక్షరశాల.

ఏ లా రు .

Price 12 Annas.]

[నె 12 అణాలు.

1910

PRINTER M. GHALAPATI ROW, PUBLISHER P. VENKATASUBBAROW, ELLO

శ్రీ హయగ్రీవాక్షనమః.

అధ శ్రీ నటికా ద్వాదశస్తోత్రం ప్రాంభ్యతే.

ప్రథమాధ్యాయప్రారంభః.

శ్లో॥ వందేవంద్యం సదానందం | వాసుదేవం రంజనం | ఇంది
రాపతిమాద్యాది వరదేశవరప్రదం || ౧

అ॥ వంద్యం = ననుస్మరించి స్తుతి పడగినవాడును. సదానందం, సదా = ఎల్లప్పుడు, అనందం = ఆనందాదిగుణస్వరూపుడును, నిరంజనం = అజ్ఞానాది దోషరహితుడును, ఇందిరాపతి = లక్ష్మీదేవికి భర్తయును, అద్వాదివరదేశవరప్రదం, అద్వాది = బ్రహ్మమొదలుగాగల, వరద = వరములనిచ్చువారిలో, ఈశ = ఈశ్వరులకు, వరప్రదం = అభీష్టమునిచ్చువాడును, అగు, వాసుదేవం = ససుస్తభూతములకును నివాసభూతుడును, క్రిడాదిగుణవిశిష్టుడునునగు శ్రీకృష్ణమూర్తివారినిగూర్చి వందే = ననుస్మరించి స్తుతించెదను. సదానందం, అనువిశేషానందము, సతం = మంచి పాతికి, ఆనందః = ఆనందము, యస్మాత్కృతః = కలుగజేయువాడనియు, లేక, సత్ = దుఃఖసంహర్తములేని, ఆనందః = ఆనందము, యస్య సః = కలవాడనియు, లేక, సదా = ఎల్లప్పుడు, ఆనందః = ఆనందస్వరూపుడు, లేక, సదానందః = ఆనందాదిగుణవిశిష్టుడనియు అర్థము చెప్పవచ్చును. ఇందిరాపతి, అనువిశేషముచే బ్రహ్మదులకును విశ్వరూపాయకురాలైన లక్ష్మీదేవికి స్వామియని చెప్పటవలన విష్ణుసర్వోత్తమత్వము నూచింపబడినది. అద్వాదివరదేశవరప్రదం, అనుచోట, అద్వాదివరద = బ్రహ్మదులకు అభీష్టము నిచ్చువాడగా, ఈశ = భగవంతుడగా, అని సంబోధనలుగాను, వరప్రదం = అభీష్టదాయకుడనునది, వాసుదేవం, అనుపదమునకు విశేషముగాను అర్థము చెప్పవచ్చును.

తా॥ సత్పురుషుల కానందము గలిగించుటచే వందనస్తుతుల కర్తుడైనట్టియునవి ద్యాకూసుయై నట్టియు, గృహకటాక్షముచే బ్రహ్మదుల కైశ్వర్యమునకు లక్ష్మీదేవికి భర్తయగునట్టియు, వరములనిచ్చువారి కధికారులగు బ్రహ్మదులకు సహితము వరమునిచ్చునట్టియు, సకలలోకాత్రయందైన విష్ణుమూర్తికి ననుస్మారము.

శ్లో॥ నమామినిఖిలాధీశ! కిరీటాఘృష్టనీతవత్ | హృత్తమశ్శమ
నేర్కాభం శ్రీపతేః పాదపంకజం || ౨

భగవంతుని పాదాదిభూభంగపర్యంతము ఆపయనములను ధ్యానపూర్వకముగ వర్ణించుచు, ఈశ్వోకముందు పాదపద్మములకు ననుస్మరించుచున్నాడు.

అ॥ నిభిలాధీశ... పీఠవత్, నిభిల=సమస్తమైన, అధీశ=ప్రావృద్ధ్యధికారుల, కిరిటం=కిరిటములచే, అనుష్ఠాప్త=బరియబడిన, పీఠవత్=పీఠముగలదియు. పృథ్వీత్రమశ్యమనే రాగ్రాభం, పృథ్విమః పృథ్వియాంధకారమును, (అజ్ఞానమును) శని=పొంగొట్టుటయందు, అర్కాభం=సూర్యకాంతినిఁబోలినదియు, అగు, కిరివలే=పాదపంకజం, కిరివలే=పంకజాశ్రయిరాలైన లక్ష్మీపతియగు భగవంతుని, పాదపంకజం=చరణకమలద్వంద్వమును నమామి=ననుస్మరించుచున్నాను. నిభిలాధీశేత్యాదివిశేషణముచే, భక్తాభీష్టప్రదశీయమును, పృథ్వీత్రమశ్యమనేత్యాదివిశేషణముచే, అనిష్టనివారిణసమర్థశ్యమును సూచింపబడినది.

తా॥ సమస్తప్రావృద్ధ్యధికారుల కిరిటంబులచే నారంభింపబడిన పాదపీఠము గలిగి పృథ్వీత్రమందలి యజ్ఞానాంధకారనివారిణసమర్థశ్యనితో సమానుడగు కిరియశక్తిచరణా విందములను ననుస్మరింతును.

శ్లో॥ జాంబూనదాంబరాధారం నితంబంచింత్యమీశితః॥ స్వర్ణమంజీరసంవీతః మారూఢంజగదంబయా॥ 3

ఈశ్వోకముచే భగవంతునికటి ప్రదేశము నుతింపబడుచున్నది.

అ॥ జాంబూనదాంబరాధారం, జాంబూనద=బంగారు వికారమయిన, లేక, బంగారుచాయగల్గిన, అంబర=నన్ద్రుమనకు, ఆధారం=ఆధారమయినదియు, [అనగా పీఠాంబరమును ధరించినట్లు దనిభావము] స్వర్ణమంజీరసంవీతం, స్వర్ణ=బంగారపు, మంజీర=చిలుగుంటల మొలత్రాడుతో, సంవీతం=మాడికొనునదియు, (పీఠాంబరముపైని ధరించినదియు) అమారూఢంజగదంబయా, జగదంబయా=జగజ్జననియగు లక్ష్మీదేవిచేత, అమారూఢం=అగ్రయింపబడినదియు, అగు, ఈశితః=భగవంతుని, నితంబం=కటిప్రదేశము, చింత్యం=(మాతృచ్ఛగలవారికి) ధ్యానింపదగినది.

తా॥ సరిగదవ్యుపవేత నావృతంబయి బంగారు మొలకలుతోఁగూడి లోకంబులకుఁ దల్లియగు లక్ష్మీదేవిచే నాగ్రయింపబడిన భగవంతునికటి ప్రదేశము శాశ్వతము నందిచ్చుగలవారికి ధ్యానింపదగినది.

శ్లో॥ ఉదరం చింత్యమీశస్య తనుత్యేష్వఖిలంభరం॥ వశిత్రయాంకితంనిత్యం మువగూఢంశ్రయైకయా॥ 4

ఈశ్వోకముచే కిరీహరియొక్క ఉదరప్రదేశమును వర్ణించుచున్నాడు.

అ॥ తనుత్యేషి=అల్పమైనదైనను, అభిష్టాభిష్టమస్తపదార్థములకును, భరం=అగ్రయమైనదియు, వశిత్రయాంకితం=వశిత్రయము (మొదలుకాగల సులక్షణముల) చేసినట్లు చున్నదియు, నిత్యం=ఎల్లప్పుడు, ఏకయా=సమానరహితరాలైన, శ్రయా=లక్ష్మీదేవిచే, ఉపగూఢం=కొనిరింపబడినదియు, అగు, ఈశస్య=భగవంతుని ఉదరం=కుక్షి

దేశము (కడుపు) చిత్తం=స్మరింపదగినది. నిత్యమగుపదము సర్వత్ర యోజనచేసికొనవలయు.

తా॥ పరిశ్రమముతోడఁగూడి యనన్యకుఁగారిరాజకముల లక్ష్మీదేవిచే గౌరి లింగినివలది స్వల్పపరిమాణముగలదయ్యు వసంతకత్తిచే వర్షిణిఁ ములకుభరించు భగవంతుని యుదరముభక్తులకు స్మరింపఁదగినది.

శ్లో॥ స్మరణీయమురోవిష్టో! రిందిరా వాసమీశినుః! అనంతమంతవదివ! భుజఃసూరంతరంగతం! ౫

ఈశ్వోకముచే ప్రహరిపక్షిఃఫలమును వర్ణించుచున్నారు.

అ॥ ఇందిరావాసం, ఇందిరా=లక్ష్మీదేవికి, ఆవాసం=మొల్లప్పుడు ఈ కిపట్టునదియు, అనంతం=(దేశతః, కాలతః, గుణతః) మితములేవిదైనను, అంతవదివ=భక్తానుగ్రహమునుబట్టి కొలది క దానిని కనఁబడెడిదియు, భుజయోః=భుజముల, అంతరం=మధ్యము, గతం=పా దియున్నది యగును, ఈశినుః=సర్వనియామకుఁడైన, విష్టోః=విష్ణుమూర్తివారియొక్క, ఉరోః=పక్షిఃఫలం, స్మరణీయం=(భక్తులచే) స్మరింపఁబడవలసినది. అణ్యబృహత్ కుక్షిఃస్థూలః, ఇత్యాదిపరిమాణములచే భగవంతునియందును, ఆయనయొక్క పక్షిఃఫలము మొదలగు నవజానములందును, విమర్శభక్తములు స్వకీసిద్ధములే. ఇట్టివిమర్శభక్తములు ఆయనయొక్క అద్భుతకత్తివలన ఆయనయందుండగును.

తా॥ లక్ష్మీదేవికి నివాసఫలములై పోహణము లేనిదయ్యును, భక్తానుగ్రహభక్తముల పరిమాణముగలదానివలె భుజముననుబొందిన విష్ణుమూర్తివారియంతఫలము భక్తిపారవశ్యులకు ధ్యానింపదగినది.

శ్లో॥ శంఖచక్రగదాపద్మ! ధరాఞ్చింత్యా హరేర్భుజాః! పీనవృత్తాజగద్రక్షా! కేవలోద్యోగినోనిశం! ౬

ఈశ్వోకముచే భుజములను వర్ణించుచున్నారు.

అ॥ శంఖచక్రగదా పద్మభావః=పాంచసన్యశంఖము, సుదిర్భవచక్రము, కామాదకీగద, కమలము, అనునాయుధవిశేషములను ధరించియున్నవియు, పీనవృత్తాః=ధూలముగాను, గుండ్రముగానుండువియు, అనిశం=సర్వదా, జగద్రక్షా! కేవలోద్యోగినః=ప్రపంచమున (సజ్జనులను) కాపాడుటయేముఖ్యమయిన కార్యముగాఁగలవియు. అగు, హరేః=(పాపములనుబోగోట్టు) విష్ణుమూర్తివారియొక్క, భుజాః=పరురృభజములు, చింత్యాః=ధ్యానింపదగినవి.

తా॥ శంఖచక్రగదా పద్మకార్యములను ధరించి జలిష్ఠంబులు వర్తలంబులునయి సజ్జనుల రక్షించుకొనును నెల్లప్పుడుచ్రతుర్ముఖుల భక్తిపాపహాకరుఁడై కారాముని భుజములు పుణ్యాత్ములకు సర్వకాలముధ్యానింపఁదగినవి.

శ్లో॥ సంతతం చింతయేత్కంతం॥ భాస్వత్కాస్తభ భాసకం॥ వై
సంత స్యాఖలావేదా॥ ఉద్గీర్ణం తేనిశంయతః॥ 2

ఈ శ్లోకముచే కంతమును నుతించుచున్నారు.

అ॥ అభిలాః=సాంగములైన, వేదాః=వేదములు, అనిశం=ఎడతెక, యతః=
దేనివలననుండి, ఉద్గీర్ణం=ఉచ్చరింపబడుచున్నవో, (అట్టి) భాస్వత్కాస్తభభాగ
కం, భాస్వత్=కాంతిగల, కాస్తభ=కాస్తభమాణిక్యమును, భాసకం=ప్రకాశింపజేయు
నట్టి, వైకుంఠస్వ=వైకుంఠవాసులైన శ్రీవిష్ణుమూర్తికావారియొక్క, కంతం=కంతమును,
సంతతం=ఎల్లప్పుడూ, చింతయేత్=ధ్యానింపవలయును. శ్రీహరికంతము స్వభావముచే
సుందరమునదియు, సమస్తవేదోచ్ఛారణ విశేషముచే విలక్షణ తావణ్యము గలదియు
నగుటవలన ఆధరణములకుఁగూడ పలంకారము నిచ్చునటట న్నాయమే.

తా॥ ప్రకాశించు కాస్తభమాణిక్యమునకు సయితము స్వభావ సౌందర్యముచే
పదము గలిగించినట్టిదియు సాక్షిజలగు వేదంబుల నుచ్చరింపవలయునగు వైకుంఠమా
తీకారి కంతము వెల్లప్పుడూ భక్తులు స్తుతించుచు నీనది.

శ్లో॥ స్మరేతయామినీనాథ॥ సహస్రసామితకాంతిమత్॥ భవ
తాపావనోదీప్యం॥ శ్రీవతేర్మఖనంకజం॥ ౩

శ్రీహరియొక్క ముఖమును స్మరింపుచున్నారు.

అ॥ యామినీ...కాంతిమత్, యామినీనాథ సహస్ర=వేయిమంది చంద్రులకంటె
నూ, అమిత=అపరిమితమయిన, కాంతిమత్=ప్రకాశముగలదియు, భవతాపావనోది, (క
నుస్మరించువారికి) భవతాప=సంసారిసంబంధములైన తాపములను, అవనోది=శమింపజే
యవదియు. ఈద్యం= స్తుతించదగినదియు, అగు, ప్రపత్తి= విష్ణుమూర్తివారియొక్క, ,
మ ఖనంకజం=ముఖపర్వము, స్మరేత=స్మరింపదగినది.

తా॥ సంసారంబునందలి యాధ్యాత్మికము మొదలగు గుణతపంబుల పరిచయంబుజే
సి సహస్రచంద్రుల కాంతికిని పోల్చుకొనినట్లై బ్రహ్మాదిలచే నయితము పితలపురుషుని
సాధనంబగుటకు స్తోత్రముచేయఁదగిన శ్రియఃపతి నాభిష్టము నుక్తియులకొని స్మ
రింపదగినది.

శ్లో॥ పూర్ణానన్యసుఖోద్భాసి॥ మంగస్మితమధీశితః॥ గోంద
స్యసదాచింత్యం॥ నిత్యానందపదప్రదం॥ ౪

శ్రీహరియొక్క మందహాసమును వణికాయుచున్నారు.

అ॥ అధీశః=సర్వపాలకుడైన, గోవిందస్య=వేదప్రతిపాదుడైన విష్ణుమూర్తి
కారియొక్క, పూర్ణానన్య సుఖోద్భాసి, పూర్ణ=సంపూర్ణమును, ఆనన్య=అసాధారణ
మునైన, సుఖ=సుఖముచే ఉద్భాసి=మిగుల ప్రకాశించుచుండి, నిత్యానందపదప్రదం

నిత్య=కాశ్యపమును, అనంద=సంతోష, పద=స్థానమును (భక్తులకు) ప్రసంపించునట్టి దియనగు మందస్పితం=విఘ్నవృద్ధి, సదా=నిత్యవృద్ధి, చింత్యం=భావింపదగినది.

తా|| అంతములేనిదియు, ఎవరారామమునదియు, నగు ముఖమచే భాసిల్లుచు న్నట్టియు, నేనాటికిఁ జెప్పని యానందముచ్చు వైమలము నొసలనట్టిదియును నేద తేమ్యఁడై శ్రీహరియొక్క మందహాసమెల్లకాలము ముముక్షువులు భావింపవలయును.

శ్లో|| స్మరామిభవసంతాప హనిదామృత సాగరం | పూర్ణానందస్యరామస్య సానురాగావలోకనం || ౧౦

శ్రీహరియొక్క కృపావలోకనమును స్మరింపుచున్నాను.

అ|| పూర్ణానంద=పూర్ణానంద స్వరూపుడగు రామస్య=జానకీఁల్లభునియొక్క, భవసంతాపహనిదామృత సాగరం, భవసంతాప=సంసారసంబంధమున తాపములను (తాపత్రము) హనిద=తొలగించెను, అమృత= (కృపాపానమున) అమృతముతో, సాగరం= (ద్రుమాలై నండియున్న, సానురాగావలోకనం, సానురాగ=కృపతోఁబూరినది, అవలోకనం=చూపు (దయగలచూపు)ను, స్మరామి=ధ్యానించెదను.

తా|| సంసార సంతాప నశకు నాశకమునకు యమృత సాగరమై మేరలేని యానందాకార చాక్రిక రామని కృపావృష్టిని స్మరింతును.

శ్లో|| ధ్యానోదజ్వలమీశస్య వద్మజాదిప్రతీక్షితం | భూభంగం పారమ్యైర్భవతి పరమయితి శ్చిరం || ౧౧

శ్రీభగవంతుని బ్రహ్మరూపమును నుపసన్నుర.

అ. పద్మజాదిప్రతీక్షితం, పద్మజాది=బ్రహ్మమొదలగువారిచే, ప్రతీక్షితం=అభిలషింపబడుచు నదియు, పారమ్యైర్భవతి పరమయితి శ్చిరం=బ్రహ్మగుణస్థానమున, దామి=ఇచ్చుచియు, విమలైశ్చిరం=మోక్షమునిచ్చునదియు. అగు ఈశస్య=ముక్తాముక్త నియానునడగు) శ్రీహరియొక్క, భూభంగం=కనుబొమలసాపు, అజయిం=నిల్లవృద్ధి, ధ్యానోద=ధ్యానింపవలయును.

తా|| బ్రహ్మమొదలగువారిచే గోరబడినదియు, బ్రహ్మమృతస్థానము మొదలగునధికారమును, మోక్షమును నొసలనదియునగు శ్రీహరియొక్క కనుబొమలసాపున భిక్షులై నది.

|| సంతతచింతయేవంత | సంతకాలేచిశేషతః | నై సౌదామృత్యుం తతోంతం | యద్గుణానామజాదయః || ౧౨

అ|| గుణ తః= (భగవాన్గుణములను) సర్వకా పాదముండెను, అజాదయః=బ్రహ్మగుణులు, యద్గుణానాం=విభవంతుని అది దాది గుణములయొక్క, అంతం=తుదను, సంతకాలే=పాదనేలేకపోయిరో, అట్టి, అనంతం=(మచ్చేదరహితుడగు) నా

రాయణుని, సంకతం=మాటిమాటికి, చిత్రయే=స్మరింతును. (అంజువలన) అంతకాలే= అనానకాలముందు, విశేషశ్రేణి=విశేషముగ, (తదేకచిత్రతో) చిత్రయే=స్మరించెను.

ఈశ్వరము “యంయంపాపిర్భూతకథాం త్వజత్వంతే శేఖరం తంతమైతి కాంతేయ! సదాతద్వ్యభాషిష్యః॥ అను గీతాప్రమాణము ననుసరించి చెప్పబడినది. ౨౪ శ్లోకమును (భగవంతునిగాని తదితరముగాని) సర్వదా స్మరించు చుండుటచేత, తత్సంస్కారము పాపమునన్ని, ప్రాణాఃసా కాలముందు, తత్ప్రదార్థ స్మృతిగలిగి, దానివలన తత్ప్రదార్థ ప్రాప్తియగునని దీనితాత్పర్యము.

తా॥ ఏభగవంతుని యానందాది గణములను వితామనాదు లెల్లకాలము స్మరించి యుండుననినచాలలో యట్టి శ్రమింపటని కెల్లప్పుడు స్మరించుచు, ననాన కాలమున తదేకచిత్రయే నాపనమున నిల్చునటుల ప్రార్థి చెడవ.

ఇతి శ్రీమదానందశర్మ భగవత్పూజార్థ్యం గాచితే ద్వాదశస్తోత్రే ప్రథమోధ్యాయః,

శ్రీకృష్ణార్చనము.

ఇది శ్రీమదానందశర్మ భగవత్పూజార్థ్యం గాచితే రచించబడిన శ్రీద్వాదశస్తోత్రమున మొదటి యధ్యాయమునకు చెల్లు గర్థము.

శ్రీపరమహంసమునిః.

ద్వితీయోధ్యాయప్రారంభః.

శ్లో॥ సుజనోదధిసంవృద్ధి పూర్ణచంద్రో గుణార్ణవః॥ ఆమలదా నందనాందోనః॥ ప్రేయ తామిందిరాపతిః॥

ఈ యధ్యాయముందు శ్రీపరమహంసముని వేదోక్తగుణములను స్తోత్రము చేయుచున్నాడు.

అ॥ సుజనో.. చంద్రః, సుజన=నాంచిన గొడుగు, చంద్రః=సమదీప్తులను, సంవృద్ధి=వృద్ధిచేయఁ లో, పూర్ణచంద్రః=పూర్ణచంద్రునివలెటివాడను, (పూర్ణచంద్రుని యందయనుచుచి సముద్రమ పూరినట్లే, శ్రీపరమహంసముచే సుజనలు సంతోషముగ లభించుదురు. జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యములనెడి రత్నములకు నాకరములగుటచే సుజనలకు సముద్రములతో సావ్యము, గుణార్ణవః=అనందాదిగుణములనెడు రత్నములకు సముద్రమింతోననాడెను, (గుణవర్ణపూర్ణుడని తాత్పర్యము) అనందానందసాంద్రః, ఆనందానంద=విశేషానందముచే, సాంద్రః=ఘనాడును. (పూర్ణానందరూపుడను) అను, ఇంద్రాః=లక్ష్మీదేవీకీర్తనమును శ్రీవిష్ణుమూర్తివారు, నః=మన యెడల, వీరీశతాం=

ప్రీతులగుదురుగాక. గుహ్యము. అనువిశేషముచే ఆనందములగును తద్గుణవిశిష్టతను శ్రీహరిని భేదముతో చూచున్నది. ఇట్టి భేదము వ్యవహారముతముగాని వస్తువు ఈ లేదనడుతాత్పర్యముతో, అనువాదనందసాంద్రతఃపూర్ణమంది స్వయావృతడను విశేష, అమును ప్రయోగించిరి.

తా|| సత్పురుషులను సమాదములయొక్క యభిప్రదికే జంద్రునివంటివాడును ముగ్ధులచే సుత్రార్థుడను పూర్ణానందముగలవాడును నగు లక్ష్మీపతి మమ్యుక్తే మించుచుగాక.

శ్లో|| రమాచకోరీవిధవై దుషదర్శద్వదవన్నయే | సత్సాంధజనగేహాయ | నమోనారాయణాయ || ౨

అ|| ర...చే రమా=లక్ష్మీదేవిగాకాదు, చకోరీ=చోరపక్షికి, విధవ=చంద్రునినిచేతించుచు, చంద్రుడని చకోరపక్షులకు కథలొకటి కలుగుటల వారాయించుచు లక్ష్మీదేవిగాకాదు, అది తమకుమీద దృష్టదర్శనమునను, దుషదర్శ=సారద్యోమాది దోషయక్తములగుచు విధవనక, ఉదవన్నయే = ఒక బలమువంటివాడు ప్రస (సశంకకయునగు) సత్పురుషుని సద్వందన. శేహాయ, సత్సాంధజ=సత్పురుషుని నెదుర్కొన్నవని, శేహాయ=గృహమునటివాడవును, (విధికొను గృహము) లక్ష్మీదేవిని కట్టి, సాధవుడు సంసారసరణిమంది విశ్వాతిరిగంగులతేయువాడని చెల్లెల్లియను) ర...చాయ= (పాలయ, సలిల, శయనాది సమిర్తము చే) నారాయణ శిబ్రవాన్మృత్యువును, అను, శే=శోకము. నమః=మన్నులించెదను.

తా|| లక్ష్మీయను శిష్టలగులులనుకల జదయడగుటియను, దుర్మార్గుల గిరువమునకు సుత్రపుటగ్గియయినట్టియను, భక్తుల మార్గాయ నములొందిన వారిట్లు సట్టియనారాయణ యార్చకొనుట మున్నగును.

శ్లో|| చిదచిచ్ఛ్చ... ౨౬౦ | విధాయాధాయధుంజతే | అవ్యాక్యతగ్గహ్యాయ | రమ... నేనహః || 3

అ|| చిదచిచ్ఛ్చదం. ౨౬౦ = చీరము, అచిత్ = అదము, భేం = మొదలగునంతర భేదములుగల, చిచ్ఛల = సమస్త (నమచ) మగు. విధాయ = సృష్టి చి, అధాయ = నిలిపి, భుంజతే = పాలి చువాడున, రేక = నారెను న భుంజిచువాడున, శేక = సమస్తము నంపారిం చువాడున అవ్యాక్య), గృహ స్థాయ (జగజ్జవాది పేతు భూతుడై వికారరహితుం నగుటచే లోకవింశతి, గృహ స్థుడనను, అగు రమాప్రణయశే = లక్ష్మీదేవి భువికి, నమః = సమస్కారము. శ్లో ౨౬౧ కి కలిగియుండు సత్సాంధజములసంభవః శివాద్యాస్తేవితాస్త్రైశ్చ | ముక్తికైశ్చ బుద్ధిశ్చ || ౨౬౨ నీకలక్ష్మీదేవిభాగ్యయను, బ్రహ్మపుత్రుడను, శివాదు సేవకులను నగు లో, అట్టి ప్రపంచ బుద్ధికుడగు శివారిసమస్కారము ఇట్టి ప్రపంచవాక్యములచే శ్రీవిష్ణుమూర్తికి లోకవిలక్షణగార్హస్థ్యము సిద్ధము.

తా॥ చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచమునంతను సృజించి, సంరక్షించి, నశింపజేయు నట్టి వికారకూన్యతడైన గృహస్థుగ శ్రీవిష్ణుమూర్తివారికొఱకు నమస్కారము.

శ్లో॥ అమందగుణసారోపి॥ మందహాసేనవీక్షితః॥ నిత్యమిందిర యానంద॥ సాంద్రోయోనామితంహరిం॥ ౪

అ॥ అనందసాంద్రః=అనంద ఘనస్వరూపుడగు, యః=విష్ణుమూర్తి, అమంద గుణసారోపి, అమంద=పూర్ణమైన, గుణ=జ్ఞానానందాది గుణములచే, సారః=సారభూతుఁడు, అపి=వినను, నిత్యం=నర్వదా, ఇందిరయా=ఁక్కిరిచి శ్రీ, మందహాసేన=దిలు నగవుతో, వీక్షితః=చూడబడునో, తం=అ, హరిం=శ్రీహరిని, నామి=మనుచుండెదను.

తా॥ ఏనుహనుభావుఁడానందాది గుణములచే శ్రేష్ఠుడయ్యెను, ఎల్లకాలము లఁక్కిరిచిచే మందహాసముతోఁ జూడబడి మిగులనానందముఁ బొందునో, యట్టిశ్రీహరికొఱకు నమస్కారము.

శ్లో॥ వశీవశేనకస్యాపి॥ యోజితోవిజితాఖిలః॥ స్వకర్తానశ్చి యతే॥ తంసమామిరమావతిం॥ ౫

అ॥ యః=ఎవఁడు, వశీ=సమస్తమును తనవశమందుకలవాఁడగు, కస్యాపి=ఎవరిని (లేకబ్రహ్మకైనను) విశే=విశమును, న=లేనివాఁడు, అనంగా=అవికారివాఁడు ను, అజితః=(ఇతరులచే) గెలువబడనివాఁడును, విజితః=గెలువబడిన, అఖిలః=ప్రపంచ ముగలవాఁడును, (అనంత విశ్వాతీతుఁడు) స్వకర్తా=సమస్త సృజించివాఁడును. న శ్రీయతే=ఇతరులచే సృష్టింపబడనివాఁడును, అశ్చనో, తం=అ, రమావం=లక్ష్మీవల్లభుని ననూమి=నమస్కరించుచున్నాను.

తా॥ ఎవఁడు సకలలోకంబులకు పావిత్ర్యముచేరినది తానెవ్వరికిఁజూడక, అం దఱుగల్గి ఎవ్వరిచే గెలువబడక, సర్విముసృష్టింగి తానెవ్వరిచే సృష్టింపబడకయుం డునో, యట్టిరమావతికి నమస్కారము.

శ్లో॥ అగుపాయగుణోదేక॥ స్వరూపాయాదికారిణే॥ విదారితా రిసంఘాయ॥ వాసుదేవాయతేనమః॥ ౬

అ॥ అగుపాయ=ప్రాకృతగుణరహితుఁడును, గుణోదేకః స్వరూపాయ, గుణ= జ్ఞానందాదిగుణముల, ఉదేక=అధిక్యమే, స్వరూపాయ=స్వరూపముగాఁగలవాఁడును, అదికారిణే=బ్రహ్మకు సృష్టించినవాఁడును, విదారితారిసంఘాయ, విదారిత=చేదించబడి న, అరి=శక్తువుల, సంఘాయ=సమూహము గలవాఁడును, వాసుదేవాయ=శ్రీవాసుదే మూర్తియనైన, తే=నీకు, నమః=నమస్కారము.

తా॥ హేయమయిన గుణములు లేనట్టియు, అనందాది గుణముల యాధిక్యమే యాకారముగాఁగలిగినట్టియు, సృష్టికర్తయగు బ్రహ్మదేవునికి సయితం కారణభూతుఁ డైనట్టియు, శత్రునాశకుఁడైనట్టియు, వాసుదేవమూర్తికి నమస్కారము.

శ్లో॥ ఆదిదేవాయదేవానాం పతయేసాధితారయే అనాద్యజ్ఞా
నపారాయ॥ నమోవరవరాయతే॥ 2

అ॥ ఆదిదేవాయ=ముఖ్యుడైనమును (లేక, సృష్టికృతార్థముందు, గ్రీడించువాడవును) దేవానాం=బ్రహ్మదిదేవతలకు, పతయే=పరిపాలకుడవును, సాధితారయే, సాధిత=పరిపాలకేతుడవడిన, తారయే=(రాక్షసులు) శత్రువులుగలవాడవును, అనాద్యజ్ఞానపారాయ, అనాది=ఆదిలేని, అజ్ఞాన=అజ్ఞానము, పారాయ=తుదముట్టింపు వాడవును, (అనగాపోగొట్టువాడవును) వరవరాయ. వర=బ్రహ్మదులకంటె, వరాయ=శ్రేష్ఠుడవును, లేక, వర=లక్ష్మీదేవిమొదలగు వారినే, వరాయ=కోరఁబడుచుండువాడవును, లేక. వర=సర్వోత్కృష్టుమైన, వరాయ=మోక్షమనెడు వరమునిచ్చువాడవును, అగు, తే=నీవు, నమః=నమస్కారము.

తా॥ సృష్టిక కార్యకాలంబునఁ గ్రీడించుచున్నట్టివా, దేవతలకందలకుఁ బ్రభువైనట్టియూ, బ్రహ్మదులకంటె శ్రేష్ఠుడవైనట్టియూ, ఆదిలేని యజ్ఞానమునకు వినాశకుడనయినట్టియూ, రాక్షసవాళికుడవైనట్టియూ నీకొలకు నమస్కారము.

శ్లో॥ అజాయజనయిత్రేచ విజితాఖిలదానవః అజాదిపూజ్యపాదాయ॥ నమస్తేగరుడధ్వజ॥ ౩

అ॥ హేవిజితాఖిలదానవ, అఖిల=సమస్తదానవ=దైతులను, హేవిజిత=జయించినవాడా! హేగరుడధ్వజ=ఓహరి! అజాయ=పుట్టుకలే వాడవును, అస్య=ఈ ప్రపంచమును, జనయిత్రేచ=సృష్టించినవాడవును, అజాది...పాదాయ, అజాది=బ్రహ్మదులకంటె, పూజ్య=సేవింపఁబడు, పాదాయ=చరణములయందు, తే=నీవు, నమః=నమస్కారము, జనయిత్రే=అనుచోట నిర్మించిన ఈజీవులకు అనాదికర్మ నిబంధనచే సంసారసంబంధమును ఘటించివేసినవాడని రచనయియున్నది.

తా॥ రాక్షసులనందఱ నోడించిన యోగరుడధ్వజా! నీవుజ్ఞులేవవాడవు, సకలమునకు సృష్టికర్తవు, బ్రహ్మదిదేవతలకుఁ బూజనీయుములైన పాదములుగలవాడవు; అట్టినీకొలకు నమస్కారము.

శ్లో॥ ఇందిరామందసాంద్రాగ్నిః కటాక్షప్రేక్షితాత్మనః అస్మద్విష్టేకకార్యయ॥ పూర్ణాయహాయేనమః॥ 4

అ॥ ఇందిరా=లక్ష్మీదేవియొక్క, అమంద=పూర్ణమైన, సాంద్ర=ఘనమైన ప్రేమరసముగల, అగ్ని=ఉత్కృష్టుమైన, కటాక్ష=కీగంటిచూపులచే, ప్రేక్షిత=మిగుల భక్తిచేరిన, అనురాగముచేరిన చూడఁబడు, ఆత్మనే=స్వరూపము గలిగినట్టియూ, అస్మద్విష్టేకకార్యయ, అస్మత్=మాయొక్క, ఇష్ట=అభీష్టమే, ఏక=ముఖ్యమైన, కార్యయ=వెలవేల్పుదగిన పనిగలిగియున్నట్టియూ (అనగా భక్తులకోరిక వెలవేల్పుటయే ముఖ్యమైన పని

శాంతవాదని తాత్పర్యము) పూర్ణాయ=శుభపూర్ణుడైన. హరయే=భక్తులపాపములనుబోగొట్టు శ్రీహరి, నమః=నమస్కారము. అస్మదిష్టకకార్యాదుడువోటి, అస్మదిష్టయే=మాయొక్క ప్రియమకొలుకు, ఏకకార్యము=సమస్త వ్యాపారములును మభ్యోద్దేశపూర్వకముగ సమర్పణ చేయఁగల వాడును అని విశేషార్థము చెప్పవచ్చును. శ్రీనుదాచార్యుల వారు తమ ధి కారులగుటచే వాడుకయొ ప్రతిపదియును భగవంతుని యొద్దే కిందియే చేయుదురనిభావము. ఇందితులమాణము. శ్లో॥ వేదాదేవార్థకాస్మర్యే దేవనారాయణార్థకాః॥ నారాయణస్తుమోక్షార్థో మోక్షోనాన్యార్థకాఽప్యతే॥ అ॥ వేదములన్నియు దేవతాప్రసాదము కొలుకును, దేవతాప్రసాదము శ్రీహరి కటాక్షము కొలుకును, శ్రీహరి కటాక్షము మోక్షముకొలుకు నైయున్నది. మోక్షమునకంటె ప్రయోజనాంతరములేదు.

తా॥ లక్ష్మీదేవియొక్క సంతోషముతో గూడిన శ్రేష్ఠమైన కటాక్షములచే జూడఁబడి యాకాము గలిగింపబ్బియు, భక్తులకనకమాలమయన కార్యములనె ముఖ్యముగఁ జేయఁనట్టియు, నానందాదిగూఢపరిపూర్ణుడైనట్టియు, సేవకలకు పాపనాశకుడైనట్టియు, దేవునికొలుకు నమస్కారము.

ఇతి శ్రీమదానందశీర్ష భగవత్పదాచార్య విరచితే ద్వాదశస్తోత్రే శ్రీవీరమోధ్యాయః, శ్రీకృష్ణమైత్రమస్తు.

శ్రీహరయ వాయసహః.

తృతీయోధ్యాయప్రారంభః.

శ్లో॥ కురుభంత్యివకర్మనిజంనిత తం॥ హరిపాదవిసమ్రధియా సతతం॥ హరిరేవపరోహరిరేవగుః॥ నాకారిరేవజగత్పీఠ్యః॥ తృగతిః॥

సచ్చాస్త్రముం ద దాపరింపఁబడి వ్యప్తాది తగ్గు ములచే భగవంతుని సర్వోత్తమత్వమును సాధింపఁగోరి జయ ద్వీపప్రదయైన శ్రీమదానందశీర్ష భగవత్పాదులవారు, శ్రీవిష్ణుకసంధానపూర్వకముగఁ జీతకర్మలను జేయవలయునని సజ్జనుల కుపదేశించుచున్నారు

అ॥ హరిరేవ=శ్రీహరియే, పరః=సర్వోత్కృష్టుఁడును, పాలకుఁడును, హరిరేవ=హరియే గురుః=పితృబడేశముచేయనా ఁడును, హరిరేవ=హరియే, జగత్=ప్రపంచమునకు, పితృపాతృగతిః=(సృష్టింపుటవలన) కండియాలు [పోషించుటవలన] తల్లి

కా॥ బ్రహ్మ, ఐక్య మొదలగు సమస్తదైవతములకంటె మరొకప్రస్తుతై, క్షీరాక్షరాభిరుచైవ క్రిహరికంటెను సుత్యాద్యమైన దైవతము ఈ జగత్తులోలేదు. ప్రపంచ సంబంధములగు నాలోచనలవలన ఏమిప్రయోజనము? కాబట్టి నీమనస్సును సర్వదా క్రిహరి పాదపద్మములయందే ఆసక్తి లదానిదిగా జేయుము.

శ్లో॥ యతతోపిహ రేపదసంస్కరణే సకలంహ్యనుమాశులయం ప్రజతి స్మరతస్తువిముక్తిపదం ప. మ. । స్ఫుటమేవ్యతితత్త్వమపాక్రియతే॥ 3

ఈశ్వరమందు, క్రిహరిపాదపద్మస్మరణ ప్రజత్తుమే, సమస్తపాపక్షయకరమగు చున్నప్పుడు, సర్వదాతడను సంధానము, పాపహరమును, ముక్తిప్రదమును, అనివేయి గ చెప్పనక్కఱలేదని యుపదేశించుచున్నారు.

అ॥ హరేః=క్రిహరియొక్క, హ=సంస్కరణే=చరణకమలధ్యానముననే, లేక, స్వరూపధ్యానమునకై యతః=యత్త్వమునే పొంది, ఆశ్వసి=వెంటనే, హరిం=సమస్తమైన, అఘం=పాపము, హి= శ్లో విరతిపాపాని చుట్టఁ దైరవిస్మృతైః అని చ్చయాపీసంస్మృస్తాః దహంత్యేనహిణః ॥ ఎటులగతాఁడనిను నివ్వదహించుకొని, దుష్టులుస్మరించినను, పాపములను క్రిహరిగారు మను, ఆనాప్రమాణములబట్టి నిశ్చయముగ, లయం=వాశమను, ప్రజతి=పాలన. [విరంతరమాదరబుద్ధితో] స్మరతిస్తు=స్మరించువారికి, పరమం=ఉత్కృష్టమైన, స్ఫుటం=స్వరూపావిర్భావలక్షణమైన, విముక్తిపదం=మోక్షస్థానము, ఏవ్యధి=లభించును తతో=గనుక, ఇట్టియే త్త్వప్రభుత్వానమైనస్మరణానుక్రియల, అపాక్రియతే=వదిలివేయవలెను. (వదలఁగూడదనితాత్పర్యము) తా॥ క్రిహరిపాదధ్యానము చేయనలయునని ప్రకటించునంతనే సకలపాపమును నిర్వియమాగా నశించునని చెప్పబడినప్పుడు, ఆయనను భక్తితో స్మరించువారికి ప్రత్యక్షమోక్షవదవి ఎందుకుసమకూడదు? కాబట్టి యిట్టిఫలదాయకమైన స్మరణము నెన్నడును వదలఁగూడదు.

శ్లో॥ శృణుతామలసత్యవచఃసమం । శపథేరితముచ్చితవామాయుగం । నహరేపరమోనహరేస్సద్వశః । పరమస్సతుసర్వచిదాత్మగణాత్ ॥ ౪

ఈశ్వరమందు క్రిహరియొక్క సత్యవత్సత్యమును, శపథపూర్వకముగ చెప్పచుండుటయిచ్చును.

అ॥ హరేః=క్రిహరికంటె, పరమః=ఎక్కువయినవాడు, న=లేడు, హరేః=క్రిహరితో, సద్వశః=తుల్యుడును, న=లేడు, హి=అక్రిహరయే, సద్వచిదాత్మగణాత్=సమస్తదైవత సమూహముకంటెను, పరమః=[గుణములచేత] మత్కృష్టుడు, [ఈప్రకారముగ] ఉచ్చితభాషాముగం=చేసి ప్రకల్పి, శపథేరితం=శపథముతో జన్యబ

డిన, పరమ=మాఖ్యమయిన, అమల సత్యవచః=దోషరహితమయిన, యథార్థవాక్యమును, లేక- అమల=నిర్మలుడగు, సత్య=నిష్ఠుమూర్తివారి యవతారమైన వేదవ్యాసులవారివాక్యమును, శృణు=వివక్షి [అయినను ధ్యానింపుడని భావము] ఇందుకు ప్రమాణములు- శ్లో॥ సత్యంసత్యంపునస్సత్య ముద్భవత్యభవముచ్యతే॥ వేదకాస్తాత్పరంనాస్తి సదైవంకేశవాత్పరం॥ నాస్తివారాముణసమం సభూతంసభవిష్యతి ఏతేసత్యవాక్యేః॥ సర్వాత్మా సాధయాన్యుపాం॥ సత్యసృకార్యంకరణంచవిద్యతే॥ సత్యమత్పాభ్యధికశ్చదృశ్యతే॥ పరాసృశక్తిర్వివిదవశ్చయతే॥ స్వాభావిజ్ఞానబలక్రియాచ॥ నత్యత్సమాదృశ్యభ్యధికకుతోన్మాత్॥ లోకశ్రయేష్యప్రతిమప్రభావః॥ ఇత్యాది.

తా॥ దోషరహితమైనయీసత్య [వాస]వాక్యమునువివక్షము. చేతులుపైకత్రియిదియేసత్యమని వ్యాసులవారుప్రకాశించిరి. శ్రీలంకాపై గొప్పదైవత మెందునలేదు. అయినను సమానమైనవారును నెవ్వరునలేదు. ఈచేతనసమానము లన్నిటికంటె అయినయే శేషుడు.

శ్లో॥ యదినామపరోనభవేత్సహరిః । కథమస్యవశేజగజేతదభూత్ । యదినామసతస్యవశేసకలం । కథమేవతునిత్యసుఖంసభవేత్ ॥

శ్రీమారి సర్వోత్తముడని యుక్తిచే సాధించి సుతిందుచున్నారు.

అ॥ సహరిః=అవిష్టుమూర్తి, యదినామ=ఒకవేళ, పరః=పరుడే, సభవేత్=కాకపోయినయెడల, అస్య=ఈ నిష్ఠుమూర్తి- రెండుకి, వశే=అధీనమందు, ఏతత్=ఈ, జగత్=ప్రపంచము, కథం=ఎట్లుగా, అభూత్=ఉండును. (జగతు నిష్ఠుమూర్తివారి వలనఉండున్నది గనుక నాయన సర్వోత్తముడని తాత్పర్యము) తస్య=అప్రసిద్ధుడగు శ్రీహరియొక్క, వశే=అధీనమందు. సకలం=సమస్తమున, యదినామ=ఒకవేళ సభవేత్=లేకయే జూయినయెడల, నిత్యసుఖమేవి=నిత్యసుఖమే, తు=అవశ్యముగ, కథం=ఎల, సభవేత్=లేకపోవును. శ్రీమారి సర్వనియామకుడు కాకపోయినయెడల, వారు వారుజోరినట్లు వారివారికి నిత్యసుఖము లభించుచుండును. అట్లు లభించునలేదుగనుక, శ్రీహరి సర్వనియామకుడు, సర్వజగత్తు అయిన స్వాధీనమందున్నదిగనుక, అయిన సర్వోత్తముడని యేర్పడి డి.

తా॥ ఒకవేళ శ్రీమహావిష్ణువే సర్వోత్కృష్టుడై కానియెడల, ఈ ప్రపంచము అయినచేత నెందుకున్నది? అట్టి నియామకుని వలనమిదే ఈ ప్రపంచమలెదుడల ప్రతివానిని నిత్యసుఖపూరిత యెందున లభించలేదు.

శ్లో॥ నచకర్మవిమామలకాలగుణః । ప్రభృతీశేమచిత్తనుతద్ధియతః । చిదదిత్తనుసర్వమసౌతుపారి । ర్యమయేదితైవైదికమస్తవపా॥౬॥ స్యతంత్రకారణత్వము కర్మకేగలదని కొందఱును, అజ్ఞానమునకుగలదని మఱి కొందఱును, రాగాదిదోషములకుగలదని యింకొందఱును, కాలమునకుగలదని నేటికొందఱును, ప్రకృతికిగలదని నెదియొకొందఱును, స్వభావాదులకుగలదని మఱి కొందఱును.

భువః తేషామధ్యమధ్యమః. స్వతంత్ర, కారణగర్వ. సర్వోత్తమత్వములు, కీర్తిహరికాని ఇతర లక్షణాలను నిర్వహించుచున్నాడు. ఈ యంత్రమును సమర్థించుచున్నాడు.

అ॥ కర్మ...చర్మతి, కర్మ=కర్మము, విమా=విమానము, మల=కామాదిదోషములు, కాల=కాలము, గుణ=సత్వరజస్తమోగుణములు, ప్రభృతి=మొదలగు కారణవి (ప్రకృతి) ఈశం=సమర్థమైన స్వతంత్రకారణము, హి=నిశ్చయముగ, నవ=కాదు. ఈత=ఎందులననగా, తత్=పూర్వోక్తమైనకర్మాదికారణము, అచిత్తమ=జడస్వరూపము. అసౌ=ఈ, హరిస్తు=కీర్తిహరియైన, చిదచిత్తమ=చేతనా చేతనాత్మకమైన, సర్వం=సమస్తమైనజీవులు, యమయోధితి=ప్రేరణచేయుచుండునది (కీర్తిహరి) ప్రేరణలేక యోనియుజయగజేరగు) తైదికం=కేదసంబంధమైన, వచ=వాక్యము (యః పృథివ్యాంలిప్తకాయకృత్పుణి శరీరం యంపుణివేషద యః పృథివీమంతరో యమయోధి నయితేత్వ త్ప్రియతే కేచనారే, ఇత్యాదిప్రమాణములు) అన్తి=కలదు.

తా॥ కర్మ, అజ్ఞానము, అరిష్టత్వములు, కాలము, త్రిగుణములు, మొదలగునన్నియు జడములనడగియున్నవి కావున నిందేయము స్వతంత్రకారణము కాకవు, చేతనా చేతనాత్మకమైన యాయావత్ప్రపంచమునకును, కీర్తిహరియే ప్రేరకుడని కీర్తులున్ఘోషించుచున్నవి.

శ్లో॥ వ్యవహారభిదాసిగురోజగతో॥ నతుచిత్తగతాసహిచో
ద్యవరం॥ బహవఃపురుషాల్లపుషవ్రవరో॥ హరిరిత్యవదత్స్వయమే
వహరిః॥ 2

క్రీహరిః సర్వోత్తమత్వము లేవనియు "ఏతదాత్మ్యమిదంసర్వం" అనునీ మొదలగు శ్రుతులనుబట్టి జీవేశ్వరింక అభేదమనియు, సంసారదశయందుఁ గనబడుచున్న భేదము వ్యావహారికమనియు, మతాంతరులచేయు వాదమును నిరసించుచున్నాడు.

అ॥ జగతః=జగత్తునకు, గురోః=హితోపదేశకులైన శ్రీవేదవ్యాస మూర్తిహరిః వ్యవహారభిదా=జీవేశ్వరులకుఁగల భేదము వ్యావహారికమని, నతుచిత్తగతా=అభిప్రాయ మెంతమాత్రమునుకాదు. హి=నిశ్చయము, హరిః=కీర్తిహరియైన, సః=అవేదవ్యాసులవారే, చరం=ఉత్కృష్టుడైన పరమాత్మనుగూర్చి, చోద్యః=కంఠించి [శ్లో॥ బహవఃపురుషాబ్రహ్మ స్మృతాహోషికయేనతు ఇత్యాదిభారతోక్తి] పురుషః=చేతనలు, బహవః=అనేకులుగలరనియు, హరిః=కీర్తిహరి, పురుషవ్రవరః=పురుషత్వముడనియు, ఇతి=తలూగున, స్వయమేవ=స్వయముగానే, అవదత్=చెప్పిరి [కీర్తివేదవ్యాసులవారు విష్ణుమూర్తియందుండు ప్రమాణము- శ్లో॥ కృష్ణత్వైపాయనంహృదం॥ విద్ధివారాయణం ప్రథమం హి శ్రీకృష్ణాయపంచరీతాత్॥ శృణ్వభారతికృష్ణతేత్॥ అ॥ కృష్ణత్వైపాయనమైన వేదవ్యాసులవారినికీర్తియింపగాఁగలదనికీర్తనకలయు. పుండరీకాక్షునికంటె తేజోవతః మహాభారతమునెట్లు రచించగలడు.

తా॥ జీవేశ్వరాదిభేదము కేవలవ్యాపకమును నాలు జగద్గురువులగు శ్రీవేదవ్యాసమూర్తి వాఙ్మతమునకు విరుద్ధము. శ్రీవేదవ్యాసులవారే హరికంఠ పరమైవ విష్ణువునకై వేదకీ అట్టిదిలేదని శిష్యముగా, నెఱిగినవారై పునఃపునఃకులు గలరనియు, శ్రీహరియొక్కండే పురుషోత్తముడనియుఁ దలఁచియున్నారు.

శ్లో॥ చతురాననపూర్వవిముక్తగణాః హరిమేత్యేతంపూర్వవదేవసదా॥ నియతోచ్యవినీచతయైవనిజాం స్థితిమాపురితిస్మవరంవచనం॥

జీవేశ్వరభేదము సత్యమునుటకు హేత్వంతరమునఁ జెప్పుచున్నారు.

అ॥ చతురానన...గణాః, చతురానన=చతుర్ముఖబ్రహ్మ, పూర్వ=మొదలుగాఁగల, విముక్తగణాః=ముక్తసంఘములు, హరిం=శ్రీహరిని, ఏత్యం=చాంది, పూర్వవదేవ=సంసారావస్థయందువలెనే, నియతోచ్యవినీచతయా, నియతి=నియతమైన, ఉచ్య=అధికృతమును, వినీచతయా=తక్కువయగునని, సదా=ఎల్లప్పుడు, నిజాం=తమతమయోగ్యతానుసారమైన, స్థితిం=ముక్తిస్థానమును, ఆపుః=హందురు. ఇతి=ఈలాగున, పరంవచనం=వేదవాక్యము, (వైవానందస్య మీమాంసా భవతి॥ ఇత్యాదిలై త్రితీయ శ్రుతియును, రుద్రంసూక్రితాదేవా రుద్రోబ్రహ్మణమాక్రితః॥ బ్రహ్మమామూతీతోనిత్యం॥ నాహంకంఠిచిదుపాక్రితః, ఆను భారతవచనమును) స్యు=ప్రసిద్ధముగలనుజామి.

తా॥ చతుర్ముఖబ్రహ్మ మొదలుగాఁగల ముక్తగణములు సహితము, తమతమయోగ్యతలననుసరించి, ఉచ్చినీచాత్మకమైన ముక్తిస్థానములనే హందుచున్నారని వేదముచెప్పుచున్నది కాబట్టి జీవేశ్వరులకు భేదముకలదునుటయే సత్యసిద్ధాంతము.

శ్లో॥ ఆనందతీర్థసన్నామ్నా పూర్ణప్రజ్ఞాభిధాయుజా కృతం హర్యష్టకంభక్త్యా వతతఃప్రీయతేహరిః॥

“యస్యదేవపరాభక్తి యథాధాదేవేతథాగురౌ” అను శ్లోనివాక్యమునుబట్టి, తమయిష్టదేవతయందువలెనే, గురువునందుఁగూడ భక్తిగలిగి యుండవలయుననియు, అట్టిభక్తి గురువుయొక్క మహిమ జ్ఞానముచేతనే కల్గిననియు, తెలుపుటకై జగద్గురువులైన శ్రీవేదానందతీర్థులవారు తమ స్వరూపమును జ్ఞానకముచేయుచు, స్తోత్రఫలమును చెప్పుచున్నారు.

అ॥ ఆనందతీర్థసన్నామ్నా, ఆనందతీర్థ, ఆనంద=బ్రహ్మవిషయకమైన, తీర్థ=గ్రస్త్రముగలిగినవారని యర్థముగల, సన్నామ్నా, సత్=ఉత్కృష్టమైన, శామ్నా=నామధేయముగలిగినట్టియు, పూర్ణప్రజ్ఞాభిధాయుజా, పూర్ణ=(ఇతియలచే సాకల్యముగఁ దలించుట) పరిపూర్ణమైన, ప్రజ్ఞ=సామర్థ్యముగలవారిని అర్థమిచ్చుచు, అభిదాయుజ=నామముగలిగిన శ్రీమదాచార్యులవారితే, కృతం=రచించఁబడిన, హర్యష్టకం=శ్రీహరియొకమైన, పైయొనిమిదిశ్లోకములను, భక్త్యా=భక్తితో, వతతః=వతనచేయుచు పఠునీక, హరిః=శ్రీహరి, ప్రీయతే=ప్రసన్నుడగును.

తా॥ వేదాంతశాస్త్రసూపన్నులును, అనన్య ప్రజ్ఞాపూర్ణులును, నగు ఆనందతీర్థులను నామముగల, శ్రీపూర్ణప్రజ్ఞాచార్యులవారిచే జేయబడిన, యాచార్యష్టకమునకు భక్తితోఁ బఠించువారికి శ్రీహరి ప్రసన్నుడగును.

ఇతి శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాచార్య విరచితే ద్వాదశస్తోత్రే

శ్రుతియోధ్యాయః, శ్రీకృష్ణార్చనస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాచనమః.

చతుర్థోధ్యాయప్రారంభః.

శ్లో॥ నిజపూణః సుఖామితబోధతనుః | పరశక్తిరనంతగుణః పరమః |
అజరామరణస్సకలాత్మహరః | కమలాపతిరీద్యోతమోవతునః ||

ఈయధ్యాయమును శ్రీహరిభక్త్యర్థమై సర్వావస్థాపేరకశ్వాది మహిమను వర్ణించుచు విద్వోషఅవంతకళ్యాణ గుణస్వరూపియగు శ్రీకృష్ణమూర్తి వారిని స్తుతించుచున్నాడు.

అ॥ నిజ...తనుః, నిజ=అనన్యసాధారణమైనట్టియు, పూర్ణ=అనంతమైనట్టియు, సుఖ=ఆనందమును, అమితబోధ=పూర్ణజ్ఞానమును, తనుః=స్వరూపముగాఁగలట్టియు, పరశక్తిః=లోకవిలక్షణమైన సామర్థ్యముగలట్టియు, అనంతగుణః=లెక్కింప శక్యముగానిగుణములుగలట్టియు, పరమః=సర్వోత్తముఁడైనట్టియు, అజరామరణః=జరామరణాల నెడలేనట్టియు, సకలార్చిపరః, సకల=సమస్తమైన సజ్జనులయొక్క, ఆర్చి=పీడను, హరః=హరిగొట్టునట్టియు, ఈద్యోతనుః=ముఖ్యస్తుతియొక్కఁడైనట్టియు, కమలాపతిః=లక్ష్మీదేవికి భర్తయైనశ్రీహరి, నః=భక్తులయిననమ్మకము, అనతు=రక్షించుఁగాక.

తా॥ జ్ఞానానందస్వరూపుఁడై పరిపూర్ణుఁడై, సర్వసమర్థుఁడై, అనంత సుగుణములుకలవాఁడై, జరామరణరహితుఁడై, ఆర్చిహరుఁడై, స్తుత్యార్హుఁడై. లక్ష్మీనాయకుడగు శ్రీహరిమమ్ము రక్షించునుగాక.

యదనుష్ఠితోపి హరిస్సుఖవాః | సుఖరూపిణ మాహురతోనిగమాః |
స్వమతిప్రభవం జగదస్యయతః | పరబోధతనుంచతః |
భవతి |

పూర్వార్థోక్త విశేషణములనే సప్రమాణముగ నుపసాదపిచేయుచు స్తోత్రము నజేయుచున్నారు.

అ॥ యత్ = ఏకారణమువలన, హరిః = శ్రీహరి, ఆసుప్తిగతోపి = నిద్రలేనివాడై యున్న, నుఖభావః = సౌఖ్యవంతుడై, అత్తః = ఆకారణమువలన. (ఆయునను) నిగమాః = వేదములు, (కు)తి.....అనందోబ్రహ్మదివ్యకాశాత్ || ఏతమానందనయమాత్మాన ముప సంకామతి | సద్దేహాః నుఖగంధశ్చ | జ్ఞానభాస్వత్పరాక్రమః | జ్ఞానంజ్ఞానస్సంఖస్సమైః | సవిష్ణో పరమోత్తరః | విష్ణాన. మానందం బ్రహ్మత్యాదివేదవాక్యములు) నుఖరూపిణం = ఆనందస్వరూపునిగ, ఆహుః = చెప్పవచ్చు వియతః = ఏకారణమువలన, అయ్యః = ఈవిష్ణు మూర్తిచారిత్రవనుండి, జగత్ = జగత్తు, స్వమతిప్రభవం, స్వమతి = సంకల్పమాత్రముచే, ప్రభవం = సృష్టింపబడినదో, తతిః = ఆకారణమువలననుండి, ఖమతి, ఖ = ఇంద్రియములకు, పతిం = ప్రేరకునిగాను పరబోధతనంత = అతాకిక జ్ఞానస్వరూపునిగాను వేదములు చెల్పుచున్నవి.

తా॥ సర్వదా జాగ్రత్స్వరూపుడైయున్న. ఆనందమూర్తియగు శ్రీహరి సంకల్ప మాత్రముచే జగత్తును సృష్టించినందున, అతడు ఇంద్రియ ప్రేరకుడును పరమజ్ఞానస్వ రూపుడును నైయున్నాడు.

శ్లో॥ బహుచిత్రజగద్బహుధాకరణా త్వరశక్తిరనంతగుఃః ప రమః | సుఖరూపమముద్యపదంపరమం | స్మరతస్తుభవిష్యతితత్సతతం॥

శ్రీహరియొక్క పరశక్తిత్వమును సమర్థించుచు, అనేక అవాంతరభేదములు కలిగి నజగత్తు ఆయనచే సృష్టింపబడునని చెప్పుచున్నారు.

అ॥ బహుచిత్రం = అనేకభేదములుగలిగి యాశ్చర్యరూపమగు, జగత్ = జగత్తు ను, బహుధాకరణాత్ = పూర్వవిధములుగానిర్మించుటవలన, (శ్రీహరి)పరశక్తిః = విలక్షణమైన శక్తిగలవాడున, అనంతగణః = లెక్కింప శక్యముగానిగుణములుగలవాడును, పరమః = సర్వోత్తముడను, ఆయుయున్నాడు) అముద్య = ఈవిష్ణుమూర్తియొక్క, నుఖరూపం = ఆనందస్వరూపమున, పరమః = ఉత్తమమైన, పదః = జ్ఞానమువలన పొందిదగిన స్థానము ను, సతతం = యెల్లప్పుడు, స్మరతస్తు = స్మరించినపుడునునీ, తత్ = ఆస్థానములనంగూడా తాత్పర్యము, భవిష్యతి = ఈగును శ్రీహరిస్మరణచే జ్ఞానముకలిగి, సకలకర్మయ్యమై ము క్తిః అగునుగనుక శ్రీహరి ముముక్షువులకు సర్వదాస్మరింపదగినవాడని భావము.

తా॥ విక్లిరిచిచిత్రమైన యీ ప్రపంచమును అనేకవిధముల నిర్మించినట్టియు, వి లక్షణశక్తిగలట్టియు, గుణపూర్ణత, సర్వోత్తమత్వము, అనందమస్వభావగుణములు గా గలయట్టియు శ్రీహరియొక్క లోకము (వైకుంఠము) అయినను, సర్వదాస్మరణ చేయువారికి తత్ఫలభించును.

శ్లో॥ స్మరణేహివరేశితృస్మవిభో! ర్మలినానిమనాంసి కుతఃక
రణం! విమలంహివదంసరమంస్వరతం! తరుణార్కసవణా మజస్య
హరేః॥

శ్రీహరిస్మరణము కేవలము ముక్తిపాపకమేకాక, మనోదోషపరిహరకమగుడనగునని చెప్పుచున్నారు.

అ॥ అస్య=ఈ, విభో=సర్వవ్యాపకుఁ డయిన, పరేశితృ=బ్రహ్మది నియామకుఁడయిన, శ్రీహరియొక్క, స్మరణే=స్మరణముచేయఁబడచుండఁగ, మనాంసి=అంతఃకరణమున, మలినాని=కామాదిదోషకలునములు, కుతః=ఎట్లును. [భగవన్నామస్మరణము చేయువారి యనఁగులు దోషయుక్తములు కాని తాత్పర్యము] కరణం=మనోమాలిన్యముకు హేతుభూత మయిన విషయానురాగము మొదలగు నియు కలుగవు. (శ్లో॥ నారాణోనామ కరోనరాణాం ప్రసహ్యచోరకథితః పృథివ్యాం । ఆనేక జన్మాజ్ఞాతపాపసంచయం పారత్యశేషం స్మృతమాత్రమే॥ హరిహారతిపాపాని దుష్టచిత్తైరపిస్మృతాః । అనిచ్ఛయాపి సంస్మృత్యా దమాత్యేవహిపావకః॥) హి=ప్రమాణసిద్ధము. (కారణము లేనప్పుడు కార్యమును గలుగదనిభాష్యము) ధ్యానము చేయవలసి శ్రీహరిస్మరూపమును వివరించుచున్నారు. అజస్య=జన్మాది వికారరహితుఁ డయిన, వారేశే=శ్రీహరియొక్క, పదం=స్వరూపము, విమలం=నిర్దోషమయినది. పరం=ఉత్కృష్టమయినది. అం=అకారకబద్ధవాచ్యమయినది. [శ్లో॥ అకారస్సర్వవాగాత్మా । పరబ్రహ్మభిధాయకః॥] అనిప్రమాణము.] స్వరతం=లేనయందు తానే రమించు స్వభావము కలది. తరుణార్క=సవర్ణం, తరుణార్క=బాలసూర్యునితో, సవణా=సమ మగు కాంతిగలది. హి=నిశ్చయముగ స్మరింపుడని ఆధ్యాహర్యము. దూరమందుండు పాపమును అవాదికాలమునుండియున్న ఆఙ్ఞానమును, బోగొట్టు వాడనియును, విభో=ఈశిసుః, అను విశేషణములకు ముఖ్యతాత్పర్యము. శ్రీహరిస్మరూపము మనోగతమయిన ఆఙ్ఞానమును నివారణచేయని తరుణార్కసవర్ణం, అనువిశేషణము ద్యోతకము చేయుచున్నది.

తా॥ శ్రీహరిస్మరణము చేయువానికి చిత్తకుద్ధిగలుగును. శ్రీహరిస్మరూపము నిర్దోషమయినది. శ్రేష్ఠమయినది. బాలసూర్యునితో సమానమగు కాంతిగలది.

శో॥ విమలైఃశ్రుతికాణనిశితతమై । స్సుమనోసిభిరాశునిహత్యదృఢం! బలినంనిజస్తైరిణమాత్మతమో । భిదమీశమనంతముపాన్వహారిం॥

అఖండస్మరణచే సకలదోషనివృత్తియగునని తాత్పర్యముతోప పాసనోపాయమునుచెప్పుచున్నారు.

అ॥ఓ శిష్యులారా! అ॥ శ్రుతి...తమై శ్రుతి=శ్రుతులనెడు, కాణ=పానయందు, నిశితతమై=లేస్సగా పడుచుపెట్టబడి, విమలైః=స్వచ్ఛములైయున్న, సుమనోసిభిః,

నుమనః=మౌగ్యమైన మనస్సుల నెడి, అసిభిః=కత్తులచే, ఆకు=శీఘ్రముగ, బలినం=బలాఘ్నయైన, నిజదైర్ఘ్యం=రాగాదిదోష సమాహతుసేమ శత్రువున, దృఢం=నిర్మూలముగ, నివాత్యం=నాశముచేసి, ఆత్మతమోభిదం, ఆత్మ=జీవన్మయాపమును ఆవరించిన, తమః=అజ్ఞానమును, భిదం=పోగొట్టునట్టియు, అనంతం=గుణతఃఆవరిచ్చిన్నుడైనట్టియు, ఈశం=సర్వవియామకుడైనట్టియు, హరిం=శ్రీహరిని, ఉపాస్వ=ఉపాసన చేయుడు.

తా|| నేదవోదితజ్ఞానమువలన మనస్సును స్పృహనుచేసికొని, దాచే అరిషద్వ్యర్థమును బోగొట్టుకొని, అజ్ఞానమును నివృత్తిచేసికొని, అనంతుడై, లోకవాధుడైన శ్రీహరిని ఉపాసనచేయువయః.

శ్లో|| సహివిశ్వసృజోవిభుశంభుపురం । దరసూర్యముఖానపరానపరాః । సృజతీద్యత మోవతిహంతినిజం! పదమావయత్రిపణతాః సుధియా||

౬

సకలజగజ్జనాది కారణుడగుటవలన శ్రీహరియే ఉపాస్యుడనిచెప్పచున్నారు.

అ|| ఈద్యతమః=బ్రహ్మగులకు ప్రవీణుడైన, సః=(ఉపాస్యుడని వైశ్ణోక మందుచెప్పబడిన) శ్రీహరి, విశ్వసృజ, విశ్వ=సమస్తప్రపంచమును, సృజః=సృజించెడు, విభు...పరాః, విభు=బ్రహ్మశంభు=రుద్రుడు, పురందర=ఇంద్రుడు, సూర్య=సూర్యుడు, మఖాః=మొదలగుదేవతలను, అపరాః=గంధర్వమానుషులను, అపరాః=ఇతరమైన దైత్యాదిసమస్తచేతనా గములను, అచేతనగణములను, (ప్రతికల్పమందును) సృజతి=సృజించును. అవతి-రక్షించును, హంతి=లయముచేయును. సుధియా=భగవదేకనిష్ఠమైనసద్బుద్ధితో, ప్రణతాః=నమస్కరించెడిభక్తులను, నిజం=స్వకీయమైన, పదం=వైకుంఠాఖ్యప్రాసమును, అపయతి = పొందింపజేయును. హి = ప్రమాణప్రసిద్ధము. శ్లో|| ఉత్పత్తిస్థితిసంహారా! నియతిజ్ఞానమాప్యతీ! బంధమోక్షైచపురుష! దృష్ట్యాత్మహరితకరాట|| శ్రుతులు- ఏకః పురస్తాద్యధింబభూష ! యతోబభూవు భుజవనస్య గోపాః! యమప్యేతిభువనం సాంపరాయే! సనోహరిఘృతవిహాయుషేత్తుడేశ|| యతోవా ఇమానిభూతాని జాయంతేయేనజాతాని జీవంతియత్రయంతత్యభి సంవిశంతితి! (ఇట్టి జగదుత్పత్త్యాది హేతుభూతుడైన శ్రీహరిని ఉపాసనచేయుడని పూర్వ శ్లోకముతో నన్వయము.)

తా|| బ్రహ్మాదులకు ప్రవీణుడైన శ్రీహరి సర్వప్రపంచమును, బ్రహ్మను, శివుని, ఇంద్రుని, సూర్యుని, సమస్తచేతనాచేతనములను సృజించి, రక్షించి, లయింపజేయుచున్నాడు అయనతనభక్తులకు వైకుంఠమొసగున,

శ్లో|| పరమోపిరమేశితురిన్యసమో! నహికశ్చిదభూన్నభవిష్యతిచ! క్వచిదద్యతనోపినపూణాననా! గణితేద్యగుణానుభవై కతనోః||

శ్రీహరికివలె అన్యతలెవరికిని ఏకాలమందును జగత్కర్తృత్వాది లక్షణములులే వని చెప్పచున్నారు.

అ॥ పూణ=...తనోః, పూణ=ఓక్కొకటె అంతమైనట్టియు, సత్=దోష రహితమైనట్టియు, ఆ=సర్వవిధములచేతను, అగణిత=అసంఖ్యాకమైనట్టియు, ఈడ్య=స్తోత్రాద్వైతమైనట్టియు, గుణ=అనందాదిగుణములును, అనుభవ=జ్ఞానమును, ఏక=ముఖ్యమైన, తమోః=స్వరూపముగాఁగలిగిన, అన్య=ఈ, రమేశుః=లక్ష్మీపతియగు శ్రీహరి కంటె, కల్పిత=ఎవరును, క్వచిత్=ఏదేశకాలములందును, పరమః=అధికుఁడును, సమాపి=[ఆయనతో] సమానుఁడును, నాభూత్=పూర్వమందులేఁడు. అద్యతనోపి=ఎర్తమానమందును, న=లేఁడు. నచభవ్యుతి=ముందును గఱుగఁబోఁడు. హి= ("నాస్తి నారాయణసముం | నభూతం నభవ్యుతి | ఏతేనత్యవశ్యేన ! సర్వాథా సాధయామ్యహం॥ అను భారతవాక్యము) ప్రమాణసిద్ధము.

తా॥ అనంతములు. దోషరహితములు, నగు గుణములను గలిగి జ్ఞానస్వరూపుఁడైన శ్రీహరితో సమానుఁడుగాని, అధికుఁడుగా? భూతభవిష్యద్వర్తమానముల నెందు మనుండఁడు.

శ్లో॥ ఇతిదేవవరస్యహరేస్తవనం | కృతవాన్మునిర్హు త్తమమాదరతః |
సుఖతీర్థపదాభిహితఃపఠత | స్తదిదంభవతిధృవముచ్చసుఖం॥ ౮

ఈ అధ్యాయముతిథలమును చెప్పచున్నారు.

అ॥ ఇతి=ఇట్లు, దేవవరస్య=సర్వోత్తమఁడైన, హరేః=శ్రీహరియొక్క, ఉత్తమం=కాస్తూర్ధ సారభూతమైన, స్తవనం=స్తోత్రమును, మునిః=మనవశిలుగను, సుఖతీర్థపదాభిహితః, సుఖతీర్థ=అనందతీర్థలవార నెడు, పద=నామము చే, అభిహితః=ఓలువలుడువారగు, శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదులవారు, ఆదరతః=భక్తితో, కృతవాన్=రచించిరి. తదిదం=అఈస్తోత్రమును, పఠతః=పఠించెడుపురుషునికి, ఉచ్చసుఖం=ఉత్కృష్టమైనసౌఖ్యము, ధృవం=విశ్వయముగ, భవతి=కలుగును, గాన ఈ స్తోత్రము భగవద్భక్తులెల్లరును పఠించి ముక్తినిజెందవలయు

తా॥ దేవోత్తమఁడైన శ్రీహరిస్తవమును, అత్యాదిరముతో మననకలురగు శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదులవారు రచించిరి. ఈ స్తవమును జదువువారికి నిశ్చయముగ ఉత్కృష్టమయిన సౌఖ్యము కలుగును.

ఇతి శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాచార్యమిచ

ద్వాదశస్తోత్రేపఠుంధాధ్యాయః

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ సూక్ష్మగీతానామకము.

పంచమోధ్యాయప్రారంభం.

ఈ యధ్యాయమును శ్రీమదాచార్యులవారు శ్రీహరియొక్క వాసుదేవాది పూర్వహరూపములను స్తుతించుచున్నారు.

శ్లో॥ వాసుదేవాపరిమేయసుధామృత శుద్ధసదోదిత సుందరీ కాంత । ధరాధరధారణవేధురధతః సౌగంధ్యతిదీధితివేధ్యవిధాతః॥ ౧

అ॥ హేవాసు, దేవ=సర్వభూతములందును అంతర్యామివై క్రిడాదిగుణవిశిష్టుడైన యోమహుభావా! అపరిమేయసుధామృత, అపరిమేయ=ఇంతయునిపరిమాణములేని [అనంగా] అపరిమితమైన, సు=శోభాయుక్తమగు, ధామృత=వైకుంఠాదిస్థానములుగలవాడా! లేక కాంతిగలవాడా! లేక హేఅపరిమేయ, హేసుధామృత అనివిడదీసి సంబోధనలుగాఁ జెప్పినవృత్తు. అపరిమేయ=ఊహింపవలెకన్యమగానివాడా! అవాస్త్వాన సగోచరుడని భావము] సుధామృత=సుయోగ్యమగు, ధామృత=స్థానముగలవాడా! హేశుద్ధ=అతినిర్మలమయివాడా [అనంగా] నిర్దోషుడా! హేసదోదిత=సదావ్యక్తమైనవాడా! లేక, సత్=సజ్జనులచే, లేక ముఖ్యప్రాణమూర్తిచే, లేక ముఖ్యప్రాణమూర్తికంటె, అ=విశేషముగ, ఉత్=ఉత్కృష్టుడని, ఇత=తెలియబడినవాడా, లేక స్మరించబడినవాడా, లేక సత్=దోషరహితమగు వేదములచే, లేక సత్పురుషులచే, లేక ముఖ్యప్రాణమూర్తిచే, అ=విశేషముగ, ఉత్=ఉత్కృష్టుడని, ఇత=అధ్యయనము చేయబడినవాడా! లేక సత్=సజ్జనులకు, అ=లేస్సగా, ఉది=వ్యక్తమైనవాడా! అనంగా సజ్జనరక్షణార్థమై యనంతరముల నెల్లినవాడా! లేక సదా=సర్వకాలములందును, ఉది=ఉత్పత్తినిగలుగజేయుచుండువాడా! లేక అస్తమము లేనివాడా! హేసుందరీకాంత, సుందరీ=లక్ష్మీదేవికి, కాంత=వల్లభుడా! హేధరాధర, ధరా=ధూమిని, ధర=ధరించినవాడా! లేక ధర=సుందరగోపధ్వనిది పరవ్రతములను, అ=లేస్సగా, ధర=ధరించినవాడా! లేక ధరాధరధారణ, ధరాధర=సుందరాదిపరవ్రతములను, ధారణ=ధరించినవాడా! లేక ధరాధరభ, ధరాధర=సుందరాదిపరవ్రతములను, భ=ధరించివాడా! ఆరణవేధుర, అ=లేస్సగా, రణ=యోధ్యమందు, వేధుర=శత్రువులను బాధపెట్టువాడా! లేక వైకుంఠము వేధించువాడా! లేక ఆరణ, అ=విశేషమైన, రణ=కత్తిపడుడా! వేధురధతః, వేధుర=వేషమూర్తిని, ధతః=ధరించినవాడా! (అనంగా శేషునికాధారుడనుట) లేక వేధుర=బాధపెట్టువాడా! (అనగా ప్రళయకాలముందు సంకరణముభాగ్నిచే నర్థసంహారము చేయువాడనుట) ధతః=సర్వజగద్ధారకుడా! హేసౌగంధ్యతిదీధితివేధ్యవిధాతః, సౌగంధ్య=ప్రకస్తమగు ద్రేవము, దీధితి=ప్రకాశముగల, వేధ్య=చతుర్ముఖబ్రహ్మము, విధాతః=సృష్టిచేసినవాడా! లేక సౌగంధ్య=యోగ్యముగ ద్రేవముగల జ్ఞానులకును, కూరులకును, దీధితి=ప్రకాశమునదయచేసెను. వేద=

చతుర్ముఖబహుశు, విధాతః=సృజించినవాఁడా! లేక సౌధృతి=అనుకూలముగా జగదాధారకులైన సూర్యచంద్రాగ్నులకు, దీధితి=కాలిప్రదండవైట్టియు (యదాదిత్యగతంబోజో | జగదాప్సయతేభిలం | యచ్చంద్రమసియచ్చాగ్నౌ | రత్రేజోవిధిగావకం | సూర్యసియందు, చంద్రసియందు, అగ్నియందును, ఏలేజస్సు అంతర్గతమై సమస్త జగత్తులను ప్రకాశింపఁజేయుచున్నదో, అట్టిజస్సు నాసంబంధమైనదని చెప్పెడు భగవద్దాక్యము ప్రకాశము) వేపువిధాతః=చతుర్ముఖుని సృజించినట్టియు వాహనుభావుఁడా! ఇట్టియోవానుదేవమాతీక, బంధరంధ్రము, బంధం=సంసారబంధమును, రంధ్రము=భస్మముచేయుమని రెండవశ్లోకముతో నన్వయము.

తా|| సర్వభూతాంతర్యామి వైస్ట్రియు, పరిమాణరహితుఁడనైస్ట్రియు, అవాక్యమున గోచరుడనైస్ట్రియు, వేదముచేఁ జెలియఁదగినవాఁడనైస్ట్రియు, కుండరాది పర్వతములను ధరించినట్టియు, సర్వప్రపంచమును (బ్రహ్మకాశింపఁజేయుచున్నట్టియు, చతుర్ముఖులకు సృష్టికర్తవైస్ట్రియు, వానుదేవమాతీ! సంసారబంధమును భస్మముచేయుము.

శ్లో|| అధిక బంధం రంధ్రయబోధా | చ్చింద్రిపిధానం బంధురమథా | కేశవకేశవ శాసకవందే! పాశధరాచ్చిత శూరపరేశ|| ౨

అ|| హేబంధురమ, రమ=లక్ష్మీదేవి, బంధు=ముఖ్యబంధువు రాలుగాఁగలవాఁడా! లేక, బంధు=బంధువులైన బ్రహ్మదులను, రమ=సంతోషింపఁజేయువాఁడా! (బ్రాంధవావిష్ణుభక్తాశ్చ, అనుభూతాబోక్తప్రమాణము.) హేద్ధాద=కర్తృత్వముగా శ్రీవత్సరూపముతోనున్న లక్ష్మీదేవిని, ధ=వత్సస్థులను) ధరించినవాఁడా! బోధాత్=జ్ఞానమునంది అనగా జ్ఞానమును గలుగజేసి, పిధానం=చిచ్చాదకమయిన యజ్ఞానమును, చింది=ఛేదించుము. బంధరమథా అనుపదమును, బంధరం, అద్ధా, అనివిభజించవచ్చును. అప్పుడు, బంధురం=బంధకస్యభావముగల, పిధానం=అజ్ఞానమును, అద్ధా=ప్రతికూలముగ, చింది=ఛేదించుమని అన్వయము. హే అధిక=సర్వోత్తముడైన యైన శ్రీహరి, లేక, అ=బ్రహ్మదేవునికి, ధీక, ధీ=బుద్ధిని, క=ముఖమునిచ్చువాఁడా! లేక- అ=చతుర్ముఖునికిని, ధి=సర్వశక్తికిని, క=ముఖమునిచ్చువాఁడా! బంధం=అనాది సంసార బంధమును, రంధ్రయ=భస్మముచేయుము. అధికనంధం అనియేకపదముగా నైనను దెల్పువచ్చును. బోధాచ్చింది అనక బోధించి అనియును పాతాంతరముగలదు, అప్పుడుబోధ అనగా జ్ఞానస్వరూపా! అని విష్ణుసంబోధనముగా సర్థముచెప్పుకొనవలయును. మొదటిశ్లోకముందును ఈశోకముయొక్క పూర్వాధ్యక్షమండన్న విశేషణములకు సార్థక్యమేమనగా, సదోదిత, ధర్మ, వేగుర, అను విశేషణములచే జగత్సృష్టి స్థితి, సంహారకర్తృత్వము చెప్పుటచున్నది. సౌధృతి దీధితి, బోధ, పిధానం చింది, బంధురంధ్రయ, అనువిశేషణములచేతను వాక్యములచేతను, ప్రకాశకత్వము, అజ్ఞాననివర్తకత్వము, జ్ఞానప్రదత్వము, మోక్షదాత్వమును జెప్పఁజుచున్నది. ఇందువలన జ్ఞానముగలుగఁజేసి యజ్ఞానమును బోగొట్టి, అనాదిసంసారబంధమును నివర్తించేయుటకు బ్రాధింపచున్నామని ముఖ్యతార్థమేర్ప

ద్యునున్నది. వాసుదేవ- అక్షపదమువలన వాసుదేవ పూర్వముగా, అనిరుద్ధ, ప్రద్యు
 మ్న, సంకర్షణ, వాసుదేవ, వారాయణ, సారాయణ, అనిరుద్ధమూర్తిలయొక్క సామోధనలు
 గా జెప్పవచ్చును. ఎట్లన- వాసుదేవ, వాసు=సర్వప్రపంచమందున్న, దేవ=ప్రభు
 వా, హేఅపరిమేయగుధామక=ప్రళయకాలమందు సూర్యవద్యాన్నిలకాంతికంటె
 క్కుడకాంతిగల సంకర్షణమూర్తి! (యస్మిన్సర్వలక్ష్యా శ్రేణదాజ్యకాంతిం. అని వా
 క్యము ప్రమాణము) హేగదాదిత, స=శ్రేష్ఠులగా, జీవోత్తములైన బ్రహ్మవారుల
 ను, ద=వారధి లైన, సరస్వతీ, భారతీలు. ఉదిత=పుట్టించు, ప్రద్యున్నమూర్తి!
 ప్రమాణము, ప్రద్యున్నతశృంగిక్యతా శ్రీయాద్యైశ్వర్యగుణా మతేత్రపూర్వః
 హేనుదరికాంతి=ఓలక్ష్మీనామకుండైనవా రాయణమూర్తి! హేధర్మ=స్థితి క
 ర్తయైనయీరుద్ధ మూర్తి! (స్థిత్యై పునస్స భగవాన్ నిరుద్ధవానా, అని
 ప్రమాణము) ఇట్లు పంచపూర్వపారుప ములను స్తుతించి, శేషవాది ద్వాద
 శపూర్వ రూపమును స్తుతించుచున్నాడు. హేశేష, శ=చతుర్ముఖుని, ఈశ=రుద్రు
 ని, స=స్రస్థియైవ్యాపారమందు. ప్రసర్తంపజేయువాడా! లేక-శేష=బ్రహ్మరుద్రు
 లకు, స=జ్ఞానమునగులుగఁజేయువాడా! లేక శ=వాయుమూర్తి, ఈశ=నియామకుడు
 గాఁగవారి, అనగా వాయుశక్తులకు; స=జ్ఞానమునిచ్చువాడా! శేష=శేష, యని అదరా
 క్షమఁద్రుద్విరుద్ధయైనదైన జెప్పవచ్చును. లేక- శేష=శేషయని ఏకపరముగ జెప్పరా
 నవచ్చును. అర్థము. శ=సూర్యుఁడు, ఈశ=రుద్రుఁడు, స=వాయుమూర్తి, శ=చతు
 ర్ముఖుఁడు, వీరిలకు, ఈశ=శ్రేష్ఠుడు, స=జ్ఞానమును, లేక కాలిని గలుగజేయు
 వాడా! హేకాశక=శక్తికుడా! హేశేషకాశక, అనివేదముగఁగినికొనవచ్చును.
 శ=బ్రహ్మ, ఈశ=రుద్రుఁడు, స=రుద్రుఁడు, మన్మథుఁడును (వీరికి) కాశ=శక్తికు
 డా! హేపాశధరాశత, పాశధర=రుద్రునిచే, అశత=లక్ష్మీవివాహకాలమందు
 పూజింపబడినవాడా! లేక- హేపాశ, ప=దక్షిణరేఖకు, లేక-వాయుమూర్తికి,
 అ=విశేషుని, శ=సుఖమునిచ్చువాడా! లేక- పా=పార్వతీదేవి, స=సుఖమునిచ్చు
 వాడా! హేధరాశత, ధరా=భూదేవిచే, అచిత=పూజింపబడువాడా! లేక-ధ
 ర=చర్మతమలందనగా, వేంకటాచల, నీలాచల, సింహచల, భద్రాచల, అస్తాదిపర్వతములందు,
 అచిత=పూజింపబడుచున్నవాడా! హేకూరవశే, కూరవర=కూరశ్రేష్ఠులకు,
 ఈశ=నియామకుడా! లేక-కూరవర=కూరశ్రేష్ఠులలో, ఈశ=ప్రభువా! అతికూరు
 డా! లేక- కూర=రాజాదులకు, వర=వరమలిచ్చుప్రహ్లాదులకు, ఈశ=నియామకు
 డా! హేకూరవర, హేఈశ, అనివిడఁగియవచ్చును, కూర=అతికూరుడైన వాయు
 మూర్తిని, వ=వరుణమస్మధులకును, ర=సుఖమునిచ్చువాడా! హేవర, వ=సర్వను
 ఖితుఁడైన, వాయుమూర్తికి, లేక వరుణమస్మధులకు, ర=సుఖకరుడా! లేక-వ=గరు
 డమూర్తిండుండండి, ర=విహరించువాడా! గరుడవాహనుఁడనియ్యదు- హే ఈశ=

సమర్థుడా! పానరక, అనయనంజెవ్వవచ్చును. వర=వాయురుద్రులకు, ఈక=నియామకుడా! ఇట్టికేకవమూర్తి (నిన్ను) కంఠే=ననుసరించి స్తుతించుచున్నాను.

తా|| లక్ష్మీదేవి ముఖ్యమంధపురాలుగాఁగలట్టియు బ్రహ్మాదులను సంతుష్టిపఁజేయువాఁడైనట్టియు, లక్ష్మీదేవినివత్సరముందు ధరించినట్టియు, బ్రహ్మాదులకు గుఱుమునిచ్చునట్టియు, సర్వోత్తముడైన కివాఁగి అజ్ఞానమునుబోగొట్టి జ్ఞానమునుదయచేయును.

శ్లో|| నారాయణమలకారణవందే! కారణకారణ పూర్ణవరేణ్య! మాధవమాధవ సాధకవందే! బాధకబాధక శుద్ధసమాధే|| 3

అ|| పానారాయణ=గుణపూర్ణుడా! నిర్దోషుడా! తెలిసికొనబడదగినవాడా! పొందబడదగినవాడా! పామలకారణ=నిర్వికారమగు కారణమైనవాడా! (అనగా పరిణామకారణము కాఁడనుట) లేక-అమలక, అమల=నిర్దోషుడైన, క=బ్రహ్మకు, లేక-వాయుమూర్తికి, అరణ=రక్షకుడా! పాకారణకారణ, కారణ=జగత్కారణములైన ప్రకృత్యాదులకు, కారణ=శక్తిని గలుగఁజేయుటకుఁ గారణమైనవాడా! లేక-క=సూర్యుడు, అ=బ్రహ్మ, ర=కవుడు, అగ్ని, మన్మథుడు, ను వీరికి, ణ=గుఱుమునిచ్చువాడా! లేక, క=సూర్యునికి, అరణ=రక్షకుడా! క=వాయుమూర్తికి, అనగా- ఆయనయొక్క హనువాద్యవతారహాసములకు, అరణ=రక్షకుడా! పాపూణ=సర్వదేశ కాలగుఱులుందును సరిపూర్ణుడా! పాపరేణ్య=బ్రహ్మాదులచే నుపాసనచేయుటచే పొందబడు సర్వోత్తముడా! (నిన్ను) వందే=ననుసరించి స్తుతించెదను. పామాధవ, మా=లక్ష్మీదేవికి, ధవ=పతి! పామాధవ, మా=జ్ఞానమును, ధ=ధరించినజ్ఞానలయమును, వ=విశేష సాన్నిధ్యము గలిగియుండువాడా! లేక-ధ=జ్ఞానులను, వ=ఉపదేశార్థము ప్రసరింపఁజేయువాడా! లేక-మాధవమాధవయని యాదరాధామందిర్విరుక్తియనిచ్చెనుచ్చును. లేక-మాధవమాధవయనియేకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. మాధవ=ప్రేమరివినుమైన, మా=జ్ఞానమును, ధ=ధరించిన=జ్ఞానములకు, వ=కాంతిని, అనగా స్వరూపాభావనియూపమైన మోక్షమును దయచేయువాడా! లేక-మాధవమాధవ, మాధవ=మధుకు=మంచులించిన మా=లక్ష్మీదేవికి, ధవ=స్వామియైన వాడా! పాసాధక=భక్తుల యభిలాషలను తీర్చువాడా! లేక-క=ప్రార్థనలవారిని, అ=లెస్సగా, ధ=పోవణము, క=చేయువాడా! లేక-స=గణపతి, అ=రుద్రుడు, ధ=కుటేరుడు, వీరికి-క=గుఱుముగలుగఁజేయువాడా! బాధక=[రాక్షసులను] బాధించువాడా! లేక-బా=సంతకశృంగ, ధ=ధరించిన దేవతీవగు శీవులకు, క=గుఱుముగలుగఁజేసినవాడా! లేక-బ=గర్భమందు, దేక-బాల్యమందు, అ=విష్ణుసంబంధమై*భక్తిని, ధ=ధరించిన పతిక్షిన్నవారాజునకు, క=గుఱుమును గలుగఁజేసినవాడా! లేక-బ=కలహమును, అ=లెస్సగా, ధ=ధరించిన పాండవులకు. క=గుఱుముగలుగఁజేసినవాడా! లేక-బ=శురువైన బ్రహ్మకు, అనగా బ్రహ్మదీనమనమైనవానికి, అ=లెస్సగా, ధ=ధారణము, అనగా ఆధారము, క=కలుగఁజేసినవాణ్ణా! (మహావ్రతయతుఁడు గర్భము

దర్శనము భరించినాడని భావము) లేక-బ=పక్షియను గమత్సంతులన, అ=తెన్నగా, ధ=భరించబడినట్టియను, క=కపిలాశతారములైనట్టియను మహానుభావా! హేబోధక= (దేవతలకు వేదవ్యాసుకవల దత్తాత్రేయుని రూపములతో నవతరించి) సమ్యక్జ్ఞానమును గలుగఁజేయువాఁడా! లేక- బ=జగ ద్గురు వైన బ్రహ్మకు, లేక- పరుణునికి, ఉ=ఉక్చిష్ట మయిన, ధ=పోషణము, క=సుఖమును గలుగఁజేయువాఁడా! బాధకబోధక అనియొక పదముగఁ దీసికొన వచ్చును. బ=పరుణుఁడు, అ=రుద్రుఁడు, ధ=కుశేరుఁడు, క=బ్రహ్మవాయువులు, పీఠకు, బోధక=సమ్యక్జ్ఞానమును గలుగఁజేయువాఁడా! హే శుద్ధసమాధే, శుద్ధ=విర్మలమయిన, సమాధే=(సజనత్యేగము నారాయణ కపిలాది రూపముల యందు) చిత్తేకాగ్రత గలవాఁడా! లేక- శుద్ధ=పరిశుద్ధులయిన, స=బ్రహ్మను, మా=లక్ష్మిని, ధే=ధరించినవాఁడా! లేక- హే శుద్ధ=పరమపవిత్రుఁడా! హేసమాధే, సమ=లక్ష్మిదేవితోఁ గూడికొనియున్న, అధి=స్వోత్తముఁడా! ఇట్టిమాధవమూర్తియైన నీకు, పంచే=పంచస్కరించి స్తుతించుచున్నాను.

తా॥ నిర్దోషులయిన బ్రహ్మాదులకు గారణమయినవాఁడా, జగత్కారణ మయిన ప్రకృత్యాదులకు మూలమయినవాఁడా, పరిపూర్ణుఁడా, బ్రహ్మాదులచేత సుపాసింపఁ దగినవాఁడా, లక్ష్మీపతి, మాయకథితమయిన వాఁడా, విర్మలమయినవాఁడా, ఎకాగ్రచిత్తముగలవాఁడా, గుణపరిపూర్ణుడైన నారాయణుఁడా, నీకు నమస్కరిము.

శ్లో॥ గోవిందగోవిందపురందరమండే! స్కందసనందనవందితపాద! విష్ణోఽనజ్ఞాగ్రసిష్ఠోవివందే! కృష్ణసదుష్ణవధిష్ఠోనుభృష్ఠో॥ ౪

అ॥ హేగోవింద, గోః=వేదములచే, వింద=తెలియబడువాఁడా! లేక-వేదములను బొందువాఁడా! హేగోవింద=భూమిని, లేక- స్వర్గమును, లేక-దిక్కులను, పొందువాఁడా! అ=గా సర్వత్ర వ్యాపించినవాఁడా! గోవిందగోవిందయని ఏకపదముగాఁ జెప్పుకొనవచ్చును. గోవిందగ, గోవింద=నివాసి, గ=తెలిసినవారిచే, (అనఁగాజ్ఞానులచే) ఉ=విశేషముగా, వింద=పొందుబడువాఁడా! లేక-గోవింద=భగవంతుని, గ=పొందినముక్తులచే, వింద=తెన్నగా దరిసికొనబడినవాఁడా! హేపురందర, పురంద=లింగకరీరమును. దర=కరణనదిన్నానముచే) వికారణచేయవాఁడా! హేస్కందసనందన వందితపాద, స్కంద=కుమారస్వామిచేతను, సందన=సనందనునిచేతను, వందిత=పంచస్కరింపఁబడిన, పాద=పాదపద్మములుగలవాఁడా! స్కందసనందన, యనుపాతముందు, స్కంద=కుమారస్వామిచేతను, సనందన=యోగ్యమైన, కుమారుఁడుగాఁగలిగిన శ్రేష్ఠునిచే, అని అర్థము. స్కందసనంద, నందితపాద, అని చెప్పవచ్చును. హేస్కందసు నంద, స్కంద=కుమారునికి, సునంద=అనుకూలమైన సంతోషమును గలుగఁజేయువాఁడా! హేవందితపాద, స=గతేశ్వరిచే, వందిత= నమస్కరింపఁబడిన, పాద=పాద పద్మములుగలవాఁడా! ఇట్టి గోవిందమూర్తి, నిన్ను, వందే=పంచస్కరించి స్తుతించెదను. హేనిష్ఠో=సర్వత్ర వ్యాపించినవాఁడా! హేనజ్ఞా=జగత్తును సృజించు న్న

భావముగలవాడా! పోషిష్టా = బగత్తును లయముచేయు స్వభావము గలవాడా! పోషిష్ట = పూర్ణముఖము గలవాడా! లేక - సకల జగన్నియమగుడనై ఆ కర్మలచేయువాడా! అనగా స్వవశమందుకుకొనువాడా! లేక - కృష్ణ (కృ + ష + ణ) ష = స్వర్ణసంబంధమైన ణ = సుఖమును , కృ = కలుగజేయు వాడా! లేక ష = గర్భమోక్షమును, ణ = సహజ్ఞానమును, కృ = కలుగజేయువాడా! పోషదుష్ట వధిష్టా, సత్ = సత్పురుషులకు, ఉష్ణ = సంతాపకరులైనవారిని, వధిష్టా = విధించు స్వభావము గలవాడా! పోషుద్ధిష్టా, సు = ఆహూలముగ, ధిష్టా = ధర్మమర్యాదను స్థాపించువాడా! (ఇట్టి విష్ణుమూర్తి నిష్ఠ) వి = విశేషముగ, వందే = నమస్కరించి స్తుతించెదను.

తా|| వేదములచే దలియబడువాడా! భూమ్యంతరిక్షములను బొందువాడా - లింగరీర విదానియేయవాడా, కుగా రసందనాదులచే నమస్కరింపబడు పాదారి విందియు గలవాడా, సత్యవ్యాపకుడా, జగత్పృష్ఠినిలయుములనుజేయు స్వభావము గల వాడా, సర్వము నాధీనియవాడా, సత్పురుషులకు సకదాదుముచేయువారిని విధించు వాడా, ధర్మమార్గస్థాపకుడా, నీకు నమస్కరించుచున్నాడన.

శ్లో|| మధుసూదనదానవసాధనః సంచే | దైవతమోదితవేదిత
పాద | త్రివిక్రమవిక్రమనిప్క్రమవంచే | సుక్రమసంక్రమ హూంకృత
వక్త్రమ్ ||

౫

అ|| పోషుధసూదన, మధు = మధువునకు రాక్షసుని, సూదన = గంప లించిన వాడా! లేక - మధు = అనందసాధకమైన, సూద, సు = యోగినియిన, ఉద = కర్మలయందు, న = ప్రవర్తింపజేయువాడా! పోషదానవసాధన, దానవ = రాక్షసును, సాధన = సంహరించువాడా! లేక - (ద + అన + ష + స + అధన = దానంసాధన, సాధన అనపాశము గలదు) ద = కళక్రమయిన లక్ష్మీదేవియు, పుత్రుడిగుఱిపూర్ణుడా, అ = మధ్యపాణి మూర్తి, వ = వరుణ, మన్మథ, గరుడమూర్తులు, పీఠి, సాదన = ఆశ్రయ పొందిన వాడా! లేక - దానవసాధన అన పాతముందు పూర్వోక్తప్రవృత్తవాద్యుడైన ప్రళయవిందియ భాయోగ్మయిన లయమును గలుగజేయువాడా! లేక - దానవ, సాదన, అని వేఱు వేఱుములుగాఁ జెప్పకొనవచ్చును. పో దానవ, దాన = లక్ష్మీబ్రహ్మవాయుపులను, వ = జగద్వ్యాపారముందు ప్రవర్తింపజేయువాడా! లేక - వారికి - వ = జ్ఞానప్రకాశములను గలుగజేయువాడా! పో సాదన, సా = ధర్మ హేతులను, లేక - దేహకాంతిని, ద = దయచేయునట్టి, వ = పురుషాత్మమా! లేక - స = శ్రేష్ఠులయిన ముక్తి యోగ్యులకు! అ = లెస్సగా, ద = సువిజ్ఞానము, వైరాగ్యము, ముక్తియు, న = కలుగజేయు వాడా సాధన అను పాతమును, పో సాధన = ప్రళయముందు సర్వ సంహారము చేయువాడా! పోదైవతమోదిత, దైవత = దేవతలకు, మోదిత = సుఖమునిచ్చువాడా! లేక - పో దైవతము = ఉత్తమ భాగ్యము గల వాడా! పో ఉదిత, ఉది = సమద్రమందు, త = త్యాగించిన వాడా! లేక - ఉది = కర్మ విమోచన, త = జ్ఞాన ప్రదుడా! దైవత మో

దన అను పాక మందు, దైవత=దేవతలను, హౌదన = సంతోషించు జేయు వాడా!
 తేక- హౌదైవతము, దైవత=దేవతలకు, హ=జ్ఞానము నిచ్చువాడా! హౌ ఉదన, ఉద=
 కర్మను, న=పొందించువాడా! (యోగ్యతా పార మైనకర్మ చేయుచువాడనిభావము)
 హౌ తేదితపాద, వేదిత=భక్తులకుఁ దెలియఁజేయుటచేసి, పాద=పాదముహిమగలవాడా!
 (ఇట్టి ముఖముదనమూర్తి. వందే=(నీకు) మున్నురించి స్తుతించెదను. హౌ తివిక్రమ,
 త్రి=మూడులోకములందు, లేక కాలములందు, విక్రమ=అప్రతిహతమైన పరాక్రమముగ
 లవాడా! లేక- బలివిజయకాలమందు, త్రి=మూడైన, విక్రమ=పాదములములుగల
 వాడా! లేక- త్రి=మూడులోకములందు, లేక- కాలములందును, వి=గరుడమూర్తి
 తో, క్రమ=సంచారముగలవాడా! లేక- త్రి=మూడైనవర్ణాశ్రమాచారవిషయమై,
 విక్రమ=విశేషక్రమములగులవాడా! దినాదివజ్రశక్తి కలిగిన వర్ణాశ్రమాచారముల నవ
 లంబించిన వాడా! హౌ విక్రమ=అదరమునదియై క్రి, లేక- హౌ తివిక్రమ విక్రమ, య
 వి ఏకపదముగఁ దీసికొనవచ్చును. అథము. త్రి=మూడులోకములందును మూడుకాల
 ములందును, వి=పరమాత్మతోఁగూడ, క్రమ=సంచారముచేయు, వి=పక్షిమైన గరుత్మం
 తునివై గుర్చుండి, క్రమ=సంచారముగలవాడా! లేక- త్రివిక్రమవి=గరుడమూర్తి
 కి, క్రమ=సందర్శకశక్తి గలుగఁజేయు వాడా! హౌ నిష్క్రమ=వర్ణాశ్రమాచార బద్ధత
 లేనివాడా! హౌ సుక్రమ=త సుదేవాది పూర్వాక్రమము గలవాడా! లేక- సు=
 యోగ్యమైన, క్రమ=విహారములు గలవాడా! హౌ సంక్రమ=న్యాయ యధము గల
 వాడా! లేక- సుక్రమసంక్రమ అని ఏకపదముగఁ దీసికొనవచ్చును. సుక్రమ=యోక్తక్ర
 మమును, సంక్రమ=యధముగలవాడా! న్యాయ యధము చేయువాడని భావము.
 హౌ హుంకృత వక్త్ర=మహావ్రత కాలమందు సర్వసంహారకమైన వక్త్రముగలవా
 డా! లేక- సుక్రమ సంక్రమ హుంకృతవక్త్ర, అని ఏకపదముగఁ దీసికొనవచ్చును. అ||
 న్యాయ యధమందు హుంకారధ్వనిగల వక్త్రముగలవాడా! లేక- సంక్రమహుంకృత
 వక్త్ర అని యెప్పువచ్చును. అ|| యధమందు హుంకారయోక్తమైన వక్త్రముగలవాడా
 ఇట్టి తివిక్రమమూర్తి! నీకు, వందే=నమున్నురించి స్తుతించెదను.

తా|| ముఖముదనని సంహరించినవాడా- రాక్షసులను సంహరించువాడా- దే
 వతలకు ముఖముకలుగఁజేయు వాడా భక్తులకుఁ దెలియఁజేయుటచేసి పాదముహిమ గలవా
 డా, మూడు లోకములయందు అప్రతిహతమైన పరాక్రమముగలవాడా క్రమ సంచార
 ముగలవాడా- యోగ్యవిహారముగలవాడా న్యాయయధముగలవాడా హుంకారధ్వ
 నిచేయు వక్త్రముగలవాడా- నీకు నమస్కరించుదున్నాను.

శ్లో|| నామనవామనభామనవందే|| సామనసీమనశామనసానో||
 శ్రీధరశ్రీధర శంధరవందే|| భూధరవార్ధరకంధరధారిక||

అ|| హేవామన, (భక్తులకు) నామ= సౌందర్యమున, లేక- ధనమును,
 న=కలుగఁజేయువాడా! హేవామన, (అభక్తులకు) నామ=అనుగ్రహ, సంహారమును,

రమును, న=చేయుచున్నావా! లేక- పొట్టియగు వామనావతార మెత్తినవాడా! వామన=అవతారభావనూచకమున ద్వర్వక్తి. లేక- హేవాను, హేనవా ముందువిడిచి యుచున్నాను. హేవాను న=కాయలు పరుణ మున్నగు గరుడ మూర్తులకు, అ=విశేషముగ, మ=జ్ఞానమును గలుగఁ జేయువాడా! లేక- న=వాయు పరుణ మున్నగు గరుడ మూర్తులకు, అను=భగవద్విషయకమైన జ్ఞానమును గలుగఁ జేయు వాడా! హేనవామన, నన=నవద్యాకాభిమానలైన దేవతలకు, అ=విశేషముగా నున=జ్ఞానము గలుగఁజేయువాడా! లేక, న=నవబ్రహ్మలకు, లేక, న=విశ్వేశ్వరులకు, న=వాయుపరుణ మున్నగు గరుడమూర్తులు, వీరికి, ఆమన, అ=అకారవాచ్య విష్ణుపంబంధమైన, మన=జ్ఞానమును గలుగఁజేయువాడా! హేవాను, హేనవి, హేఅమన, అవిమూఁడు పదములుగా విడచియుచున్నాను. అ॥ హేవామ(పూర్వోక్తార్థమే) హేనవి=లక్ష్మీబ్రహ్మదులకు మాటిమాటికి గొప్పగొప్పగాఁ గలుగుచువాడా! లేక- న=అభిన్నమైన, వి=జ్ఞానము, లేక- కాంతిగలవాడా! లేక- న=గణపతికి, వి=జ్ఞానము, కాంతి నిచ్చువాడా! హేఅమన, అ=బ్రహ్మరుద్రులకు, మ=జ్ఞానమును, న=కలుగఁజేయువాడా! లేక అ=బ్రహ్మరుద్రులయొక్క, మన=మననమునకు విషయుడా! హేవామన నామనయుని ఏకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. అ॥ వామన=పొట్టిస్వరూపముగల సనకాది పామకదలను, వామ=ఎడమభాగమును, న=పొందించువాడా! హేభామన=దీప్తిజ్ఞానములుగలవాడా! లేక- భా=భౌర్యమున లక్ష్మీదేవికి, మ=రతిసుఖమును న=కలుగఁజేయువాడా! భ=శివునికి అ=విశేషమును, మన=మననశక్తినిచ్చువాడా! లేక మ=సుఖమును, న=కలుగఁజేయువాడా! లేక (భక్తులకు) భా=కాంఠిని, మ=జ్ఞానమును, న=కలుగఁజేయువాడా! లేక (దైత్యులకు) భామ=క్రోధమును, న=కలుగఁజేయువాడా! భ, ఆమన, అవి విడచియుచున్నాను. అ॥ భ=ప్రకాశస్వరూపుడా! హే అమన=మననములేనివాడా! (అనగా- భగవంతునికి వేఱుపాస్యకడకు లేదని భావము) హేపామన, పామ=సమత్వమును, న=పొందించువాడా! (అనగా- వైషమ్యవైషమ్యకాణ్యములు లేనివాడా! లేక- స్వస్వరూపములంజునమత్వమును బొందించువాడా! లేక-పామ=పామగానముచే, న=పొందదగినవాడా! లేక-పా =శ్రేష్ఠురాలైనలక్ష్మీదేవికి, మన=మననశక్తినిచ్చువాడా! స, ఆ, సు, ర, అని వేఱుచేయిపదములుగా దీసికొనవచ్చును. స=పారరూపుడా! హేఅ=కారణస్వరూపుడా! మ=జ్ఞానస్వరూపుడా! న=అనందస్వరూపుడా! హేసీమన, సీమ = ధన్యుయొక్క హద్దును, న=ప్రపత్తింపఁ జేయువాడా! లేక- సీ=జ్ఞానవంతులకు, మ=సుఖమును, న=కలుగఁజేయువాడా! హే కామన, కామ=కమాదీసంపత్తి, న=(తనభక్తులకు) కలుగఁజేయువాడా! లేక- కా=లక్ష్మీదేవికి, మ=సుఖమును, న=కలుగఁ జేయువాడా! లేక- కా=లక్ష్మీదేవికి, మన=మననశక్తినిచ్చువాడా! కా=దేవిపూజచేత, లేక- క్షమచేత, మ=సుఖమును, న=(భక్తులకు) గలుగఁజేయువాడా! లేక- (భక్తులకు) కా=శోభను, మ=సుఖమును, న=కలుగఁ జేయు వాడా! లేక- శ=శివునికి, అ=విశేషమును, మ=సుఖమును, న=కలుగఁజేయువాడా! లేక-

దుఃఖముల కార్యనిర్వాహక రూపమును యశస్సుచేత, లేక-బ్రహ్మమిహూంసాశాస్త్రము చేత, ఆ=విశేషముగా, మన=ధ్యానింపబడువాఁడా ! లేక- శ=ఋషులచే, ఆ=విశేషముగా, మన=ధ్యానింపబడువాఁడా ! లేక-శ=శ్రేయస్సుకొఱచుట, ఆ=విశేషముగా, మన=ధ్యానింపబడువాఁడా ! లేక-ముక్తులచే, లేక-రాజైనదశరథునిచే, ఆ=విశేషముగా మన=ధ్యానింపబడువాఁడా ! లేక-హేళ=మంగళస్వరూపుఁడా ! హేళమన, ఆ=బ్రహ్మకుద్రుతులచేత=ధ్యానింపబడువాఁడా ! లేక-అత్యంతజ్ఞానరూపీ! హేళానో=పర్వతశిఖరమువలెనున్నతమైవవాఁడా ! లేక-స=శ్రీస్తులైనబ్రహ్మదులయొక్క, లేక, వేదములయొక్క, ఆ=విశేషమైన, నో=స్తోత్రముగలవాఁడా ! అనగా-వారివలనవిశేషస్తోత్రముచేయబడువాఁడని భావము కామనసానో, అనివకపదముగఁదీసికొనవచ్చును. అ|| కా=లక్ష్మీదేవి, మ=రుద్రచంద్రుడవహ్నిప్రకృతులు, న=వివాహమునా, విరియొక్క, సానో శ=రాజైనదశరథునికి, ఆ=విశేషమైన, మ=సుఖమున, న=కలుగజేయువాఁడా ! లేక-శ=(స+ఆ+నశ, సంజోధన) సానో=విశేషముగస్తోత్రములతోఁగూడుకొనినవాఁడా ! లేక, కా=లక్ష్మీదేవియొక్క, మ=పరిమళప్రవ్యరూపుఁడయిన భగవంతుని, న=సాంధినముక్తులయొక్క, సానో=స్తోత్రముతోఁగూడుకొనినవాఁడా ! లేక, కా=లక్ష్మీదేవిచే, మనసా=మనస్సుతో, (ఆనో అనపదములొక్క సంజోధన) అనో=అనుసరింపబడువాఁడా ! ఇట్టివామూమాతీ=నిన్ను, వందే=నమస్కరించి స్తుతించెదను. శ్రీధర, శ్రీ=శరీరమందు కాంతిని, (వక్షిస్తలమున) లక్ష్మీదేవిని, (వక్షనమున) వేదవాక్కును, ధర=ధరించినవాఁడా ! శ్రీధర, శ్రీ=లక్ష్మీదేవికి, ధ=అర్చించుమును, లేక-సామర్థ్యమును, ర=దయచేయువాఁడా ! శ్రీధరశ్రీధర అని ఏకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. అ|| శ్రీ=సంస్కృతి, ధ=కుటేరుడు, ర=శివ, నహ్ని, కామలు, శ్రీ=లక్ష్మీదేవి, (వీరికి) ధ=సామర్థ్యమును, ర=దయచేయువాఁడా ! లేక-శ్రీ=లక్ష్మీనరస్వతులకు, ధ=సామర్థ్యమును, ర=సుఖమును కలుగజేయునట్టి, శ్రీధర=శ్రీధరమూర్తి ! హేళంధర, శ=దుఃఖాసంభ్రుమైన నిరతిశయసుఖమును, ధర=ధరించినవాఁడా ! సింధుర ఆహుతమందు, సింధు=సముద్రమందు, ర=శ్రీసింహువాఁడా ! హేళూధర, భూ=భూమిని, ధర=వరాహరూపులతో ధరించినవాఁడా ! హేవార్ధర, నా=మహాపుత్రయమందు ప్రకృత్యాత్మకమైన జలమును, ధర=ధరించినవాఁడా ! హేకంధర, కం=జలమును (మహాపుత్రయమందు) ధర=ధరించినవాఁడా ! వార్ధరకంధర, అనియేకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. అ|| వార్ధర=మేఘమువలె, కంధర=జలమునుధరించినవాఁడా ! హేధారిక=ధరించబడిన చక్రముగలవాఁడా ! కంధర, ధారిక, అనియేకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. అ|| కం=మాత్రికసుఖమును, ధర=ధరించినముక్తులను, ధారిక=అధారుడు, పోషకుఁడనైనవాఁడా ! ఇట్టిశ్రీధరమూర్తి నిన్ను వందే=నమస్కరించి స్తుతించెదను.

తా|| భక్తులకు పొందరానిది సుఖములను గలుగఁజేయువాఁడా అమంగళములను తోఁగొట్టువాఁడా వామనావతారమైతినివాఁడా లక్ష్మీదేవికి సుఖమునుగలుగఁజేయువాఁడా సామగానముచే జొందఁదగినవాఁడా ధర్మమును ప్రవర్తించువాఁడా శూదాసు

పత్తుకుకలంగజేయువాడా. ఋషులచేధ్యానింపఁదగినవాడా మంగళస్వరూపుడా వేదములచే స్తుతింపఁదగినవాడా నీకునమస్కరిము.

శ్లో॥ హృషీకేశసుకేశపరేశవివందే శరణేశకేశబలేశసుధేశ,
పద్మనాభశుభోద్భవవందే సంభృతలోకభాభరభూరే॥ 2

అ॥ హృషీకేశ=సర్వోద్రియనియామకా! లేక-హృషీ=సంతోషింపజేయుఁ బడిన, కేశ=బ్రహ్మదుర్ముఖుగలవాడా! అనఁగా(బ్రహ్మదుర్ముఖు మోక్షులనిచ్చునాడ నిభావము-హేసుకేశ, సు=అనందరూపములైన, కేశ=శుక్ల, కృష్ణ, కేశములుగలవాడా! హేపరేశ, పర=శ్రేష్ఠులైన(బ్రహ్మదుర్ముఖు, ఈశ=నియామకుడా! సుకేశ పరేశ అనియేకపరముగా దీసికొనివచ్చును. సుకేశ, సు=మంగళకరమైన, కేశ=కేశములుగలిగిన, పరా=బ్రహ్మదులకంటె మత్తమురాలైన లక్ష్మీదేవికి, ఈశ=నియామకుడా! హేశరణేశ, శరణ, ఈశ, అనివేయఁగాఁజెప్పువచ్చును, శరణ=రక్షకుడా! ఈ=సన్నియామకుడా! ఏకపదముగాఁ దీసికొనివచ్చుదు, శరణ=నివాసస్థానములయిన శ్వేతద్వీప, అనంతాసన, వైకుంఠములందు, ఈ=లక్ష్మీదేవికి, శ=సుఖము నిచ్చువాడా! లేక-ఈశ. ఈ=లక్ష్మీదేవికి, శ=సుఖపదమైన, శరణ=గృహములుగలవాడా! లేక-శరణ=రక్షించువానికిని, ఈశ=రక్షకుడా! [పరమరక్షకుడని భావము] కేశేశ, కేశ=అటువదినాల్గు విద్యులకును, లేక-కేశా=లక్ష్మీదేవికిని, ఈశ=ప్రభువా! లేక=క-ఉదకమును. లేక-(బ్రహ్మను, ల=మహాపతయింతుగ్రహించు, ఈశ=స్వామి! చలేశ, చలా=చంచలరాలైన లక్ష్మీదేవికి, ఈశ=నియామకుడా! బలేశ, అసు పాతమందు, బల=బలవంతులైన నాయాదులకు, ఈశ=నియామకుడా! లేక-బల=బలరామునికి, ఈశ=ప్రభువా! హేసుకేశ, సు=అనందమయమైన, ఖ=ఇంద్రియములుగల ముక్తులకు, ఈశ=నియామకుడా! లేక, సు=యోగ్యమగు ఖ=శ్రీరంగ, అయోగ్యానిత్యేత్రములయందు నెలకొనియున్న, ఈశ=స్వామి! లేక- సు=సుజనులైన, ఖ=దీనులకు, ఈశ=ప్రభువా! లేక- సు=అనందప్రదమైన, ఖ=స్వర్గమునకు, ఈశ=నియామకుడా! లేక-సు=యోగ్యమైన, ఖ=పరావరతత్వ నిశ్చయముగలజ్ఞానులకు, ఈశ=నియామకుడా! లేక-సు=యోగ్యమయిన, ఖ=శాంతులనఁగా జీవన్ముక్తులకు, ఈశ=నియామకుడా! లేక-సు=అనందరూపియగు, ఖ=గరుత్మంతుఁడు, విషాయకుడును, పీరికి, ఈశ=నియామకుడా! బలేశ సుకేశ అని ఏకపదముగఁ దీసికొనవచ్చును. అ॥ బలేశ=బలదేవతయగు వాయుమూర్తియొక్క, లేక-బల = వాయుమూర్తి, ఈ=లక్ష్మీదేవి, శ=శివుఁడు, పీరియొక్క-సుఖ=సుఖమునకు, ఈశ=నియామకుడా! హేసుఖ. హేఈశ అని విడఁచియవచ్చును, హేసుఖ, సు=అనందమయమైన, ఖ=ఇంద్రియములుగలవాడా! హేఈశ, ఈ=పర్యతగున- అనఁగా ముచుమందగునాకు, ఈశ=రక్షకుడా! ఇట్టి హృషీకేశమూర్తి, నిత్య, వి=విశేషముగ, వందే=నమస్కరించి స్తుతించెదశ. హేపద్మనాభ, పద్మ=

పద్మము, నాభ=నాభియందుగలవాడా! లేక, పద్మ=పద్మమువంటి, నాభ=నాభిగల
వాడా, లేక- ప=పాయమునా, ద=పుత్రుడై మన్మథుడు, భార్యయగు లక్ష్మీదే
వి, మ=శివచంద్ర, అగ్ని, బ్రహ్మలు, స=సనాయకుడు, వీరికందతీకిని ఆభ=కాంతి
నిచ్చువాడా! హేపద్మనాభ అని విశేషముచెప్పును. హేపద్మ, పద=పాదముల
యందు, మ=లక్ష్మీదేవిగలవాడా! లేక- ప=పాయమునా, ద=పుత్రులవలన
బ్రహ్మలకు, మ=జ్ఞానమునిచ్చువాడా! హేనాభ, స=సనాయకునకు, ఆభ=కాం
తినిచ్చువాడా! లేక-ప, అ, భ, న, అ=లేక- హేనటువంటి అనగా విశేషముగా
కలిగియున్న, భ=కాంతిగలవాడా! హేశుభోద్భవ, శుభ=మోక్షాద్యశేషమంగళము
లను, ఉద్భవ=ఉత్పత్తిచేయువాడా! హేపద్మనాభ శుభోద్భవ అని ఏక వదముగదీ
సికొన వచ్చును. పద్మ - పద్మమువంటి. నాభ=అతికాంతిగల, శుభా=పరమమంగళ
స్వరూపు రాలయి లక్ష్మీదేవికి, ఉత్=ఉత్కృష్ట మయిన, భవ=విశ్వరథము
నిచ్చు వాడా? హే సంభృత లోకభరి, సంవిశేషముగా, భృత=భరించబడిన,
లోకభరి=(బ్రహ్మదులు) లోకభారము-గ:నాడూ, హే ఆభ=విశేషాతిశయము గల
నాడా! హేనాభ=పూర్ణగుణములుగలవాడా! సంభృతలోక, భరాభర, అనివిడదీ
యవచ్చును. అ॥ సంభృతలోక=అనకూలముగా ధరించబడిన లోకములుగలవాడా!
భరాభర, భర=అతిశయముచే, ఆభర=అతిశయించువాడా! (మిగులనతిశయించిన భా
వము) లేక- భరాభరభూః=అతిశయనీయమైన వారికాశ్రయించువాడా! హేప=
ఏకారశబ్దవాప్య్యుండ! ఇట్టిపద్మనాభమూర్తినిన్ను, వందే=నమస్కరించిస్తుతిం
చెదను.

తా॥ ఇంద్రియనియామకుడా అందరూపకేశములుగలవాడా బ్రహ్మదులకుని
యామకుడా సర్వకళలకుప్రభువా బలాధికులకుప్రభువా అందమయనుభుస్వరూపుడా
పద్మమునాభియందుగలవాడా మోక్షాదిశుభములనుదయచేయువాడా లోక భారమునుప
హించినవాడా అతిశయాతిశయమైన వాడకాశ్రయించు ఇట్టిపద్మనాభమూర్తిని నీకున
మస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ దామోదరదూరతరాంతరవందే | దారితపారగపారపర
స్మాత్ | ఆనందతీర్థమునీంద్రకృతా | హరిగీతిరియంపరమాదరతః॥

అ॥ హేదామోదర, దామ=పలువు, ఉదర=యశోదచే గట్టిబడ్డప్పుడు)
ఉదరమందు గలవాడా, లేక- దా=దానముచేయునట్టియు, మా=విష్ణు స్మరణ గల
జ్ఞియు యోగులకు, ఉద=కర్మము, ర=వారివారి యోగ్యతానుసారముగ దయచే
యువాడా, లేక- హేదామ, దా=సర్వమునిచ్చువాడా, మ=సర్వజ్ఞుడా, హే
ఉదర, ఉ=ఉత్కృష్టమయిన, దర=శిఖముగలవాడా, హే దూరతరాంతర, దూ
రతర=మిగులదూరమయిన, అంతర=పరిమాణముగలవాడా! (సర్వవ్యాపియనియూ,
అతిస్థూలపరిమాణము గలవాడనియును భావము) లేక- హేదూరతర=అత్యంత దూ

రఘుడా! [అభిప్రాయము] హే అంతర = అతిసమీపఘుడా! (భక్తులనియ్యః
ము) పరస్మాత్ = కర్మకంటె సత్తాపాపాయమున జ్ఞానపాదనమువలన, దారిశ = (అ
ర్థము కొట్టబడిన అనగ - పోగొట్టుకొంటున్న సుసారము యొక్క,
పారగ = చివరమైన ముత్తలకు, పార = అశ్రయఁడా! లేక - దారిశపార, దారిశ
= నాశముచేయబడిన. పార = శత్రుసమాహముగలవాడా? హేగప, గ = గ
ణవాయుని, లేక-గంధర్వులను, లేక - గాంధారరాగమును, ప = పరిపాలనచేయవా
డా! హే అరి, అ = అకారవచ్చుచును, ర = శుభస్వరూపుఁడగు వాడా!
పరస్మాత్ అనునది, హేపరస్మ, హే అత్, అనిరండుపదములుగా విడదీయవచ్చును.
హే పరస్మ = పర = సర్వోత్తమఁడైనతన యొక్కయు. స = శీవోత్తముడైనవా!
యముర్తియొక్కయు, మ = జ్ఞానమును కలుగజేయువాడా! హేఅత్ ప్రళయ =
మందు సర్వవివాళముచేయువాడా! లేక - హేపరస్మాత్, పర = శత్రువులయొక్క
స = పాకారమును, మా = జ్ఞానమును, అత్ = వివాళముచేయువాడా! పర, స్మ,
అత్, అనిమాదుపదములుగా విడదీయవచ్చును. హేపర, ప = వాయుముతియం,
ద, ర = ఆసక్తి, అనగా భక్తిని కలుగజేయువాడా! స్మ, స = వాయు, మూర్తికి,
మ = హరిస్మనిసర్వదా కలుగజేయువాడా! హే అత్ = సర్వసంహారక ఇట్టి దాహా
దరమూర్తి! పంచే = (విష్ణు) ననుస్మరించిస్తుతించెదను. మృణాళమును చెప్పుచున్నాను
ఇయం = ఈ, హరిగీతి = శ్రీహరిని గూర్చిన గానయోగ్య మయిన స్తుతిని, పరమాదర
తః = అత్యంతభక్తిపూర్వకముగ, అనంతతీర్థమునంద్రకృతా, అనందతీర్థల వారనెడు,
మునంద్ర = మునిశ్రేష్ఠులచే, కృతా = రచించబడినది.

తా|| నాశముదరముఁగలవాడా! మిగులమౌనమును పరిమాణము గలవాడా!
పగలగొట్టబడిన సంసారాంతముగలవాడా! నాశము చేయబడిన శత్రు సము
హముగలవాడా! సర్వోత్తమమైన జ్ఞానమును కలుగజేయువాడా! నీకుననుష్ఠానము.

పరలోకవిలోకన మార్యనిభౌ హరిభక్తి వర్ధనకౌండలమా|| అ|| ఈస్తుతి చదివెడి
వారికిని, విశ్వానికిని, పరలోకవిలోకనమార్యనిభౌ, పరలోక = వైకృంతలోకమును, వి
లోకన = చూచుటయందు, మార్యనిభౌ = మార్యనితో సమామయినది. (అనగా నూ
ర్యనివలన సమస్తలోకమెట్లుకనబడునో, ఈస్తోత్రమభ్యసించినవారికి శ్రీహరిలోకయి
గులభముగ కనబడునని భావము) మఱియును ఈస్తుతి, హరిభక్తివివర్ధన కౌండలమా,
హరి = శ్రీహరియందు, భక్తి = మాహాత్మ్యజ్ఞాన పూర్వకముయినభక్తిని, వివర్ధన =
వృద్ధిపొందించుటయందు, కౌండలమా = అత్యంతసమర్థమయినది.

తా|| అనంతశ్రీధరవారాహడి మునిశ్రేష్ఠులచే రచింపబడిన ఈస్తుతిని చదివినవారికిని వినినవారికిని, సూర్యతేజస్సువలన లోకమంతయుఁ గనుపించినటుల శ్రీహరిలోకము సిద్ధియగును. శ్రీహరియందు భక్తపూర్వకమయిన జ్ఞానమును పుద్ధిపొందించుటయందు ఆతత్పరత సమర్థమయినది.

ఇతిశ్రీమదానందభట్ట భగవత్సాదాచార్య విరచితే ద్వాదశస్తోత్రే

పంచశాధాయః శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

వష్టాధ్యాయప్రారంభః.

— — —

ఈ ఆధ్యామమునకు శ్రీహరియొక్క నిర్దోషపూర్ణానందాదిగుణవిశిష్టమైన మత్స్యరూపి దశావతారములను వర్ణించుచున్నారు. ఈ మత్స్యవిద్యనతారచర్యలనుస్మరించుట శాస్త్రపాఠనమనుటకు ప్రమాణము. శ్లో|| మత్స్యకూర్మవరాహాదైశ్చ | రవతారైశ్చతాని మే | కర్మాణ్యనంతపుణ్యాని | స్మరణంమోక్షదానచ|| అ|| మత్స్యకూర్మవరాహాద్యవతారములెత్తి నాచేక్షయబడిన చర్యలు అనంతపుణ్యప్రదములు. స్మరించినవారికి శాస్త్రము నిచ్చునవని భగవద్వాక్యము

శ్లో|| మత్స్యకరూపలయోదవిహారికా | వేదవినేతృ చతుర్ముఖవంద్య | కూర్మస్వరూపకిమందరధారికా | లోకవిభారక దేవవరే. శ్లో|| ౧

అ|| హేమత్స్యకరూప, మత్స్యకీ=మత్స్యమువంటి, రూప=రూపమును దరించినవాఁడా, లేక, మత్స్యకీ=మత్స్యమువంటి, కరూప=సుఖస్వరూపము గలవాఁడా, లేక, హేమత్స్యక, మత్=దైత్యులయొక్క మదమును, స్వ=ఖండించిన మత్స్యకతారము నెత్తినవాఁడా! హేకరూప=సుఖస్వరూపుఁడా, లయోదవిహారిక, లయోద=ప్రళయముద్రీకలనుంచు, విహారిక=క్రీడించువాఁడా, లేక-హేలయోద(లయ X ఉ X ద)లయ = లయవ్యాతారమును, ఉ=యమగ్రీవిశి, ద=ఇచ్చువాఁడా, విహారిక=వివిధమైన హరిములు గలవాఁడా, హేవేదవినేతృచతుర్ముఖవంద్య, వేదవినేతృ=వేదములను ప్రపరింపజేసేడు, గలవాఁడా, హేవేదవినేతృచతుర్ముఖవంద్య, వేదములను ప్రపరింపజేసేడు, చతుర్ముఖ=బ్రహ్మచే, వంద్య=స్తోత్రముచేయుటకువాఁడా, లేక, హేవేదవినేతృ=వేదములను బ్రహ్మనుగూర్చి తెచ్చినట్టియు, చతుర్ముఖవంద్య=బ్రహ్మచే స్తోత్రముచేయుటచే

యా, మహాభావా! (వేదవిశేష)దతుర్ముఖవంద్యతమ పాతకానుండు) వేదవిశేష) వేద=వేదములును, వి=విశేషముగ, శేరి=(సోమకాసురుని సంహరించి) వైశిద్యవినవాచా! లేక, వేద=వేదములను, వి=గరుత్మంతునికి, శేరి=తెచ్చినవాడా, అనగా=ఉపదేశించినవాడా, లేక, వేద=వేదవినియములందు, విశేరి=విశేషదృష్టి అనగాజ్ఞానముగలదతుర్ముఖవంద్య=బ్రహ్మచే నమస్కరింపఁబడువాడా, ఈసంబోధనలన్నిటికినిమందరధారి గోవిందవందే అనుఅరవిష్ణోకములొనివందే అనుశ్రీయాపదముతో నన్వయము. పృథివదమును స్తుతిరూపమేయగుటవలన శ్రీయాసంబంధములేక పోవుటదోషముకాదు, కూర్మస్వరూపక=కూర్మవతారా! కు+ఉ+ర్మ=కూర్మ, కు=పుణివిలో భూదేవితో వేంకటాచలముమొదలగు పర్వతములందు, ఉ=ఈర్మ ప్రప్తముగా, ర్మ=రమింపఁబడు, లేక, కు=భూదేవికి, ఉ=ఈర్మ ప్రప్తమైన, ర్మ, ర=సుఖము, మ=జ్ఞానమునుదయచేయువాడు, స్వరూపక, క=సుఖము, స్వరూప=స్వరూపము గాఁగలవాడు, (అవతారప్రయోజనముచెప్పుచున్నారు) సోమందరధారిక, నందర=మందరపర్వతమును, ధారిక=ధరించినవాడా! (అమృతముతోఅకు సమద్రీముధాముచేయుకాలములో సమద్రీనుండు మునిగిపోవుచున్న మందర పర్వతమును ధరించినవాడని తాత్పర్యము) లోకవిధారక, లోక=లోకమునుఅనగా చతుర్దశభువనాత్మకమైన బ్రహ్మాండమును, విధారక=అదికూర్మరూపముచే ధరించిన మహాభావా! దేవరేణ్య, దేవ=దేవతలచే, రేణ్య=వరింపఁబడువాడా అనగా నేవరింపఁబడువాడా, లేక=దేవ, వరేణ్య, అని భిన్నపదములుగా నైనను చెప్పుచున్న. ఇట్టికూర్మవతారమైన నీకు నమస్కరించుచున్నావని యన్వయము

తా|| మత్స్యావతారమునుధరించి విశేషముగు మహాపౌరణ్య సమద్రీజలమందు విహరించినట్టియు, వేదములను బ్రవర్తించజేసిని బ్రహ్మదేవునిచే స్తుతించబడినట్టియు, కూర్మవతారమునుధరించి మందరపర్వతమును ధరించి నట్టియు, చతురదశభువనములను ధరించినట్టియు, దేవశ్రీముండవైననీకు నమస్కారము.

శ్లో|| సూకరరూపక దానవశత్రో! భూమివిధారకయజ్ఞవరాంగ! దేవనృసింహహిరణ్యకశత్రో! సర్వభయంతకదైవతబంధో! ౨

అ|| సోమకరరూపక, సూకర=వరాహ, రూప=రూపమునుధరించిన, క=కుఖముయమూర్తి, లేక- సోమకర=ఓంరాహమూర్తి, సోమకర, రూప=స్వరూపాత్మకమయిన నమస్తప్రపంచమునకు, క=సుఖమునిచ్చువాడా! (యజ్ఞమేలు వరాహమూర్తియొక్క అంగములుగనుకను, మేఖములు యజ్ఞమలలన నుట్టినవిగనుకను, మేఖములచే సర్వసమస్తసహృద్ధిగ గుటవలనను, సమస్త ప్రపంచమునకు సుఖప్రదుండు వరాహమూర్తియనట సయోక్తికముగనే యున్నది) లేక, సూకర, సూ=గర్భ హృత్తమును, కర=చీపువీకిగలుగఁజేయువాడా! దానవశత్రో! దానవ=హిరణ్యాక్షునికి, శత్రో=శత్రు) వైనవాడా! భూమివిధారక=భూమిని(దంష్ట్ర)గినుండు)ధరించినమూర్తి! లేక, భూ=భూమికి, వి=గరుత్మంతునికి, ధ=కుభేరునికి, అ=రుదునికి, ర=అగ్నికి, (లేక, కాముని

8) ని, క=శుభప్రదుఁడా ! లేక, హేఘామినిభ, భూమి=భూమియందు, వి=గరుత్మంతునిచే, ధ=ధరింపఁబడువాఁడా (అనఁగాగరుడవాహవాహుఁడవై భూమియందు సంచరించువాఁడనని తాత్పర్యము) హేఅరక, ఆ=బ్రహ్మరుద్రులకును, ర=శుభమును, క=కలంగజేయువాఁడా ! లేక, ఆ=బ్రహ్మరుద్రులకును, ర=అగ్నికాములకును, క=శుభమునిచ్చువాఁడా, లేక, అర=దోషములను, క=పరిహరముచేయువాఁడా ! లేక, అర=దోషభిమానులగు రాక్షసులను, క=అగ్నివలన దహించువాఁడా ! యజ్ఞవరాంగ, యజ్ఞవర = యజ్ఞశ్రేష్ఠములైన అశ్వమేధాదులు, అంగ=ఆశ్రయపములయందుఁ గలవాఁడా ! లేక-హేయజ్ఞ=యజ్ఞభోక్తగణక యజ్ఞనామము గలవాఁడా ! వరాంగ, వర=సర్వ జీవోత్తముడైన బ్రహ్మ, అంగ=స్వక వీరమందు గలవాఁడా ! అనఁగా బ్రహ్మకు సర్వాంగసాయజ్యము నిశ్చయవాఁడని భావము) లేక- యజ్ఞవర=సర్వయజ్ఞపతి ! హేఅంగ=ఆశ్రధానమైన జగత్తులందు నియామకఁడుగానుండువాఁడా ! లేక-అంగ=మోక్షప్రదుఁడైన వాసుదేవమూర్తిని, క=పొందించువాఁడా ! ఇట్టి వరాహమూర్తివైన నిష్ఠు నమస్కరించుచున్నానని యన్వయము- దేవ=శ్రీదాదిగణములుగలవాఁడా ! లేక-దివ్యముయన ప్రకాశముగలవాఁడా ! పృసింహ=నరసింహరూపమునుభరించినవాఁడా ! లేక-దేవ=దేవతలకును, పృ=మమమ్యులకును, (అనఁగా దేవాది సమస్తమయినవారికిని) సింహ=ప్రభుగములకు సింహమేలాగో అలాగుననీ) ఆశ్రువా ! హిరణ్యకశిపో, హిరణ్యక=(ప్రహ్లాదుని రక్షించుటకై) హిరణ్యకశిపుని, కశిపో=సంహరించినవాఁడా ! సర్వభయాంతక, సర్వభయ=సమస్తభయములను, అంతక=(స్వనామస్మరణచే) భోగగోట్టువాఁడా ! లేక-సర్వభయ=సమస్తమయినవారికిని భయమునుగలంగజేయువాఁడా ! అంతక=భయమును భోగగోట్టువాఁడా ! (భయకృద్భయనాశనః అని ప్రమాణవాక్యము) లేక-ఆంగ=బ్రహ్మకును, రుద్రునికిని, త=అనుకూలమయిన జ్ఞానోపదేశమును, క=చేయువాఁడా ! దైవతబంధో, దైవత=దేవతలను, బంధో=బంధువా ! లేక- దైవ=దేవతలకు, త=జ్ఞానోపదేశముడైనవాయమూర్తికి, బంధో=బంధువా ! (“ఉక్తాక్రమస్యసహిబంధురీధా” అను శ్రుతిసమాణము) లేక-అంతకదైవతబంధో అనునది ఏకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. అ|| అంతకదైవత= సంహరకుడగుటచే అంతకుడనుపేరక బరగు. దైవస్వతునికి, లేక-శివునికి, బంధో=బంధువా ! ఇట్టి పృసింహమూర్తివైన నీకు నమస్కరించెదనని యన్వయము.

తా|| హిరణ్యాక్షునకు శత్రువై భూమిని కోరచిరమ భరించుట్టియు, అశ్వమేధాది క్రతువులు ఆయనములందుగలట్టియు, ఎరహావతారమై తిన్నట్టియు, హిరణ్యాక్ష శత్రువై, సతి సమయిన రాక్షసగణములకు భయంకరుడవైనట్టియు, దేవతలకు బంధువైనట్టియు, పృసింహవతారమును భరించిన నీకు నమస్కరించెదను.

శ్లో|| నామననామనమాణవవేష| దైత్యవరాంతకకారణయాప|
రామభృగూద్యహనుర్జితదీప్తి క్షత్రకులాలకశంభువరేణ్యః || 9 ||

అ॥ వామనః బలిచక్రవర్తిమందః సైన్యైశ్చర్యమునః, లేక- ద
 ర్శనమునః ప్రతిపదము చేయువాడా! లేక- వామనః శోభామయోక్తమునః భావభక్తివైభవములచే, ను-భవ్యుడా! వామనః పాట్టియైన స్వరూపముగల వామనమూర్తి! మానవజేషు, మానవః బ్రహ్మచారియొక్క వేషమువంటి, వేష-వేషమునుధరించినవాడా! దైత్యవశాంతక, దైత్యవరః బలినిజయకాలమందువచ్చిన దైత్యశ్రేష్ఠులను, అంతకః నాశనముచేసినవాడా! లేక- దైత్యవర, దైత్యః బలిచక్రవర్తికి, వరః (పాతాళలోకమందు రాజ్యముచేయు మని) వరమునిచ్చినవాడా! అంతక, అంతః రమ్యమయిన (దక్షిణమిత్రముకాని, అనగా నిరంతరముయిన) కః సుఖముగలవాడా, లేక- అంతః రమ్యమయిన భక్తులకు, కః సుఖమునిచ్చువాడా! అంతక కారణరూప, అంతకః నాశనముచేసు, కారణః కారణమయిన, రూపః సంకల్పరూపము గలవాడా! లేక, అంతకః రమ్యసుఖముచేసు, అనగా మాత్రికానందముచేసు, కారణః కారణమునుదయచేయువాడా! రూపః స్వరూపములను ధరించినవాడా! లేక, కారణరూపః (మాత్రికానందముచేసు) కారణమునుదయచేయు స్వరూపముగలవాడా! ఇట్టివామనమూర్తినిన్ను నకుస్కరించుచిన్నానని అన్వయము, రామః సమస్తలోకమందనున కీడించుచుచూసావా! భృగుదవ్యసా, భృగుః భృగునంశశ్శులవందతీని, ఉదవ్యసః ఉద్ధరించినమూర్తి, నూర్జితదీప్త, నూర్జిత-ఉత్కృష్టమయిన, దీప్తః కాంతిగలవాడా! క్షత్రక్షలాంతక, క్షత్రకులః క్షత్రావృష్టిలై దుష్టులైన క్షత్రియవశిములను, అంతకః నాశనముచేసినవాడా! శంఖుపరైగ్య, శంఖుః శివునిచే, పరైగ్యః సేవింపబడినవాడా! ఇట్టిపరశురామమూర్తి నిన్ను నకుస్కరించెదనని అన్వయము.

తా॥ రాక్షసులయొక్క యైశ్వర్యమును సంహరించినవాడవును. జాట్టివాడవును, బ్రహ్మచారిరూపమును ధరించినవాడవును. రాక్షసశ్రేష్ఠులను వధించినవాడవును, బలిచక్రవర్తికి వరమునిచ్చినవాడవును, వామనావతార మెత్తినవాడవును. సమస్తలోకములయందు కీడించినవాడవును, భృగునంశశ్శుల మధరించినవాడవును, ఉత్కృష్టమయిన కాంతిగలవాడవును, శివునిచే సేవింపబడినవాడవును, పరశురామమూర్తియైన నీకు నకుస్కరిము.

శ్లో॥ రాఘవరాఘవరాక్షసశత్రో! మారుతివల్లభజానకికాంత దేవకినందనసుందరరూప! రుక్మిణివల్లభపాండవబంధో॥ ర

అ॥ రాఘవః రఘుకులమందున్బంధించినవాడా! రాఘవ, [రా+అఘ+వ] అఘః పాపమును, రాః నాశనముచేయువాడును, వః వాంఛితములుదయచేయువాడును గణకరాఘవ, ఇట్టిరాఘవమూర్తి, [ప్ర]మాణము-అఘంరావయతె యస్మాన్వకారోవాంఛితప్రదః లేక, అఘః అఘసంబంధముగలవారు, అనగా. దోషాభిమానులైన రాక్షసులను, రః నాశనముచేయునట్టిదాని, వః భూనస్వరూపముగలట్టియొక రామమూర్తి! రాక్షసశత్రో, రాక్షసః సుభాషారాశని సంభక్త్యాని రాక్షసులను, శత్రోః సంహరించిన

వాడా! తూటలకల్లభ, తూట=తూటమునుండి, కల్లభ=నీరుమీసకాదా, లేక-తూట=అంజనేయము, కల్లభ=ప్రియుఁడుగావనగా నేవకుఁడుగాఁగలవాడా! వానికి కాంత, వానికి=నీతాదేవి, కాంత=యశోహరుడా! లేక-వానికి=నీతాదేవి, కాంత=భార్యగాగలవాడా! ఇట్టిశ్రీరామచంద్రుఁడైనప్పుడు చెవత. దేవతీనందన=దేవతీదేవికుమారుడా! దేవతీ అశుభాస్వయము ఋషిచేయగా హాసముగనుక నిర్దోషము, సుందరరూప=అశోకమన్మథులతో సమానమైన రూపముగలవాడా! దుష్కిణీకల్లభ=దుష్కిణీదేవిపీఠియుఁడా! పాండవబంధో=పాండవులకుబంధువా! నీకునమస్కారమునర్పదనని అన్వయము.

తా|| రఘుకులమందుద్భవించినట్టియు, పాపహరితైనట్టియు, రాక్షసశత్రువైనట్టియు, అంజనేయమూర్తికి ప్రేయఁడవైనట్టియు, నీతాదేవి భర్తవైనట్టియు, శ్రీరామచంద్రమూర్తికి ననుస్మరించెదను. దేవతీదేవికుమారుడవైనట్టియు, చక్కనిరూపముగలట్టియు, దుష్కిణీదేవిభర్తవైనట్టియు, పాండవులకు బంధునైనట్టియు, కృష్ణమూర్తికినమస్కారము.

దేవతీనందననందకుమారు! బృందావనాంచనగోకులచంద్ర! కందఘలాశనసుందరరూప! నందితగోకులవందితపాద|| ౫

అ|| దేవతీనందన, దేవతీ=(దేవకులకు నుభవద్రవమైన అమృతముగల) క్షీరసముద్రమును, నందన=(దానిమీదకయించుటవలనను, క్షీరసముచే) పుత్రునికయైన లక్ష్మీదేవియందలి ప్రేమగలవాడగుటవలన) సంతోషింపఁజేయువాడా! లేక, దేవతీనందన=దేవతీదేవి పుట్టించిపోయిన విద్వలనుతెచ్చి కనఁబఱచుటవలన నామెకుసంతోషముగలగుఁజేసినవాడా! కందకుమార, నంద=నందుడనుగొల్లవానికి, కుమార=కుమారుడుగా నటించినమూర్తి! బృందావనాంచన, బృందావన=బృందావనమందు, అంచన=సంచరించువాడా! లేక, బృందావన=బృందావనమును, అంచన=(తానుండుటచే) పూజితమైనదానినిగఁజేయువాడా! గోకులచంద్ర, గోకుల=గోకులమును, చంద్ర=చంద్రునివలె సంతోషింపఁజేసినవాడా! లేక, గోకుల=వేదాది వాక్య సమూహమునకు, చంద్ర=గీతోపదేశముచే సంతోషమును గలుగఁజేసినవాడా! కందఘలాశన, కందఘల=గోపబాలకులతోఁగూడ బృందావనమందుసందరించుకరిని దుంపలను, వండ్లను, ఆకన=అహారముగాఁ బుచ్చుకొనినవాడా! సుందరరూప=(గొల్లవాఁడుగానుండినత) అతిసుందరమయిన రూపముగలవాడా! లేక, కందఘలాశన సుందరరూప, కందఘలాశన=కందమూలఫలములను తినెడియునునగా అగ్ని పుత్రులైన రామరామ ద్వయముక్కు స్త్రీరూపములైన గోవస్త్రీలకు మనోహరమైన, సుందరరూప=సుందరమయిన రూపమును ధరించినవాడా! నందితగోకుల, నందిత=(వేదమునాదముచే) అభిందింపఁజేయుటచే, గోకుల=గోపసమూహము గలవాడా! నందిత తాద, నందిత=(ప్రాతనాది రాక్షసులను వధించుటవలన సంతోషమునకలపొందిన సజ్జతులచే) కనుస్మరింపఁబడిన, తాద=చర

నాకమలములుగలవాడా ! లేక, నందితగోకులవందితపాద, నందిత = (గోవర్ధనోద్ధరణము చే) సంతోషింపజేయుచుడిన, గోకుల = గోకులముచే, వందిత = నమస్కరింపబడిన, పాద = పాదములుగలవాడా ! నన్న నమస్కరించుచున్నానని అర్థము.

తా|| దేశికదేవుడువును, నందునికుమారుడవును, బృందావనముందు సంచరించునట్టియొ, గోకులమునకు చంద్రుడైనట్టియొ, కందమూలఫలములనుతినునట్టియొ, చక్కనిరూపముగలట్టియొ, సంతోషించిన గోకులముచే నమస్కరించబడిన పాదపద్మములుగలట్టియొ మహాత్ముడవునుగని నీకు నమస్కారము.

శ్లో|| ఇంద్రసుతావకనందకహస్తా చందనచర్చితసుందరినాథ! ఇందీవరోదరదళనయన మందరధారికాగోవిందవందే|| ౬

అ|| ఇంద్రసుతావక, ఇంద్రసుత = అజితాని, అవక = శత్రువులవలన బ్రయోగింపబడిన అస్త్రములవలననుండి రక్షించినవాడా ! లేక - ఇంద్రసుత = అర్జునునికి, అవ = రక్షణమును, క = సుఖమును దయచేయి వాడా ! నందకహస్త = నందకమును పేరుగల ఖడ్గముహస్తమందు గలవాడా ! లేక - నంది = అనందమును, క = కలుగజేయునట్టి, హస్త = హస్తముగలవాడా ! నందసుహస్త, అని పాఠములు, నంద = అనందకమునవస్తువు, సుహస్త = యోగ్యమయిన హస్తములందుగలవాడా ! లేక - నంది = గోపాలుర కానందకరమయిన గోవర్ధనపర్వతము, సుహస్త = యోగ్యమయిన హస్తమందు గలవాడా చందనచర్చిత = (భక్తులచే) పూయబడిన చందనముగలవాడా ! సుందరీనాథ, సుందరీ = గోవస్త్రీలకు, నాథ = స్వామి ! లేక, చందనచర్చితసుందరినాథ = చందనముపూసికొనిన గోవస్త్రీలకు ప్రాణవల్లభుడా ! ఇందీవరోదరదళనయన, ఇందీవ = తామరకములములయొక్క, ఉదర = మధ్యభాగమునందలి, దళ = దళములవలె వికారమణియయిన, నయన = శ్రేణములగలవాడా ! మందరధారిక, మందర, మంద = అవిశేషములు, గో = గోపాలకులను, ర = సంతోషింపజేసిన గోవర్ధనపర్వతమును, ధారిక = ధరించినవాడా ! గోవింద = వేదములచే ప్రతిపాదనచేయబడు స్వరూపముగలవాడా ! ఇట్టిశిశ్యులమూర్తినొస్తు, వందే = నమస్కరించి ప్రతిచుచున్నాను.

తా|| ఇంద్రపుత్రుడగు అర్జునుని రక్షించినట్టియొ, ఖడ్గమును ధరించినట్టియొ, గోపాలుర కానందకరమయిన గోవర్ధనపర్వతమైతివట్టియొ, మంచిగంధము చేబూసికొన్న, సొందర్యముగల గోవస్త్రీలకు ప్రాణవల్లభుడవైనట్టియొ, తామరకములముయొక్క మధ్యభాగమందలి దళములవలె వికారమణియయిన శ్రేణములగలట్టియొ, వేదములచే దరియబడు స్వరూపముగలట్టియొ, నీకునమస్కారము.

శ్లో|| చంద్రశతానినకుండసుహాస! నందితదైవతసందసుపూర్ణ! దైత్యవిమోహకనిత్యసుఖాదే! దేవమహాభకబుద్ధిస్వరూప! 2

అ|| చంద్రశతాని, చంద్రశత = అనేక చంద్రులవలె కాంతిచేరవైన, అనిన = ముఖముగలవాడా ! లేక - చంద్ర = చంద్రునివలె, శత = సుఖమును, ర = కలుగజేయును, అ

నన=ముఖము గలవాఁడా! కుండనుచోన, కుండ=కుంధపువ్వుమనవలె (పుకాళమైనచోన= మరదచోనముగలవాఁడా! లేక=చంద్రకాశనన కుండనుచోన, చంద్రకాశనన=అనేక చంద్రులవలె నాహ్లాదకరమైన ముఖమందు, కుండనుచోన=కుండపువ్వుమనవలె శోభించెడి చిహ్నపుష్పగలవాఁడా! నందితవ్రత, నందిత=(భూభారహరణముచే) సంతోషించు జేయబడిన, వ్రత=బ్రహ్మదులుగలవాఁడా! కుండనుతూణి, నంద=అలౌకికానందముచే, తూణి=సంపూర్ణదా! ఇట్టి శ్రీకృష్ణమూర్తీ నిన్ను ననుసమించి స్తుతించుచున్నానని యన్వయము. (ఈ యథ్యాయమందు 'దేవకీనందన' అను శ్లోకమారంభించి అనేక గాథలను వర్ణించుచు శ్రీకృష్ణదానందతీర్థులవారు శ్రీకృష్ణస్తవమును విశేషముగఁ జేయుటకుఁ గారణము- శ్రీకృష్ణావతారము ఈ యుగమున కత్యంత సన్నిహితమైనద్వాపరయుగాంతముఁదలి దనుటచేతనే. ఇట్లే పంచం త్రాగమాక్షమైన కార్తీకమాహాత్మ్యముందలి దశావతార స్తవముందు శ్రీకృష్ణవిషయమైన గాథలు విశేషముగ వర్ణించబడియున్నవి. ఈ ద్వాదశస్తోత్రములను జరించుచు శ్రీకృష్ణదానందతీర్థులవారు శ్రీకృష్ణవిగ్రహమును సమద్ర తీరము నుండి ఉడిపి వట్టణమునకు తెచ్చిరని పాంచదాయము గలదు) ద్వైత విమోహక, దైత్య=నర్మం పదా యజ్ఞాలైన మునిజన సహవాస లాభముచే హరిభక్తి పూర్వకముగాఁ గర్మముచేయుచున్న) దైత్యులకు, విమోహక=(వేదవిరుద్ధముయినకొన్ని మతములకేంద్రమిది కళాప్రేములకు నిర్మాణముచేసి) విపరీతజ్ఞానము గలుగఁజేసిన, (బుద్ధమూర్తీ!) నిత్యసుఖదా, (ముక్తియొగ్గులయిన జీవలయొక్క) నిత్యసుఖ=మోక్షసుఖమునకు, అదె=కారణమైనవాఁడా! దే=సుబోధక=బుద్ధావతార కృతమయిన కాలప్రేములనగా, (కూన్యవాదము, జగత్తుజ్జీవికము వాదము, ఈమొదలయిన వాదములుగల కాలప్రేములయొక్క నిశాధమును) దేవతలకు లెస్సగా బోధించిన వా.డా! బుద్ధ స్వరూప=జ్ఞానస్వరూపయగు బుద్ధావతారా! నిన్ను ననుసమించి చెదనని యన్వయము.

తా॥ అనేకమంది చంద్రులవలె నాహ్లాదకరమయిన ముఖముగలట్టియు, కుండ పువ్వుమనలె శోభించెడి మ.దచోనముగలట్టియు, బ్రహ్మజీవవ్రతలకు సంతోషముగలుగఁజేసి: ట్టియు, అనందమతో నిండియున్నట్టియు, రాక్షసులను మోహపెట్టినట్టియు, ఎల్లవృథును సుఖమునిచ్చునట్టియు, దేవతలకు బోధచేయునట్టియు, బుద్ధావతారుడైన నీకు ననుసారము.

శ్లో॥ దుష్టకులంతకకల్కిస్వరూప! ధర్మవివర్ధనమూలయుగాదే! నారాయణామలకారణమూర్తై పూర్ణగుణార్ణవనిత్యైవిబోధ॥ ౮

కల్కిస్వతారమునుస్తుతించి, పీఠుటపూర్వకము తారములన్నిటిని మూలరూపమైన నారాయణమూర్తిని భేదములేవని సూచించుచు నారాయణమూర్తిని స్తుతించుచున్నాడు.

అ॥ దుష్టకులంతక, (కల్పంతమందు) దుష్టకుల=అతినీచమైన యనినకులమునుఁ అంతక=నాశముచేసినవాఁడా! కల్కి-స్వరూప=యుగాంతమందు దైత్యులకు నంబుని

య కష్టమూర్తి! ధర్మవిభక్త, ధర్మమును ప్రమేయకారితోను జేయుచు భాగ్యవాది యాన మైక ధర్మమును, వివిధములను (క) నుత్తమము (జ) నిష్కర్మమును వాచా! మూలమునాన, మూలమునాన కృత్యమును నాన, అదే కారణమైనవాచా! అంగ ప్రవర్తకుడా! లేక-మూలమునకలగుచు మూలమైన మూలప్రకృతియును, అనికృతి భూమియును ల ద్విజుని, విజితో, యోగమునాదియును సర్వములను వంతులగుచును, అదే అది కారణమైన వాచా! (1) హరియొక్క రూపములలో "పంచాక్షర స్వభావముగా ద్విషణ్ణాత్మతో భూత్వంబు ద్వయోశతసహస్ర పరోమితశ్చ" అక్షరమూలమునాన దశావతార వ ర్ణనానంతరము శతావతారరూపములకును పరివర్తమైన నారాయణరూపమును స్తుతిం చుచువారు.) హే నారాయణ! సమస్తగుణములకు నాశ్రయమైవాచా! అమలకా రణమూర్తి, అమల=నిర్వికారమైన, కారణమూర్తి=కారణస్వరూపము గలవాచా! (అంగ నిమిత్తకారణముగాని ఉపాదాన కారణము కాదని తాత్పర్యము.) లేక- హే అమల=అవతార రూపములందును గర్భసంక్రమణాది దోషములు లేనివాచా! కారణమూర్తి=సజ్జలకు సంభవించినది, అస్థిపరివారమును జేయుటకు కారణమయిన విగ్రహ ముగలవాచా! పూర్ణగుణార్ణవ, పూర్ణగుణ=సంపూర్ణమయిన గుణములకు, అర్థము=స ముద్రమునంతివాచా! నిత్యవిభిన్న, నిత్య=నిత్యమయిన అనగా నాశములేనిది, విభి ణ్ణ=జ్ఞానముగలవాచా! లేక- నిత్య=(1) అనిత్యత్వము, 2 జేహహాని, 3 దుఃఖపాపి, 4 అపూర్ణత్వమునకు చెక్కుదీర్చు) నాశములేనివాచా! వి=కరుడమూర్తికి, బోధ=త త్త్వోపదేశమును జేసినవాచా! ఇట్టి నారాయణమూర్తి నిన్ను నమస్కరించి స్తుతించుచు వ్వానని యోగ్యము. ఈశ్వోమందు నారాయణ స్తుత్యనంతరము విశ్వకబ్ధార్థమయిన పూర్ణశబ్దప్రయోగముచే విశ్వాదివహాసమూర్తి ప్రవేశము, పృథులకు పుష్కలముగ అర్థ మయిన పాలవాగుణములను బోధించెడి గుణార్ణవ శబ్దప్రయోగముచేత పరాదిబహురూ పస్రవమును, పరాజయాదిదోషములులేనిది అగ్నిచ్చెడి అమలశబ్దప్రయోగముచేత అశతా ద్యనంతావతారస్రవమును శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదులవారిచే జేయబడెనని యూ హించవలయును, నారాయణశబ్ద ప్రయోగముచే సమస్తావతార రూపములకును మూల రూపమునకును భేదములేదని నూచింపబడినది.

తా|| దుష్టకులమును నశింపజేయవలయు, ధర్మమును పుష్టిపొందించువలయు, కృత్యములమును కారణుడవైనవలయు, జలమునివాసముగాగలవలయు, నిర్మలమైకారణ స్వరూపముగలవలయు, సంపూర్ణమైన మంచిగుణములకు సముద్రుడవైనవలయు నను ప్ర ముఖ బోధించువలయు, కష్టమూర్తివై న నీకుననుష్కారము.

శ్లో! ఆనందతీర్థమునంద్రీకృతాహరిగాధా! సావహరాశుభాని త్య నుభాధాః!

శాస్త్రయొక్క సుఖమునన్ని ఆధ్యాత్మమును ముగించువాడు.

అ॥ అనంద...కృతా, అనంద=(వినివంతమాత)మునకే) అనందమును గలుగఁజేసేదను=లేక, అ=తెన్నయైన అనఁగా మోక్షమును, నంద=ముఖమును గలుగఁజేసెను, తీర్థ=కాస్త్రముగలట్టియు, మునీంద్రీ=మునిశ్రీప్తులైనట్టియు, శ్రీమదానంద తీర్థులవారితే, కృతా=రచింపఁబడిన, హరిగాధా=శ్రీహరిప్రసాదము, హింసారా, హింస=భక్తికిఁ బ్రతిబంధకముగానున్న) హింసములను, హరా=(వలనశశివనాదులచేఁ) హరిగొట్టుకది. కుభా=(శ్రీతియాలమైనదియు) సర్వజ్ఞాచార్యులవారిచేఁ జేయఁబడినదియు నిగుటలన) మంగళరూపమైనది నిత్యసుఖార్థా, నిత్యసుఖ=మోక్షసుఖము. అథా=ప్రయోజనము గాఁగలది. అనఁగా మోక్షసుఖమునకు కారణభూతమైన దనుట- కావునవినివధికనిర్దోషకల్యాణగుణ సముద్బుతమైన అనంతావ తారాత్మక శ్రీహరిని మోక్షార్థ్యులవారందఱును స్తుతించి ననుస్మరించునాయనని తాత్పర్యము.

ఇతి శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాచార్యవితతి ద్వాదశస్తోత్రే సప్తాధ్యాయః॥

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

తా॥ అనందతీర్థ మునీంద్రులవారిచేఁ జేయఁబడిన విష్ణుమూర్తిచారికథలో అందఱిహింసములను హరిగొట్టి, కుభప్రదములను, కుభమును మోక్షమును నిచ్చునదియునగుట రవయధ్యాయము.

సంపూర్ణము.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీగురుభోజనము.

సప్తమోధ్యాయపారంభః.

ఈ యధ్యాయముందు ఏశ్రీహరియొక్క కటాక్షబలముగల లక్ష్మీదేవి బ్రహ్మాదిదేవతలకు కడగంటి చూపుచేతనే సర్వాభీష్టములను జగత్తు సృజించుకొని మొదలగు శక్తులను నిచ్చుటకు సమర్థురాలయ్యెనో అట్టి శ్రీహరియొక్క సర్వోత్తమత్య విషయమై సంశయము లేకమాత్రమయినను లేదనెడు భావముతో స్తుతించుచున్నారు.

శ్లో॥ విశ్వస్థితివ్రతయస్సర్వమహావిభూతిః వృత్తిప్రకాశనియుమావృతిబంధమోక్షాః యస్యాసౌఖ్యపాంగలవమాత్రతఃపార్జితాసా శ్రీరక్తకటాక్ష బలవత్ప్రజతంసమామి॥

అ॥ యస్యాః=ఏలక్ష్మీదేవియొక్క, అపింగళవమాత్రతః=కటాక్ష లేకమాత్రము వలననే, విశ్వ...మోక్షం విశ్వ=ప్రపంచముయొక్క, శ్లితి=సౌఖ్యము, వ్రతయ=వ్రత

నము, సర్వ=ఉత్పత్తి, మహావిభూతి=మహాశక్తిర్యము, వృత్తి=దేవనము, ప్రకాశ=జ్ఞానము, నియమ=శ్రీరామము, ఆప్యతి=ఆపరణము, బంధ=సంసారబంధము, మోక్షా=సంసార) వివృతియను, కల్లుచున్నదో, సా=ఆ, ఊర్జితా=ఉత్కృష్టమైన అనగా బ్రహ్మబలకంటె శ్రేష్ఠమైనది, శ్రీ=లక్ష్మీదేవి, యత్కటాక్షబలవతి, యత్=ఏకహయోక్కు, కటాక్షబలవతి=కటాక్షబలముగలిగియున్నదో, అట్టి, అజితం=ఎవరివలనను పరాజితుఁడుగాని అజితనామక శ్రీహరిని [అజితాద్యసంతాపతార దూపములుగలవాఁడని యుజెప్పవచ్చును] నమామి=నమస్కరించుచున్నాను.

తా॥ ప్రపంచముయొక్క సృష్టి, స్థితి, విశాళన, విశ్వరూప, ప్రకాశ, నియమబంధ, మోక్షదులకు కారణ భూతురాలయిన శ్రీమహాలక్ష్మీయెవరి ఆనగ్రహము పూర్ణముగా గలిగియున్నదో, ఎవరివలనను పరాజితుఁడుగాని, అనవతారముగల విష్ణుమూర్తిని నమస్కరించెదను.

శ్లో॥ బ్రహ్మైశ్వర్యక్రమవిధర్మ శశాంకపూర్వః గీర్వాణసంసారి
రియం యదపాంగలేశం॥ ఆశ్రిత్యవిశ్వవిజయం విస్మయత్యచింత్యా॥
శ్రీర్యత్కటాక్ష బలవత్సజితం నమామి॥ ౨

ఈశ్లోకిమందు బ్రహ్మైశ్వర్యమున విజయము లక్ష్మీకటాక్ష సాధ్యమనికెప్పి అలక్ష్మీదేవికి శ్రీహరియోక్తయైదని స్తుతించుచున్నాడు.

అ॥ ఇయం=చక్షు నిష్పన్నమయిన, బ్రహ్మ=చతుర్ముఖుఁడు, ఈశ=రుద్రుఁడు, శక్ర=ఇంద్రుఁడు, రవి=సూర్యుఁడు, ధర్మ=యమ ధర్మరాజు, కళాంక=చంద్రుఁడు, పూర్వ=మొదలగు, గీర్వాణసంతతి=దేవనము హము, యదపాంగలేశం, యత్=యే లక్ష్మీదేవియొక్క, అపాంగలేశం=కటాక్షలేశమున, ఆశ్రిత్య=ఆధారముగాఁ జేసికొని, విశ్వవిజయం, విశ్వ=ప్రపంచము యొక్క, విజయం=ఆధిపత్యమున, విస్మయజి=వారి వారి యోగ్యతాభేదమునట్టి, ఆనేకవిధములుగాఁ జేయచున్నారో (అట్టి) అచింత్యా=ఇట్టిమహిమగలదని సంపూర్ణముగా) ధ్యానించుటకు శక్యముగాని, శ్రీ=లక్ష్మీదేవి, యత్కటాక్షబలవతి=యేశ్రీహరియొక్క కటాక్షబలము గలిగి యున్నదో, అట్టి, అజితం=అజితనామకఁడయిన శ్రీహరిని, నమామి=నమస్కరించుచున్నాను. అచింత్యం అనుపాతమందు అచింత్యుడయిన అనగా సాకల్యముగాఁ దెలియఁబడఁజాలని, అజితం=అజితనామకఁడగుటకు, నమామి=నమస్కరించుచున్నానని యన్వయము.

తా॥ బ్రహ్మ, రుద్ర, ఇంద్ర, సూర్య, యమ, చంద్రుని దేవతలు ఏ లక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షలేశమున ఆధారముచేసికొని ప్రపంచస్థితి పరివిధములుగాఁ జేయచున్నారో అట్టిలక్ష్మీదేవి యేశ్రీహరి కటాక్షము గలిగియున్నదో అట్టి అజితనామక పరమాత్మను నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ ధర్మార్థకామసుమతివృచయాద్యశేషః సన్మంగళంవిదధ
లేయదపాంగలేశం॥ ఆశ్రిత్యతత్పరాతనత్యుతాపద్యా॥ ౩..మి॥

ఈశ్లోకముందు సకలపురుషార్థములనిచ్చెడు దేవతలుగూడ లక్ష్మీకృపాకటాక్ష పాతులని చెప్పుచున్నారు.

అ॥ తత్ప్రణిత సత్ప్రణితాః, తత్ = ధర్మాదులయందు, ప్రణిత = ఆసక్తిగల, స త్ = సజ్జలచే, ప్రణితాః = నమస్కరింపఁబడెడి (ఇంద్రాదిదేవతలు) ఈద్యావహిస్తోతాహుకలైనప్పటికిని, యదపాంగ లేశమాత్రస్య = ఏలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్ష లేశము ను ఆధారముగాచేసికొని, ధర్మార్థ...న్మంగళం, ధర్మ = ధర్మము, అర్థ = అర్థము, కామ = కామము. నుమతి = మోక్షపాదన భూతమైనసద్జ్ఞానము, ప్రచయ = ధర్మాద్యభివృద్ధియొ, ఆది = మొదలుగాగల, సన్మంగళం = అనుకూలమైన పురుషార్థమును, లేక-సత్ = సాధువు లకు, మంగళం = మంగళమును, విదధతే = చేయుదురో, అట్టి, త్రీ = లక్ష్మీదేవి, యత్కటాక్ష బలవత్ప్రజితం = నామి, యత్కటాక్షబలవతీ = ఏశీహరియొక్క కటాక్షబలము గల్గి యున్నదో, అట్టి, అజిత = అజిత నామకుడైన శ్రీహరిని, నమామి = నమస్కరించుచున్నాను.

తా॥ ఏలక్ష్మీదేవియొక్క క్రిగంటి ప్రసారముచేత ధర్మాదులయందాసక్తిగలవారు నమస్కరించు ఇంద్రాదిదేవతలను ధర్మాదికామ మోక్షముల నిచ్చుచున్నారో అట్టి శ్రీలక్ష్మీదేవి యేశ్వారికటాక్షము కలిగియున్నదో అట్టి అజితనామకుడైన శ్రీహరిని నమస్కరింపుచున్నాను.

శ్లో॥ పద్వర్గనిగ్రహనిరస్తదోషా । ధ్యాయంతివిష్ణుమృషయో
యదపాంగలేశం । ఆశిత్యయానపిసమేత్యనయాతిదుఃఖం । శ్రీ... మీ॥

ఈ శ్లోకముందు విష్ణుధ్యానలబ్ధమైన శాశ్వతగ్రహాశక్తిగల ఋషులుకూడ తత్త్వా శ్రయించినవారి దుఃఖములను బోగొట్టు శక్తిగలవారగుట లక్ష్మీకటాక్షలబ్ధ విష్ణుధ్యానము వలననే యనియు, వారియనుగ్రహముగలవారికి దుఃఖరాహిత్యముగుచుండగా, వారివలన ధ్యానింపఁబడెడి లక్ష్మీకారాయణమూర్తికాని ధ్యాంచుటచే సమస్తపురుషార్థములను గల్గించి చెప్పబడిన సంతోషమును భావముతో శ్రీహరిని స్తుతించుచున్నారు.

అ॥ యానపి = ఏముషీశ్వరులకుగూడ, సమేత్య = ఆశ్రయించి, (లోకము) దుఃఖం = దుఃఖమును, నయాతి = పోయిదో, అట్టి, ఋషయః = ఋషీశ్వరులు, యదపాంగ లేశ మాత్రస్య = ఏలక్ష్మీకటాక్షలేశము నాశ్రయించి, పద్వర్గదోషాః, పద్వర్గ = కామాద్యరిప ద్వర్గమును, లేక- మనస్సుతోగూడిన ఇంద్రియద్వర్గమును, నిగ్రహ = నిరోధించుటవలన, నిరస్త = బోగొట్టుబడిన, దోషాః = దోషములు కల్గినవారై, అనగా చలించని సమాధిపా ధనముగలవారై, విష్ణుం = విష్ణుమూర్తిగావరిని, ధ్యాయంతి = ధ్యానించెదరో, అట్టి, శ్రీః = లక్ష్మీదేవి, యత్కటాక్షబలవత్ప్రజితం = నామి = ఏ శ్రీహరియొక్క కటాక్షబలము గల్గియు న్నదో, అట్టి అజితనామకుడైన శ్రీహరిని నమస్కరించుచున్నాను.

తా॥ ఏముషీశ్వరులు దుఃఖము పొందరో అట్టిఋషులు ఏలక్ష్మీదేవికటాక్షము వలన కామాదిదోషములలేక ఇంద్రియనిగ్రహముకలిగి దోషములు బోగొట్టి సమాధి

యందుఁ బ్రభుధ్యానము చేసినచో అట్టి యహలక్ష్మి యెఱుఁగటాక్షము కలిగి మున్నచో అభిమహావిష్ణుత్వము ననుస్మరించుచున్నాను.

శ్లో॥ శేషాహివైరి శివశక్రమునుప్రధానా చిత్రోరుకర్మరచనం
యదపాంగలేశం అశిత్యవృత్తముఖలంవిదధాతిధాతా శ్రీ... మి॥ ౫

శేషాదులకు త్పలిచేసియు బ్రహ్మగూడ లక్ష్మీకటాక్ష కీరుడనిచెప్పి స్తుతించుచున్నాడు.

అ॥ ధాతా=చతుర్ముఖుఁబహు. యదపాంగలేశమాశిత్య=ఏలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షలేశమును ఆధారముగజేసికొని, శేషాహి=రచనం, శేష=శేషుఁడు, అహివైరి=గరుత్మంతుఁడు, శివ=ఈశ్వరుఁడు, శక్ర=ఇంద్రుడు, మను=మనువు, ప్రధాన=మొదలుగాగల దేవతలయొక్క, చిత్ర=చిత్రమైన, ఉరు=అనేకమైన, కర్మ=(భూమినిధరించుట, విషవాశనముచేయుట, దైత్యహంసముకర్మ, ధర్మకాన్తములుచేయుట, ఈమొనలగు) పనులయొక్క, రచన=నిర్మాణములుగల, అఖిలం=సమస్తమై, విశ్వం=బగత్తును, విదధాతి=సృష్టిచేయుచున్నాడో, అట్టి, కీరు=లక్ష్మీదేవి, యత్కటాక్షబలవతి=ఏకీహరి యొక్క కటాక్షబలముగలదైయున్నదో, (అట్టి) అజితనామకుడైన కీహరిని, సమామి=ననుస్మరించుచున్నాను.

తా॥ ఏలక్ష్మీదేవికటాక్షమువలన, చతుర్ముఖుఁబహు, శేషుఁడు, గరుత్మంతుఁడు, ఈశ్వరుఁడు, ఇంద్రుఁడు, మనువు, మొదలుగాగల దేవతలయొక్క చిత్రమైన గొప్పకర్మలను చేయువారలకు నిర్మించుచున్నాడో అట్టిలక్ష్మీదేవి యేకీహరి కటాక్షబలముగలిగియున్నదో ఆమహావిష్ణుత్వము ననుస్మరించుము.

శ్లో॥ శక్రోగ్రదీధితిహిమాకరసూర్యనూను! పూర్వంనిహత్యని
ఖలంయదిపాంగలేశం అశిత్యవృత్తలిశివశక్రటాకురుశక్తి॥ శ్రీ... మి॥

శ్రేణియొక్క సహారక రుద్రత్వశక్తిగూడ లక్ష్మీకటాక్షమువలననేమని చెప్పి స్తుతించుచున్నాడు.

అ॥ శివ=రుద్రుఁడు, (యత్, అపాంగలేశం, అశిత్య) యదపాంగలేశమాశిత్య=ఏలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షలేశము, నాశయించి, చక్రతోరుకర్మశక్తి, చక్రం=ప్రచురముగా, ఉరు=గొప్పదను, శక్తి=శక్తిగలవాడై, శక్రోగ్ర...పూర్వం, శక్ర=ఇంద్రుఁడు, ఉగ్రదీధితి=సూర్యుఁడు, హిమాకర=చంద్రుఁడు, సూర్యసూను=యేనుఁడు, పూర్వం=మొదలుగాగల, నిఖిలం=సమస్తప్రపంచమును, నిహత్య=సహించి, వృత్తలి=తాండవింపజేయుచున్నాడో, (అట్టి) కీరు=లక్ష్మీదేవి, యత్కటాక్షబలవతి=ఏకీహరి యొక్క కటాక్షబలము గల్గియున్నదో, (అట్టి) అజితం=క్రీహరిని సమామి=ననుస్మరించుచున్నాను.

తా॥ శ్రేణుఁడు ఏలక్ష్మీదేవియొక్క క్రోధిప్రసారము నాశయించి గొప్పకర్మగలవాడై, ఇంద్రుఁడు, సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, యేనుఁడు మొదలుగాగల సమస్తప్రపంచము

ను, సంపాదించి తాండవము చేయుచున్నాడో అట్టి ప్రాణులన్నీ ఏకీభవించుకరియున్నాడో అవిష్టుమూర్తికి నమస్కారము.

శ్లో॥ తత్త్వదపంకజ మహాసనతామవాపః శర్వాదిపంద్యుగరణోయదపాంగ లేశం । ఆశ్రిత్య నాగ పతి రన్య సురైర్ద్వరాపాం ।
[శ్రీ ... మీ॥ 2

శేషుడు సర్వదా శ్రీహరి పాదసన్నిధియం దున్నవాడయినను, అయినయిన, లక్ష్మీకటాక్షశ్రీఃడేవిని స్తుతించి శ్రీహరిని నమస్కరించుచున్నాడు.

అ॥ శర్వాది పంద్య చరణః, శర్వాది=శ్రీః, మొదలగు వారిచే, పంద్య=నమస్కరింపఁబడెను. చరణః=పాదములు గలవాడయ్యెను, నాగ పతిః=శేషుడు, యదపాంగలేశమూ=శ్రీత్వ=ఏలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షలేశము నాశ్రయించి, అన్యసురైః=ఇతరదేవతలచే, దురాపాం=పాండకకృతముగాని, తత్త్వద...తాం, తత్=శ్రీహరియొక్క, పాదపంకజం=పాదపద్మములయొక్క, మహాసనతాం=గొప్పదయిన పీఠమునగుటను, అవాపః=పాండవో, (అట్టి) శ్రీ=లక్ష్మీదేవి, యర్కటాక్షులవలన=ఏ శ్రీహరియొక్క కటాక్షులము గలిగియున్నదో, [అట్టి] అజితం=అజితా ద్యనం తావతారాత్మకుః=విష్ణుః, శ్రీహరిని, నమామి=నమస్కరించుచున్నాను.

తా॥ శిష్యుడొకడగుచో గలవారితో నమస్కరింపఁబడెను పాదములు గలవాడయ్యెను శేషుడు ఏలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షలేశము నాశ్రయించి సమస్తదేవతలచే తన బాండకకృతముగాని శ్రీహరిపాదపద్మములయొక్క మహాశ్రీత్వమును బొందఁగోరి అట్టి శ్రీమహాలక్ష్మి ఏశ్రీహరి కటాక్షులము కలిగియున్నదో అట్టి అజిత నామకుఁడయిన శ్రీహరిని నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ నాగారియగ్రబలపారుష ఆపవిష్టో శర్వాహత్వము త్రమజప్రాయదపాంగలేశం । ఆశ్రిత్యశక్రముఖదేవగజైరచింతనం । శ్రీ ... మీ॥

గరుడమూర్తి ఇంచునితోయుచున్నచేసి అన్యులమును తీసికొనిపోగలశక్తి, తన రక్కలగాలిచేత దైత్యులను సంహరింపఁగలశక్తియుఁ గలవాడయ్యెను అయిన యీతను. శ్రీలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షశ్రీఃడేవిని చెప్పచు శ్రీహరిని నమస్కరించుచున్నాడు.

అ॥ ఉగ్రబలపారుషః, ఉగ్ర=సహింపఁగలకృతముగాని, బలః=కారీరబలము, పారుషః=పరాక్రమముఁ గలట్టియు, ఉత్తమః=ఉత్తమ=ఇతరులయందులేని, జనః=వేగముగలట్టియు, నాగాః=గరుడమూర్తి, యదపాంగలేశమూ=శ్రీత్వ=ఏలక్ష్మీదేవియొక్క కటాక్షలేశము నాశ్రయించి, శక్రి=చిత్త్యం, శక్రి=ఇంచుచు, ముఖం=మొదఁగఁగల, దేవగజైః=దేవతాసమూహములచే, ఆదిత్యం=ధ్యానింపఁగలకృతముగాని, మనస్సుచేత నైతము పాండకకృతముగాని) విష్ణోః=విష్ణుమూర్తివారియొక్క, బాహత్వం=నాహనమగుటను, ఆప=పాండవో, అట్టి, శ్రీః=లక్ష్మీదేవి, యర్కటాక్షులవలన=ఏ అజితనామక పరశూర్యయొక్క కటాక్షులముగలిగియున్నదో శ్రీహరిని నమస్కరించుచున్నాను.

తా॥ అధికమైన పౌరుషముకరీరలముగలిగి మిగులజేగముగల గరుత్మంతుడు ఏల ఓట్టిదేవియొక్క కటాక్షలేశమువాక్రింది ఇంద్రాదులకు నలవిగాని శ్రీమహావిష్ణువునకు వాహనరూపుడైనాడో ఆమహాఓట్టి ఏలజితవామక శ్రీహరి బలముకలిగియున్నదో ఆవిష్ణుమూర్తిని నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ ఆనందతీర్థమునిసన్ముఖ పంకజోత్థం॥ సాక్షాద్రమా హరి మసంప్రియ ముత్తమార్థం॥ భక్త్యా పత త్యజిత మాత్మని సన్నిధాయా॥ యస్తోత్రమేతదభియోతి తయోరభీష్టం॥

ఈస్తోత్రమున ఫలమును జెప్పచున్నారు.

అ॥ ఆనంద...మార్గం, ఆనందతీర్థం=ఆనందతీర్థులవారైనను, ముఖం=ముసింగ్రునియొక్క, సన్ముఖపంకజం=నిర్దుష్టవదనవారమైన నుండి, ఉత్థం=బయలుదేరి వచ్చియు, సాక్షాత్...ఉత్తమార్థం, సాక్షాత్=ప్రత్యక్షముగా, లేక- సత్యముగా, రమాహరిమనః=లక్ష్మీనారాయణులయొక్క మనస్సులకు, ప్రీయం=సంతోషకరమయినట్టియు (శ్రీమలభ్యం భగవతిప్రసన్నే శ్రీనికేతనే) అను ప్రమాణవాక్యమువలనట్టి ఈస్తుతి శ్రీహరిప్రీతికరమయినది గనుకనే సకలభీష్టప్రదమునదని భావము) ఉత్తమార్థం, ఉత్తమ=భగవత్సర్వోత్తమత్వ రూపమయిన, అర్థం=అర్థముగలదియు, ఏకత్=ఇట్టి, స్తోత్రం=స్తోత్రమును, యః=ఏ అధికారి, భక్త్యా=ఆదరముతో, ఆత్మని=హుస్సున, ఆజితం=ఆజితాద్యంతాపతారాత్మక శ్రీహరిని, సన్నిధాయ=ఉంచుచు, అనగా నాయనము దానక్రమయిన మనస్సుగలవాడయి, పః=పఠించునో, ఆతః=ఆతడు, తయో=అలక్ష్మీనారాయణులయొక్క, అభీష్టం=ఇష్టాదగుటకు, లేక- వారి కటాక్షమువలన పురుషార్థమును, అభియోతి=పొందును, ఈయధ్యాయమందు తొమ్మిదిశ్లోకములు ఉండుటవలన దీనిని భక్తితోఁ బఠించెడి వారికి ఈ లోక మందు నవరత్నాది సమ వైశ్వర్యములును పరమందు బ్రహ్మలోకప్రాప్తియు అక్కడనున్న భగవద్రూప దర్శనమును లభించునని నూచింపబడినది. ఇది శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాచార్య విరచితే ద్వాదశస్తోత్రే సప్తమాధ్యాయః.

తా॥ ఆనందతీర్థులకు ముసింగ్రునియొక్క ముఖకమలములవలన పుట్టినసాక్షాత్తులక్ష్మీనారాయణులకు ప్రీయమయిన యీ ప్రసమున ఏమనుజులు మనస్సునిగ పఠింతురో అట్టివారికి సమవైశ్వర్యమును, విష్ణులోకమును గలుగును.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

అష్టమోఽధ్యాయప్రారంభః.

శ్లో॥ వందితాశేష వంద్యోరుబృందారకం | చందనాచర్చితో
దారపీనాంసకం | ఇందిరాచంచలాపాంగసీరాజితం | మందరోద్ధారివృ
త్తోద్బుజాభోగినం | ప్రీణయామోవాసుదేవం దేవతామండలాఖండ
మండనం॥

ప్రీహంప్రీతిశే సమస్తమైన అధికారులును సంపాదించవలయునని తెలియజేయు
చు ఈయధ్యాయమందు శ్రీహరిప్రీతిని ప్రార్థించుచున్నాడు.

అ | వందితా...కం, వందిత=నమస్కరించుటకు ప్రకృత్యులైన, అశేష=సమస్త
మైన, వంద్య=స్తోత్రాస్త్రులయిన, ఉరు=ఉత్కృష్టులైన, బృందారకం=దేవతలుగలట్టియు,
లేక వందిత=తమకంటె ఆవరుల చేస్తురింపఁబడిన, అశేషః, (అ×అ×శేషః) అ=బ్ర
హ్మ, అ=శివ, శేషః=శేషులచే, వంద్యా=నమస్కరింపఁబడినలక్ష్మీదేవిని, ఉరుబృంద, ఉ
రు=ఉత్కృష్టులైన బ్రహ్మదులయొక్క, బృంద=సమూహమును, ఆరకం, అ=లెస్సగా,
రకం=సంతోషించజేయునట్టియు, (ర, అనుఃక్రితార్థకము. క, అనుఃక్రితార్థకము) లే
క-వందితాశేష వంద్యోరుబృంద=సమస్తమైనవారిచేతను స్తుతింపఁబడెను దేవతాసమూ
హమునకు, ఆరకం అ=లెస్సయైన, ర=అభీష్టము, కం=సుఖమునుకలుగజేయునట్టియు,
లేక-వందితాశేష వంద్యోరుబృంద=సమస్తమైనవారిచేత స్తోత్రాహుతలైనదేవతలయొ
క్క, ఆరకం, అర=దోషములను, కం=విశుద్ధిచేయునట్టియు, లేక-అగ్ని హోత్రమువలెద
హించునట్టియు, లేక-వందితాశేషవంద్యోరుబృంద=స్తోత్రాహుతమైనదేవసమూహమును,
ఆరకం, అ=విశేషముగా, ర=పీడపెట్టెడి దైత్యులను, కం=యమునివలె సంహరించున
ట్టియు, లేక-అగ్ని హోత్రమువలె దహించునట్టియు, చందనా...సకం, చందన=చందన
ముతో, ఆదిర్చిత=లెస్సగా పూజుఁబడిన, ఉదార=ఉన్నతమై, పీన=శుష్టిగానున్న,
అంసకం=భుజమూపురములుగలట్టియు, ఇందిరా...జితం, ఇందిరా=లక్ష్మీదేవియొక్క,
లేక-ఉభయపాశ్వర్యములందున్న, శ్రీ, భూదేవులయొక్క, చంచల=చలించెడి, అపా
ంగ=(ప్రేమయొక్కమైన) కడంగటిచూపులనెడి, సీరాజితం=మంగళవర్ణకులుగలట్టియు,
మందరో...భోగినం, మందర=మందరపర్వతమును, ఉద్ధారి=లేవనెత్తిన, వృత్త=వర్తల
మై, ఉత్=ఉత్తమమైనట్టి, భుజాభోగినం=సుఖపూరితమైన భుజములుగలట్టియు, (శ్రీ)
హరియొక్క సమసావమునమును పూర్ణావంతాత్మకములగుటకు ప్రమాణము. "అనంద
మాత్రకరపాదముభోదరాదిః ") దేవతా...మండనం, దేవతామండలం=దేవతాసమూ
హమునకు, అఖండమండనం=పూరాలంకారమైనట్టియు, (ఇటి) వాసుదేవం=వాసుదేవ

మూలికాని, (వయం=మేము) పీఠియామః=పీఠినొందించెదము. అనగా శీఘ్రముగా పై పీఠికలునట్లుగా నేపచేసెదమని తాత్పర్యము.

తా|| నమస్కరించుటకుదగ్గివున్న స్తోత్రాగ్రంథముచేతాసమాహమగలట్టియు, మంజుగంధముచే పూయబడిన గొప్పరజము పురములుగలట్టియు, శ్రీ భూదేవుల యొక్క కీర్తిగంటి ప్రసారములనెడి నీరాజనములుగలట్టియు, మందరపర్వతమున లేవనెత్తిన భుజములుగలట్టియు సమస్తమయిన దేవతాసమాహమనకు అలంకారభూతుడై వాసుదేవమూలికాని పీఠినొందించెదము.

శ్లో|| స్మష్టిసంహారలీలా విలాసాతతం పుష్పపాద్మణ్య సద్విగ్రహాల్లాసినం దుష్టసంహరనిశ్శేషకన్మోద్యతం సృష్టపుష్పతిలిప్తప్రజాసంక్రయం... (ప్రీతి... మందనం||

అ|| స్మష్టి...తరం, స్మష్టి=ఉత్పత్తియ, సంహర=ప్రళయము, (ఇట్టి) లీలావిలాస=విలాసవిశేషములచే అనగా చేప్పలచే, ఆతరం=పరిపూర్ణుడైనట్టియు, పుష్ట...నీనం, పుష్ట=సంపూర్ణమైన, పాద్మణ్య=విశిష్టరాక్షసివర్ణుని సమాహమగల, లేక-త కాత్మకమైన, సద్విగ్రహ=నిత్యవిగ్రహముచే, ఉల్లాసం=ప్రకాశించునట్టియు, దుష్ట...ద్యతం, దుష్ట=దుష్టులైన దుష్టులకు, నిశ్శేష=నిశ్శేషముగా, సంహర=సంహరముచేయునట్టి కర్మ=కార్యముండ, ఉద్యతం=ఉద్యత్తుడైనట్టియు, పృష్ట...సంక్రయం, పృష్ట=యధృచ్ఛలాభ సంతుష్టులును, పుష్ట=జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యపూర్ణులును, అతిశిష్ట=సదాచారసంపన్నులగు (అగు) ప్రజా=దేవ, ఋషి, మిత్రాది సమస్తమైన వారికిని సంక్రయం=(అనుకూలమైన) ఆశ్రయం=దైనట్టియు, దేవతామండలా భండమండనం=దేవతా సమాహమనకు పూర్ణాకారమైనట్టియు, వాసుదేవం=వాసుదేవమూర్తిని (వయం=మేము) ప్రీతియామః=ప్రీతినొందించెదము

తా|| ప్రపంచోత్పత్తి సంహరములనెడి విలాసము గలవాడును, సంపూర్ణమైన పద్మవైశ్ణవములచే నిండియున్న సంతోషము గలవాడును, నిశ్శేషముగ రాక్షససంహారకుడుఉద్భుత్తుడగు, యద్భుచ్ఛలాభ సంతుష్టులు జ్ఞానభక్తి వైరాగ్యపూర్ణులు, సదాచారసంపన్నులగు ఋషిదులకు ఆశ్రయభూతుడును నయిన శ్రీనాసమూర్తిని ప్రీతిజొందించెదము.

శ్లో|| ఉన్నతప్రార్థితాశేషసంసాధకం సన్నతాలాకికానందదశీవదం భిన్నకర్మాశయప్రాణిసంపేరకం తన్నకిన్నేతివిద్యశ్శుమీమాంసీతం (ప్రీ...నం||

3

అ|| ఉన్నత...కం, ఉన్నత=ఉత్కృష్టులైన బ్రహ్మదులచేత, ప్రార్థిత=కొరబడిన, అశేష=సమస్తమయినదానిని, సంసాధకం=దయచేయునట్టియు, సన్నతా...నం సన్నిత=సమస్తగృహలవారికి, అలాకికానందది మోక్షానందమునిచ్చుడి, శీవదం=పూజ్య

పాదముగలట్టియు, లేక వైకుంఠాది ముక్తానామ గలట్టియు. లేక- సన్నతా...దం, సన్నతా...కానందం=భక్తులకు మోక్షానందము కలుగఁజేసెడు, శ్రీ=లక్ష్మీదేవిని, పదం=పాదపద్మములయందుఁగలట్టియు, భిన్న...కం, భిన్న=యోగ్యతాభేదమునుబట్టి అనేక విధములైన, కర్మ=కర్మల, ఆశ్రయ=అంతఃకరణము...కల, ప్రాణి=జీవులకు, సంప్రకం=(వారివారియోగ్యతాసాధారణమున) ప్రేరణచేయునట్టియు, తన్న...తం, తత్=బ్రహ్మ, న=లేడు, (అనికూడగతివాదియనఁగా) కిం=ఎందుకలన (బ్ర)హ్మలేనిపదార్థమువంటిది. “అసన్నాపసభవతి, ఆసద్భూత్ప్రీతి వేదచేత్”, అనుక్రుతియందు బ్రహ్మలేడనితెలిసికొనువాడెట్లాడని చెప్పబడి యుండుటవలన) న=బ్రహ్మలేనిపదార్థముకాదు. సత్పదార్థమే అని, విద్యస్థు=వేదార్థవిచారకుండు కుశలులైనవారియందు, లేక- విద్యుత్=విద్యాంశులచే, ను=లేస్సగా, మిమాంసితః=(కు)తీసహితమున) యుక్తులచే విచారింపబడినట్టియు, దేశతామ=దేశాఖండమండం=దేశతాసమాహమలకు పూర్ణాలంకారమయినట్టియు, వానుదేవం=వానుదేవమూర్తిని, [వయం=మేము] ప్రీతియాముః=ప్రీతి నొందించెదము.

తా|| ఉత్ప్రాప్తులైన బ్రహ్మదులచే కోరఁబడిన సమస్తమయినవానిని దయచేయినట్టియు, సద్భక్తిగలవారికి మోక్షానందము నిచ్చునట్టియు, పూజ్యమయిన పాదపద్మములుగలట్టియు, యోగ్యతాభేదమున బట్టి పలువిధకర్మలను చేయునట్టి జీవులకు దాగాగ్యతాసాధారణమున ప్రేరణను చేయునట్టియు, దేశతాసమాహమలకు పూర్ణాలంకారమై నట్టియు- వానుదేవమూర్తిని ప్రీతినొందించెదము.

శ్లో|| విప్రముత్యైస్సదా వేదవాదోన్ముఖైః | సుప్రతాపైః
క్షీరేశ్వరైశ్చాస్మితం | అప్రతర్క్యగుసంవిద్గుణం నిర్మలం | స్వప్ర
కాకాజరానంద రూపం వరం | ప్రీ...నం || ౪

అ|| సదా=సర్వకాలములందును, వేద...తైః, వేదవాద=వేదార్థవిచారకుండు, ఉన్ముఖైః=ఆసత్తిగల, (ఉన్నతైః అన పాతమందు ఉద్యుక్తులయిన యని అర్థము) విప్రముత్యైః=బ్రాహ్మణోత్తములచేరను, సుప్రతాపైః, ను=యోగ్యతయిన, ప్రతాపైః=పరాక్రమముగల, క్షీరేశ్వరైః, క్షీరేశ్వర=పథువులలో, ఈశ్వరైః=ప్రేమలంకరిన, (ప్రీతి ప్రకర ఆంబరీషుడి చక్రవర్తులచేరను, అనఁగా సర్వవిధాశ్రమముల వారిచేరను. అర్చితం=పూజింపబడునట్టియు, అప్రి...ణం, అప్రితర్క్య=ఉపేంద శక్తియుగాని, ఉరు=అనేకములయిన, లేక- సర్వాభివేషములయిన, సంవిద్గుణం=నిదుకాశు జ్ఞానానందాదిగుణములు గలట్టియు, నిర్మలం=నిర్దోషుడయినట్టియు, స్వప్రకాశ...రూపం, స్వప్రకాశ=స్వరూప భూతమయిన ప్రకాశముగలిగి, [సుప్రకాశ, అను పాతమందు, ను=కోభాయుక్తమున, ప్రకాశ=ప్రకాశముగల, సప్రకాశ, అనుపాతమందు, ప్రకాశమనఁగా జ్ఞానముతో(గూడికొనిన) అమర=మౌనిమి మొదలగు విచారకులు, లేక

అనంద=అనంతాశ్చక్రమునట్టి, రూపం=స్వరూపము గలట్టియు, పరం=సర్వోత్తమం
దయనట్టియు, లేక- ప=కాయముకూర్చి, రం=గుణమును దను చేయునట్టియు, లేక-
ప=వాదముకూర్చియు, రం=శ్రీ)దిండునట్టియు, (అనగా వాయు వాహనుఁ డగుట.)
లేక- ప=పర్వతమునందు, (తేంకటాచల నీలాచలాది పర్వతములందు) రం=శ్రీ)దిండునట్టి
యు, లేక- ప=ప)కాళమును అనగా, విజ స్వరూపమును, [అనగా తోడ్కొనును]
రం=దండుచేయునట్టియు, లేక-ప=పురుషి అం=గాత్రతా)విసంపత్తును, రం=దనుచేయు
నట్టియు, లేక- ప=ధనుమును, రం=దనుచేయునట్టియు, లేక, ప=పుష్పింద్రుఁడ, రం=
హృదయగుటయు, లేక, ప=ఉత్తియలైనవారియందు, లేక, ఉత్తమమైన వైకుంఠాది
స్థానములందు, రం=దనుచేయునట్టియు, లేక, పరం=భక్తపాలకుఁడైనట్టియు, లేక,
భక్తార్థములను దను చేయునట్టియు, దేవతామండలాఖండమండనం=దేవతా సమూహ
మునకు పూర్ణాలంకారమైనట్టియు, వాసుదేవం=వాసుదేవి మూర్తివారిని, (వంతుం=మే
ను) పీఠయామా=పీఠి నొందించేయు.

తా॥ ఎల్లప్పుడు తేదపాతమందాసక్తిగల బ్రాహ్మణోత్తములచేతను, యోగ్యమయి
వసరాక)మునుగల క్షుద్రియులచేతను, సునశ్చర్మములవారిచేనారాధింపబడునట్టియు, తొహిం
వశక్యముగాని యింకాఁకాభ్యాసానందాది గుణములుగలట్టియు, నిర్దోషుడైనట్టియు అనంద
స్వరూపుఁడైనట్టియు, సర్వోత్కృష్టుఁడైనట్టియు, దేవతాసమూహమునకుఁబూర్ణాలంకా
రుఁడైనట్టియు, వాసుదేవమూర్తి పీఠినొందించుదము.

శ్లో॥ అత్యయోయస్య కేనాపినక్వాపిహి । ప్రత్యయోయద్గుణే
మూత్తమావాంపరశి సత్యసంకల్పపకోవరణ్యోవళి మత్యనూనైస్స
దావేదవాదోదితతి పీ...నం

౫

అ॥ యస్య=ఏ విష్ణుమూర్తివారియొక్క . అత్యయః=అతిక్రమము, క్వాపి=ఏ
దేశములనుండును, కేనాపి=ఏయెవ్వరిచేతను, ఏ హేతువునుబట్టియు, హి=చేయుండ
లేని, “వశక్యమకా భగవత్సత్వతే, వాస్తవాతాయానానానభూతోవభగవ్యుత్తి”
అను ప్రమాణ ప్రసిద్ధతా, యద్గుణేను=ఏ విష్ణుమూర్తివారియొక్క భూవాసంకాది
గుణములందును, ఉత్తమాం=తొనుపును, పరః=అధికమును, ప్రత్యయః=విశ్వాస
ము, లేక-విపర్యయమందేవసంబంధి భూనము, లేక-కపథము, అనగా, శ్రీహరి గుణా
శ్చకుఁడని, తామునుదగదైన వట్టుకొనెదమని, (గలతో) నత్యసంకల్పవి (ఏవిష్ణుమూర్తి)
సత్యః=అవిభాగితములైన సంకల్పముగలవాడో, లేక-సత్య=అగ్రపును, సం=తెన్నగా, క
ల్పః=స్ఫుటిండువాడో, ఏకం=మాఖ్యుడో, లేక-సమ ప్రణాళిదేవులకన్న అత్యుడో,
ఇత్యోక్తిః=గుణములచేత శ్రీహరిఁడో, వశి=వ్యత్యక్తుడో, సత్య...దితతి, మత్యనూనై,
మతి=అట్టిదే, అనూనై=కన్న దగాని, అం=గా విశేషజ్ఞానసంతులములైన విద్వాంసులచే
నదా=ఎట్లెప్పుడు, తేదవాదోదితతి, తేదవాదః=వేదార్థమార్పముచేత, ఉత్తిరః=సర్వోత్త

ముడని తెలియఁజుకో, [అట్టి] దేవతా...మండనం=దేవతాసమాహములకు బూర్ణాలంకారముయిన, వానుదేవం=వానుదేవసమాహివానిని [వయం=మేము] పీఠింఁజు=పీఠిసొందించెదము.

తా॥ ఏవిష్ణుమూర్తికాని, ఏదేశకాలములందును, ఏపురుషునిదేశము, అతిక్రమించినవారులేకో, ఏవిష్ణుమూర్తితోసమానులుగాని, అధికులుగావిరేకో, ఏదేవుఁడు సాధువులకు అధికశయిన విశ్వానమ గలవాఁడో, ఏదేవుఁడు అబాధితమయిన సత్యసంకల్పముగలవాఁడో, ఎవఁడు సర్వస్వసంక్రందో, ఎవఁడు వేదార్థవిచారముచే సత్వోత్కృష్టుడని చెప్పబడునూ, అట్టిదేవతాసమాహమునకు బూర్ణాలంకారమయిన వానుదేవమూర్తిని పీఠిసొందించెదము.

శ్లో॥ పశ్యతాం దుఃఖ సంతాననిర్మూలనం । దృశ్యతాం దృశ్యతామిత్యశేషార్చితం । పశ్యతాం మూగం సర్వదా ప్యాత్మగం । పశ్యతాం స్వేచ్ఛయా సజ్జనేష్వాగతం । పీఠ...మండనం॥

అ॥ పశ్యతాం=అవరోక్షజ్ఞానముకు, దుఃఖ...నిర్మూలనం, దుఃఖం=నానావిధ దుఃఖములయొక్క, సంతానం=సమాహములకుకారణమైన సంసారమును, నిర్మూలనం=నిర్మూలమును చేయునట్టియు, ["జ్ఞానాన్ని సర్వకర్మాణి భస్మసాక్షురు తేస్తున" అనగీతావచనము ప్రమాణము] దృశ్యతాం దృశ్యతామితి=పరమాత్మనుమాత్రమే చూడఁడని సజ్జనులనుసూచి ఉపదేశించెడు, అశేష=బ్రహ్మరుచియై, అర్చితం=పూజింపఁబడునట్టియు. [బ్రహ్మజగద్గుణలగుటవలనను, రుచియై విష్ణుభక్తాగ్రీసరుడగుట వలనను, పరతాముముక్తిసాధనము పూర్తికీర్తిని తత్పూజాశ్రయించి సజ్జనులకుఁగూడ సన్మార్గోపదేశము చేయుదురని భావము] లేక-అశేష, అజ=బ్రహ్మ, తేశ=గురుభక్తగాల సమస్త సజ్జనులచేతను అనఁగా-ప్రహిసాక్షాత్కార సాధనమందు ద్యుక్తులైన సజ్జనులచేఁ బూజింపఁబడునట్టియు, పశ్యతాం=కావనముపొందకు అనఁగా జీవేశ్వరాభేదము, జగన్నిధాతృత్వము మొదలగు విపరీతవాదములు చేయుచు, దాని, బట్టిసరకప్రాప్తిని బొందుపాపాత్ములకు, సర్వజ్ఞం=ఎల్లవ్యక్తి, ఆత్మగమపి=స్వప్రపంచవర్తిగానున్నను, మూగం=అతిమూఁగులమందగు నట్టియు, (అనఁగా పాపదశకృత్తులు కానట్టియు,) తేక-తన పదనట్టియు, సజ్జనేషు=విశ్వామిత్ర, గోత్రజన, పాండవ, బ్రహ్మదాని సజ్జనులకు, స్వేచ్ఛయా=స్వేచ్ఛచేత, పశ్యతాం=అధిపత్యమున, (పశ్యుడగుటయ), అగతం=పొందికనట్టియు, (శ్రీరామావతారమందు శిష్యునివలె విశ్వామిత్రునితోఁగూడఁ జనుటయు, శ్రీకృష్ణావతారమందు యశోదాదేవిచే నాదంపతుడగుటయు, పాండవులకు దూతయై చుర్యోధనాడల యుద్ధికుఁడొప్పుటయు, అర్జునకు సారథియగుటయు, (పన్నోదవాకృతియగుననియు నభిప్రాయముగానుండి శ్రీ వరసింహ మూర్తి వాచిర్పించుటయు మొదలగు కార్యములచే భక్తపశ్యము ప్రమాణప్రసిద్ధము) దేవతామండే లాఖండమండ

నం=దేవతా సమూహమునకుఁ బూర్ణాలంకార మయి నట్టియు, వాసుదేవం=వాసుదేవ మూర్తిని [నయం=మేము] ప్రీతియాముః=ప్రీతినొందించెదము.

తా|| అపరోక్షజ్ఞానులకు దుఃఖకారణమయిన సంసారదుఃఖమును నిర్మూలముచేయునట్టియు, పరమాత్మను జూడుఁడని యుపదేశించెడు బ్రహ్మచలచేఁ బూజింపఁ బడునట్టియు, నాశనమపొందెడు అనఁగా జీవేశ్వరాభేదః జగన్మిథ్యాత్వము మొదలగువిపరీతకారణములు చేయువారికి యెల్లప్పుడుమారమందుండునట్టియు, సజ్జనులచే స్వేచ్ఛగా పొందఁగలిగినట్టియు, దేవతాసమూహమునకు అలంకారభూతుఁడయిన వాసుదేవమూర్తిని ప్రీతినొందించెదము.

శ్లో|| అగ్రజంయస్ససజ్జా జమగ్యాకృతిం విగ్రహోయస్య
సర్వేనావపహిః| ఉగ్రాద్యోపియస్యాత్మ జాగ్యాత్మజః| సద్భూహీ
తస్సదాయఃకరందై వతం ప్రీతి ... మండనం|| ౮

అ|| యః=ఏవిష్ణుమూర్తి, అగ్రాకృతిం, అగ్రః=శ్రేష్ఠమైన అనఁగా అహంకారతత్వముకంటే, శ్రేష్ఠమైన హవతత్వమే, అకృతిం=అకారముగాకలి, అగ్రజం=మొట్టమొదటపుట్టిన, అజం=బ్రహ్మను, ససజ్జా=నాభివద్దుమునుండిపుట్టించెనో ("కు") యో బ్రహ్మణం విదథాతిపూర్వం" అనుశ్రుతిప్రమాణము)యస్య=ఏవిష్ణుమూర్తివారికి, సర్వేనావపహిః=సమస్తమైన జ్ఞానానందాదిగుణములే, విగ్రహః=శరీరము, (హిజ్జము "యవాత్మతో భగవాంస్తదాత్మికావృత్తిః" అనుమొలగు ప్రమాణములను నూచించుచున్నది) అద్యః=ఇంద్రాదులకంటే ముందుపుట్టిన, ఉగ్రాహి=రుద్రుఁడును, యస్య=ఏవిష్ణుమూర్తివారియొక్క, అత్యుజః=పురుండైనబ్రహ్మకు, అగ్రః=మొట్టమొదటి, అత్యుజః=మారుఁడో, ("శ్లో|| అహంబ్రహ్మచాద్యతః ప్రజానాంతస్యాజ్ఞాతస్త్వందమత్రః ప్రసూయః" ఇత్యాదిమూర్తిధర్మవచనము ప్రమాణము) యః=ఏవిష్ణుమూర్తి, స=ఎల్లప్పుడు, సద్భూహీతః, సత్=ప్రక్షాదాదిసజ్జనులచే, గృహీతః=భక్తచేతఃకీర్తుకుఁడో, లేక, శ్రవణాద్యపాఠములచే పృథక్యమందు భ్యాసించఁబడుఁడో, లేక, యోగదత్తత్యాదితోన, గోపికా ప్రీతిచే రాహువులతోను, యనీ శిష్యులచే మనఃపులతోను, కట్టబడిన వాఁడో, (ఏవిష్ణుమూర్తివారు) పరం=సర్వోత్తముఁడైన, దైవం=దైవము, (అట్టి) దేవతామండలాఖండమండనం=దేవతాసమూహమునకు పూర్ణాలంకారమైన, వాసుదేవం=వాసుదేవ మూర్తిని [నయం=మేము] ప్రీతియాముః=ప్రీతినొందించెదము.

తా|| ఏవిష్ణుమూర్తి శ్రేష్ఠమైన అకారము కలిగి మొదటపుట్టిన బ్రహ్మను నాభివలమునుండి పుట్టించెనో, ఏవిష్ణుమూర్తికి జ్ఞానానందాదిగుణములే శరీరముగానున్నచో, ఏవిష్ణుమూర్తి యెల్లప్పుడు సత్పురుషులచేత గ్రహింపఁబడునో, ఎవ్వడుసర్వోత్కృష్టుడైన రేవుఁడో అట్టి సమస్త దేవతా సమూహమునకు పూర్ణాలంకారుఁడైన వాసుదేవమూర్తిని ప్రీతినొందించెదము.

శ్లో॥ అమృతోయో గుణైర్నిత్య మేవాభిరైః । ప్రచ్యుతోశేష
దోషైస్సదాపూర్తితః । ఉచ్యతేసర్వవేదోరు వాదైరజః । స్వర్పితో
బహ్మరుద్రేంద్ర పూర్వైస్సదా । ప్రీణ...మండనం॥

అ॥ యః=ఏవిష్ణుమూర్తివారు. అభిరైః=సమస్తమయిన, గుణైః=జ్ఞానానందా
ది గుణములచేత, నిత్యమేవ=సర్వదా, అమృతః=విడువబడనివాడో, అనఁగాపూర్ణు
డో, సదా=ఎల్లప్పుడు, పూర్తితః=పూర్ణకాముఁ డగుటవలన, అశేష దోషైః=పార
తంత్ర్యాది దోషములచే, ప్రచ్యుతః=అత్యంతము విడువబడినవాడో, అజః=జన్మాదివి
కారములులేనివాడో, సర్వవేదోరువాడై, స్వవేద=సమస్తవేద సంబంధమయిన, ఉ
రు=ఉత్కృష్టమయిన, వాదైః=వాక్యములచే, ఉచ్యతే=పరమముఖ్యవృత్తిచే తెప్పబ
డునో, ('శ్రు॥ సేంద్రియాణానుమానం వదాప్యైవైవ వేదయంతి' శబ్దేశ్వ సర్వైర
సామేవవేద్యో' అ॥ శ్రుతిస్మృతు ౫ ప్రమాణములు.) బ్రహ్మ...పూర్వైః, బ్రహ్మ=చ
తుర్ముఖబహ్మ, రుద్ర=రుద్రుడు, ఇంద్ర=ఇంద్రుడు, పూర్వైః=మొదలుగాఁగల
దేవతలచే, సదా=సర్వదా, స్వర్పితః=లేస్సగా అనఁగా భక్తిపూర్వకముగా పూజిం
పబడునో, అట్టి దేవతామండలాభిండమండనం=దేవతాసమూహమునకు పూర్ణాలం
కారమయిన, వాసుదేవం=వాసుదేవమూర్తివారికి (వయం=మేము) ప్రీణయామః=
ప్రీతినందించెదము.

తా॥ ఏవిష్ణుమూర్తిక జ్ఞానానందాదిగుణములచేత, ఎల్లప్పుడు పరిపూర్ణుడో, స
మస్తదోషములచేతను విడువబడిన వాడో, జన్మాదివికారములు లేనివాడో, సమస్తఉ
త్కృష్టవాక్యములచేత చెప్పబడునో, బ్రహ్మదులచే ఎల్లప్పుడు లేస్సగా పూజింపబడు
నో అట్టి సమస్తదేవతాసమూహమునకు అలంకార గాఁగఁడైన విష్ణుమూర్తికని ప్రీతినం
దించెదము.

శ్లో॥ ధార్యతేయేనవిశ్వంసదాబాదికం । వార్యతే శేష ముఖం
జధ్యాయినాం । పార్యతేసర్వమన్యైస్సకాయత్పార్యతే । కార్యతేచా
ఖలంసర్వభూతైస్సదా । ప్రీణ...మండనం॥

అ॥ యేన=ఏవిష్ణుమూర్తివారిచే, అబాదికం=బ్రహ్మమొదలగు, విశ్వం=సమస్తప్ర
పంచము, సదా=ఎల్లప్పుడు, ధార్యతే=[వానివారి కార్యములందు] నిలువబడుచున్నదో
లేక-పోషింపబడుచున్నదో, నిజధ్యాయినాం=తన్ను ఉపాసించే ము జీవులయొక్క,
అశేషదుఃఖం=సమస్తసాంసారిక దుఃఖములు, వార్యతే=నివాసింపబడునో, అన్యైః=
తనకంటె అన్యతైన బ్రహ్మదులచే, యత్=వికార్యము, సపార్యతే=సంపూర్ణముగఁజే
బడఁజాలదో. (అది) సర్వం=సర్వమును [ఏవిష్ణు మూర్తివారిచే, పార్యతే=సంపూర్ణము

గౌ. జేయబడునో, సర్వశాస్త్రే=సమస్తప్రాణులచేతను, అభిలం=వానివారియొక్కతాను
పారమైన సర్వకర్మలను, సదా=సర్వకాలము, కార్యతే=చేయుంపఁ బడునో (బ్రహ్మ
దులంజును వారివారి సృష్ట్యాదివ్యాపారములు ప్రకరింపఁజూపారము గానే చేయు
దుందురని భావము) [అట్టి] దేవ...మండనం = దేవతాసమూహమునకు పూర్ణాలంకార
మయిన, వాసుదేవం=వాసుదేవమూర్తివారిని (వయం=మేము) ప్రీతియామః=ప్రీ
తినిొందించెదము.

తా|| ఏవిష్ణుమూర్తివారిచేత బ్రహ్మమొదలగు సమస్తప్రపంచము ఎల్లప్పుడు ధరిం
పఁబడుచున్నదో, ఎవఁడు అపాసనచేయు శీవులయొక్క దోషమును బోగొట్టునో, ఎ
వఁడు సర్వదుఃఖనివారకుఁడో, తనకంటె ఇతరులయిన బ్రహ్మదులచే ఏకాదశ్యము సంపూ
ర్ణముచేయఁబడనీరదో అట్టిదేవతా సమూహమునకు పూర్ణాలంకారఁ డయిన వాసుదేవ
మూర్తిని ప్రీతినిొందించెదము.

శ్లో|| సర్వపాపనియత్సంస్మృతేనసంక్షయం| సర్వదాయాం
తిభక్త్యావిశుద్ధాత్మనాం| శర్వగుర్వాదిర్వాణసంస్థానద|| కుర్వతే
కర్మయత్యైతయేనజ్ఞనాః| ప్రీతి...మండనం|| గౌ

అ|| సర్వదా=ఎల్లప్పుడును, భక్త్యా=భక్తిచే, విశుద్ధాత్మనాం, విశుద్ధ=పరిశుద్ధ
మైన, ఆత్మనాం=అంతఃకరణము లుగలవారికి, సర్వపాపాని=సమస్తపాపములును, య
త్సంస్మృతే, యత్=ఏవిష్ణుమూర్తివారియొక్క, సంస్మృతే=స్మరణలన, సంక్షయం=
నాశనము, యంతి=పొందునో [ఏవిష్ణుమూర్తి] శర్వ...దః శర్వ=శీవునికి, గురు=గు
రువైన[బ్రహ్మ లేక] శర్వ=శీవుఁడున, గురు = బ్రహ్మయు, అది = మొదలుగాగల దే
వతలకు, సంస్థానదః, సంస్థాన = వారివారి పదములను, లేక- మొత్తముందు వారివారికి
యొక్కమైన స్థానములను, దః=ఇచ్చునో, సజ్జనాః=బ్రహ్మదులంజున, యత్యైరి
యే, యత్=ఏవిష్ణుమూర్తివారియొక్క, ప్రీతయే ప్రీతిర్ధముగా, కర్మ=నేదవిహితమైన
నిర్వనైమిత్తిక కర్మలను, కుర్వతే=చేయుచు శో, [అట్టి] దేవ...మండనం=దేవతాసమూ
హమునకు పూర్ణాలంకారమైన, వాసుదేవం=వాసుదేవమూర్తిని (వయం=మేము) ప్రీతి
యామః=ప్రీతినిొందించెదము.

తా|| ఎల్లప్పుడు నిర్వలమైన భక్తిగలవారికి ఏవిష్ణుమూర్తి స్మరణవల్ల సమస్తపా
పములు నశించునో, బ్రహ్మదులకు పారపాపమువలన యెవరి అనుగ్రహమువలన కలగిన
నో, ఎవఁడుప్రీతికారకు సమస్తకర్మలు చేయఁబడునో అట్టి వాసుదేవమూర్తిని ప్రీతినిొందిం
చెదము.

శ్లో॥ అక్షయరకర్మయస్మిన్ పరస్వర్పితం | ప్రక్షయంతూంలిదుః
ఖానియన్నామతః | అక్షరోయోజరస్వర్వ దై వామృతః | కుక్షిగంధ
స్యవిశ్వంసదాబాదికం | పీ॥...నం॥

౧౧

అ॥ యస్మిన్ = ఏ, పరః = సర్వోత్తముడైనవిష్ణుమూర్తికారి; స్వర్పితం, ను = భక్తిత్య
ర్వకముగా, అర్పితం = సమర్పణచేయఁడు, కర్మ = సత్కర్మ, అక్షయం = అక్షయభుజుడన
మైనదగునో, యన్నామతః, యత్ = ఏవిష్ణుమూర్తియొక్క, నామకః = నామోచ్చారణ
చే, దుఃఖాని = సంపాదిక దుఃఖములన్నియు, ప్రక్షయం = అర్థ్యంతనాశము, అనఁగా
మూలనాశము, యాంతి = పొందునో (యస్యస్మృత్యాచనామోచ్చైః... అనఁగమాణవా
క్యము. శ్రీనారాయణస్మరణ కర్మయొక్క వైకల్యాది రూపమ్యానాతి లేకములను పో
గొట్టి పూజలజనకగుణుని చెప్పబడ్డది) యః = ఏవిష్ణుమూర్తి, అక్షరః = దేవానాశన
ము లేని వాఁడో, అజరః = కాల మరణాది వికారములులేనివాఁడో, సర్వదైవామృతః
సర్వదా = తికాలములఁడను, అమృతపీఠ = మత్తఁడో, యశ్య = విరాడూపియైన ఏవి
ష్ణుమూర్తికి, అబాదికం = బ్రహ్మమొదలగు, విశ్వం = ప్రపంచము, సదా = ఎల్లప్పుడును,
కుక్షిగం = కుక్షిస్థమైనదో, (అట్టి) దేవ... మండనం = దేవతాసమూహమునకు తూర్ణాలం,
కారమైన, వాగుదీకం = వాగుదేవమూర్తిని (న యం = మేము) శ్రీనియోమాః = (పీఠ
నొందించెదము.

తా॥ సర్వోత్తముడయిన ఏవిష్ణుమూర్తికి సమర్పణచేయఁబడిన సత్కర్మ అక్ష
యమయిన ఫలం నిచ్చుచున్నదో, ఏవిష్ణుమూర్తివారి నామోచ్చారణచే సాంపాదిక
దుఃఖములన్నియు శంకించుచున్నవో, ఏవిష్ణుమూర్తి నాశనహితుఁడో జర మరణములు
లేని వాఁడో విరాడూపుఁడయిన ఏవిష్ణుమూర్తియొక్క ఉదరమందు సమస్తప్రపంచము
ఇహిదీయన్నదో అట్టివాగుదేవమూర్తిని శ్రీనినిందించెదము.

శ్లో॥ నందితీర్థోరుసన్నామినోనందినః | సందధానాస్పదానం
దదేవేమతిం | మందహాసారుణాపాంగదత్తోన్నతిం | నందితాశేష దేవా
దిబృందంసదా | పీ॥...మండనం॥

౧౨

అ॥ నంది...నందినః, నంది = ఆనందకరమయిన, తీర్థ = శాస్త్రమును, ఉరు = ఉత్కృ
ప్తమున, సత్ = నిర్దోషమున, అను, నామిః = ప్రశస్తనామముగలట్టియు, లేక - నందితీర్థ =
అనంతరూప భగవంతునిగూర్చి చెప్పెడు శాస్త్రమునకు, ఉరు = అతీతమయిన, సత్ =
సాధువులను, నామినః = నామస్మరింపఁజేయు శ్వాభావముగలట్టియు, నందినః = బ్రహ్మసా
క్షాత్కారముచే సంతోషంబుకు లైసట్టియు, ఆనందదేవః = ఆనందస్వరూపియగు శ్రీహరి
యందు, మతిం = బుద్ధిని, సదా = ఎల్లప్పుడు, సందధానాః = ఉంచెట్టియు, అనఁగా, సర్వ

వా శ్రీహరియందాసక్తిగలట్టియు. (ఇట్టిమేము) మంద...వృత్తి, మందహాస=మందహాస
యుక్తమగు, అరణ=కొంచెమెట్టునైన, అపాంగ=కటాక్షముచే, దత్త+ఉన్నతి=(సజ్జ
మలకు) అభ్యుదయమును దయచేయునట్టియు, నంది...బృందం, నందిత=సంతోషింపజే
యబడిన, అశేష=సమస్తమయిన, దేవదాదిబృందం=దేవపితృమనుష్యోత్తమ సమూహ
ముగలట్టియు, దేవతా...మందనం, దేవతాసమూహమునకు పూర్ణాలంకారమయిన, వా
నుదేవం=వానుదేవమూర్తికావారిని, ప్రీతియామః=ప్రీతినొందించెదము. అనఁగామే
ము చేయుచున్న కత్తిప్రీత్యర్థముగఁ జేయఁదము. ఇట్లే సర్వము ముముక్షువులు చేయవల
యునని తాత్పర్యము.

ఇది శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పాదాభ్య విరచితే ద్వాదశస్తోత్రే ఆష్టమోధ్యాయస్సమాప్తః.

శ్రీకృష్ణార్చనము.

తా|| అనందతీర్థలవారియొక్క ఉత్కృష్టమయిన గొప్పవామముగలట్టియు, ఎల్ల
వ్యధను అనందరూపముగల దేవునియందు భక్తిగణగనట్టియు, చిఱునగవుతోఁ గూడిన
కొంచెమెట్టువయిన కటాక్షపీతృణముచే సజ్జమలకు అభ్యుదయము నిచ్చునట్టియు, సం
తోషింపజేయఁబడిన సమస్తదేవముషి మనుష్యగణములుగలట్టియు, సమస్తదేవతలకు అ
లంకారభూతుఁడైన శ్రీవాసుదేవమూర్తిని ప్రీతినొందించెదము.

ఇది శ్రీమదానందతీర్థలవారిచే రచింపఁబడిన ద్వాదశస్తోత్రము

లందలి యెనిమిదవ అధ్యాయము.

శ్రీకృష్ణార్చనము.

నవమాధ్యాయప్రారంభః.

ఈ యధ్యాయమును ఏదియోయొక ప్రయోజనముకొఱకు నిరంపలుడిన శ్రీహరి
యొక్క అవతారమైన బలమహాప్రభు కాలమందును మూలరూపమువలెనే సర్వదా
యథాండునని నూచింపుచు సమస్తవైష్ణవులును శ్రీహరిచరణములే శరణముగా కన్ను
వలయునెడి తాత్పర్యముతో నుభయతీర్థ సందర్శన పదములచే శ్రీహరిని మ్రలించుచు
నూరు.

శ్లో॥ అతిమతతమోగిరి సమితివిభేదనా పితామహభూతిద గుణగణనిలయః | శుభతమకథాశయ వరమనదోదితః జగదేకకారణరామ రమారమణః ||

అ॥ పే॥ అతిమత, అతి = అధికముగా, అనగా సర్వోత్తముడనని, మత = సమృతముననవాడా! లేక- తెలియబడినవాడా! లేక- అతి = అధికమున, మత = జ్ఞానముగలవాడా! లేక- అతిమత = మాజ్ఞానమునకు సాకల్యముగా గోచరించని వాడా! లేక- (యోగులచే) అతి = అతిశయముగా, = తెలిసికొనబడు వాడా! లేక- అ = నిరతిశయమున, లేక-భక్తులకు అనందకారణమయి, తి = ఆనందము గల వాడనని, మత = తెలియబడువాడా! (ని॥ వేదోవిష్ణుమహేశాన కమలేష్వరిశే జ్యయోః | అంతఃపురే భూషణచ చరణేకారణేదణే | అకారణభోధితైః రజతగారవే తథా॥ అని ఏకాక్షరరత్నమాల. సచ్చబ్రహ్మమబ్రూహుదాం డంతిన్వేననేత్ - అని దశతాత్రయమున (పైది) లేక- అతి, అ = శ్రేష్ఠమైన అనగా పుణ్యమైన, తి = జ్ఞానము, వ్యాప్తి, నిశ్చయమునగా సమస్తమైనవారియొక్క స్వరూపనిర్ణయము, అవతారాది ప్రమముగలవాడనని (ని॥ తకారణపుంసంబోధే విస్తరేణ్యయేక్రమే) మత = తెలియబడువాడా! లేక-అ = భగవంతుని విషయమై, తి = సర్వోత్తమత్వాది జ్ఞానము, తన్నిజాత్యము, అచారక్రమమును గలవానికి, మత = సమృతమైనవాడా! లేక- వారిచే దెలియబడువాడా! (ప్ర॥ ఆకారపుష్కరవాగ్మీ పరబ్రహ్మభిధాయకః | అను భాష్యోక్తవచనము ప్రమాణము) లేక- అతి = అధికమైన, మ = సుఖమునగా ఆనందము, త = జ్ఞానముగలవాడా! లేక- అతి = అధికమైన, మ = సుఖమునగా ఆనందము యొక్క, త = వ్యాప్తి గల వాడా! లేక- అతి = అతిక్రమింపఁ బడిన, మ = బంధమునగా సంసారబంధముగల ముక్తులకు, త = జ్ఞాన, నిశ్చయ, క్రమములను దయచేయువాడా! పే॥ తమోగిరి సమితి విభేదన, తమః = నానావిధ అనేక అజ్ఞానములనే, గిరిసమితిః = పరస్పర సమాహములను, విభేదన = వాశనముచేయువాడా! లేక- అతిమత తమోగిరి సమితివిభేదన, అని ఏకపదముగా తీసికొనినవత్తమున, అతిమత = అధిక జ్ఞానలయొక్క, తమోగిరి సమితి = అజ్ఞానసమాహమును, విభేదన = విశేషముగాఁ బోగొట్టువాడా! పే॥ పితా మహభూతిద, పితామహ = చతుర్ముఖ బ్రహ్మకు, భూతి = జ్ఞానాది సంపత్తును, ద = దయచేయు వాడా! లేక- అతి మత తమోగిరి సమితివిభేదన పితా మహభూతిద, అని ఏకపదముగా తీసికొనిన వత్తమున, అతిమత తమః = అధికజ్ఞానలతో శ్రేష్ఠులైన, తి = రుద్రుడు, గిరిసమితివిభేదన = పరస్పర సమాహములను భేదించిన, తి = రుద్రుడు, పితామహ = చతుర్ముఖుడు, పీఠి- భూతిద = జ్ఞానాదైర్విశ్వరూపులను దయ చేయువాడా! అతిమతితమ... అనుసాక్షమందైనను ఇదేసంస్కృతము. లేక అతిమతితమ + అగిరిసమితి విభేదన పితామహభూతిద, అని రెండురదములుగా తీసికొనవ

మృను. అతిమృతము, అతిమృతి = అధిక భక్తి ముచే, రమ = అధిమండ! ఉగిరి... భూరిద =
 రుద్రేంద్ర బ్రహ్మలకు జ్ఞానాదినంపర్తుల నిమృతవాడా! లేక, ఉగిరినమితివిభేదన పితా
 మహా, భూరిద, అని రెండు పదములుగా చెప్పనచ్చును. ఉగిరినమితివిభేదన = రుద్రేందుల
 కు, పితామహా = తాతయైనవాడా! శ్రీహరివాయుమూర్తి వారికిండ్రిగనక రుద్రేందు
 లకు తాతయనితాత్పర్యము. 'చతుర్ముఖాభాంశ్చతురఃకుమరాక' అనువాక్యము ప్రమా
 నము) భూరిద = స్వభక్తులకు జ్ఞానాదులను దయచేయువాడా! హేగుణగణనిలయ,
 గుణగణ = జ్ఞానానందాదిగుణసమూహమునకు, నిలయ = ఆశ్రయవాడా! హేకుభతమ
 కథాశయ, కుభతమ = అత్యంతమంగళములైన, కథ = కథలకు (తత్త్వవిచారచర్యలకు) ఆశ
 య = ఆశ్రయవాడా! శ్రీహరినిగూర్చిన సమస్తతత్త్వజ్ఞానములప్రకృతమైనవనితాత్పర్యము,
 లేక, కుభతమ = పరమమంగళమైన, కథ = కథలకు, ఆశయ = అభిప్రాయభూతువాడా! లే,
 కుభతమ = అత్యంతశోభన స్వరూపువాడా! ('మంగళానాం చ మంగళం' అను వాక్యము,
 ప్రమాణము) కథాశయ, కథ = పాపాణమును శ్రీనిగాచేయుట మొదలగు చిత్రకథల ఆశ
 రయ = ఆశ్రయవాడా! లేక-కుభతమకథ = పరమమంగళరూపమయిన వృత్తాంతములుగల
 వాడా? ఆశయ = సర్వాధారువాడా! ('ని ఆశయస్యాదభిప్రాయమానపాధారయోచి' అని
 విశ్వవిధులువులో నుండి) హేవరమ = సర్వోత్తమవాడా! లేక-వర = ఉత్తమము
 యిన, మ = జ్ఞానముగలవాడా! లేక-మ = శ్రీకృష్ణుని, వర = శ్రీమృతాలగుట ఎవరి
 కటాక్షమువలనో అట్టి మహామభావా! లేక, వర = ఉత్తమమయిన బర్యక్షులకు, మ =
 జ్ఞానమును దయచేయువాడా! లేక వర = నిరతిశయమయిన, మ = రతి అనగా అందము
 గలవాడా! లేక-వర = బ్రహ్మదులకు, మ = రతి అనగా అనందమును దయచేయువా
 డా! లేక-వ = వాయుమూర్తికి, ర = సుఖము, మ = జ్ఞానమును దయచేయువాడా
 లేక-వ = వాయుమూర్తికిని, రమ = సంతోషించుచేయువాడా! లేక-వ = వాయు
 మూర్తితోగూడ, రమ = కీర్తించువాడా! అనగా వాయుమూర్తి నధిష్టించి సంతో
 ఛించువాడా! ('వందోవాయువాహనః' అని ప్రత్యావాక్యము) లేక-వ = పర్యంత
 మందనగా కేటాక్షుని పర్యంతమలందు, రమ = కీర్తించువాడా! లేక, వ = వా
 యుమూర్తికి, ర = శివుడు, అగ్నిహోత్రుడు, మన్మథుడు, విరికి- మ = జ్ఞాతము,
 లేక-రతి-అనగా అనందము గలగతయేయువాడా! లేక, వర = శత్రుముక్తరాలయిన,
 మ = శ్రీకృష్ణునిగలవాడా! లేక-వర = అత్యంత గల భక్తులనిచ్చుటమైన, మ = కృపితగలవా
 డా! (అనగా భక్తుల వెల్లప్పుడును ముఖమని వాడనుట) లేక-వ = పర్యంతములను,
 ర = (రీతి క్షయ అనధాతువున బట్టి) జాతముచేసితి యిచ్చును = స్మృతిని, అందు
 పలననే అనంతముగ అంగతయేయువాడా! లేక-వ = శిశువులకు అనంగారత్వమైన ఉ
 పాసకులకు, ర = అభిష్టములకు దయచేయు, మ = విష్ణుమూర్తి! లేక-మ = విజానం
 దమానముచే, రమ = భక్తులకు సంతోషించుచేయువాడా! హేవరమతి, వర = స
 ర్వభా. ఉది = బ్రహ్మకాళమిదివా! లేక-నవ = సజ్జనముచే, అ = తాత్పర్య, ఉదితము

సంతోషములుబడువాడా! లేక-సత్ = సజ్జనుల తోటకు, ఆ = విశేషముగ, ఉదిత = అభివృద్ధి కనుగువాడా! [హిందవానాం హితార్థాః] ధర్మసంక్షాననాయచ! చాందకానాంవిశాళాయ! సంభవామియాగేయాగే అనువాక్యము (ప్రమాణము) లేక-సత్ = సజ్జనులయందు, ఉదిత = సాన్నిధ్యముగలుగాడా! ('తులసీ కనకం యత్ర | యత్రతద్భవనానిచ | వసంతివైష్ణవాయత్ర | తత్రసద్భుహితోహరిః' అనువాక్యము (ప్రమాణము) లేక-స = నివారణమునగా సంసారదశకు నివారణమును, ద = ఇచ్చునట్టి లక్ష్మీదేవిచే, ఉదిత = స్తుతింపబడువాడా! పరమసదోదిత, అనునది ఏకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. సదా = పుత్రకళత్రాదులతోఁ గూడికొనిన. ప = వాయుమూర్తిఁ, ర = కురుడు, అగ్ని హోత్రుఁడు, మన్మథుఁడు, మ = చంద్రుఁడు, బ్రహ్మ, (వీరందఱికిని) ఉదిత = అభివృద్ధిమైనవాడా! లేక- పరిచే- ఉదిత = స్తుతింపబడువాడా! శుభతమకథాఁయ పరమసదోదిత' అను నది ఏకపదముగాఁ దీసికొనవచ్చును. శుభతమ = పరమకల్యాణ స్వరూపుఁడైన భగవంతుని యొక్క, కథా = కథలయందు, అశయ = వినశ్యుగలవారిలో, పరమ = శ్రేష్ఠులైన అనగా సర్వజీవోత్తములైన వాయుమూర్తివారియొక్క అంతరమైన మధ్యావాద్యులవారిచే ఆ = రెన్నగా అనగాదుక్యాస్త్ర ఖండన, సచ్చాస్త్రబోధనద్వారా, ఉదిత = తెలియజేయబడినవాడా! (ఇంద్రుఁడుతెలి ప్రమాణము. యదీమను ప్రదీపో మధ్యఅగ్రవేగహాసంతం మాతేశ్వమధాయతి హేమోదే కకారణ, జగత్ = జగత్తునకు, ఏక = ముఖ్యమైన, కారణ = కారణమైనవాడా! లేక, జగత్ = జగత్తునకు, ఏక = అన్యమైననగా భిన్నముగానుండి, కారణ = కారణమయినవాడా! అనగా స్యతంత్రనిమిత్తకారణమని భావము. హేరామ = అంతరముకాని కిరామమూర్తిలో అభిన్నమయిన రామవతార! (రామకల్పమనకర్తము. ఏనభిదానందమూర్తిని యోగము సర్వవాధ్యానించుచుండుతో అట్టినుమాత్మరూపము 'రామః' అనిచెప్పబడును. ఇందుకు ప్రమాణపదములు. "మంత్రయోగినోనంతే | సత్యానందవిదాత్మని | ఇతిరామపదేనాసా | పరబ్రహ్మణీయతే || రాకల్పోచ్చారణాదేవ | మఖాన్నిర్యాతితాతకః | పునఃప్రవేశభీత్యాతు | గతారస్తుకవాలవత్ || అ || యోగినః = యోగులకు; అనంత = విశేషముగ, గతంతే = ఆనందముకలుగజేయునట్టి, అనందే = సంతోషముతో. చిత్ = చిత్తవస్తు, సతాత్మని = ఆత్మకలిగినట్టి, ఇతి = ఈవిధముగ, రామపదే = రామవాక్యమును, అసౌ = ఆ, పరబ్రహ్మ = పరబ్రహ్మయని, అభిధీయతే = స్మరించెదనో-అ || రాకల్పోచ్చారణాదేవ, రా, అనుకలమునచ్చరించుననిలననే, పాతకమే = పాపము, మఖాత్ = ముఖమునుండి, నిర్యాత్ = వెడలిపోవును. పునః = తిరిగి. ప్రవేశభీత్యాతు = ప్రవేశించుననిభయముచే, మకర = మలినపర్ణము, కవాలవత్ = రేలు పువల, అస్తు = అగును.

అంతరమయిన కిరామనుద్రీ మూర్తి కిరాదావాద్యులవారికి ఉపాధ్యక్షులమూర్తి యగుటవలన, ఈ యధ్యా యనందకల రామయని సాబోధనము చేయుట

దినది. పౌరహారము = పిల్చిపతి ! లేక- ర = సుఖము, మా = జ్ఞానము, వీ
నితో- రము = అనందించువాడా ! లేక- రమా = లక్ష్మీదేవీ, రము = క్రిడి
ంచువాడా ! లేక- రమా = లక్ష్మీదేవి యందుండి, రము = రమించువాడా !
లేక-రమా = లక్ష్మీదేవిని, రము = సంతోషింపఁ జేయువాడా ! లేక- ర = సు
ఖార్థముడై అవతారమూర్తి కాని రామమూర్తి గలదని, వ = జ్ఞానము గలవారిని,
అ = లెస్సగా, రము = (అమూర్తితో అభిన్నమయిన విఃబాహూర్తియొక్క అ
శోకజ్ఞానము దయచేసి) సంతోషింపఁ జేయువాడా ! లేక- ర = సుఖార్థవిగ్రహమ
యి అవతారము కాని రామమూర్తియొక్క, మా = నిషేధము గలవారిని అవగా అవ
తారముకాని రామమూర్తి లేడని చెప్పవారిని, అరము = దుఃఖపెట్టువాడా ! మమశర
ణంభవ = నాకురక్షకుడవుకమ్మని.

పరమమంగళ రూపమలయిన పుత్రాంతములు గలవాడా ! సర్వోత్తముడా ! స
జ్జులచే సర్వదా కీర్తనము చేయఁబడువాడా ! జ్యోత్స్నాధానకారణుడా ! సుఖముజ్ఞాన
ము వీనితో అనందించువాడా ! నాకురక్షకుడవు కమ్మ.

తా॥ మాజ్ఞానమునకు సాకల్యముగా గోచరింపనివాడవై, అజ్ఞానములను సర్వ
తనమాహిమలను సాశనముజేయువాడవై, జగదాద్యుడవై, స్వభక్తులకు జ్ఞానానులను
దయచేయువాడవై, జ్ఞానానందాది గుణసమూహములకు ఆశ్రయఁడ వయిన యోరా
మా ! [ఇటునుండి శుభతమ...కు తాత్పర్యము.]

శ్లో॥ విధిభవముఖసుర సతత సువందిత ! రమామనోవల్లభభవ
మమశరణం! శుభతమ...రమణ॥

అ॥ విధి=వందిత, విధి=చతుర్ముఖబ్రహ్మ, భవ=రుద్రుడు, ముఖ=మొనఁ
గాగల, సుర=జేతలచే, సతతం=ఎల్లప్పుడును, సు=లెస్సగా, వందిత=భక్తిపూర్వక
ముగానమస్కరింపఁబడిస్తుండునగువాడా ! రమామనోవల్లభ, రమా=లక్ష్మీదేవియొక్క
మరః=మనస్సనకు, వల్లభ=ప్రియమైనవాడా ! లేక-విధిభవ...వల్లభ, విధిభవముఖసు
ర=బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలచే, సతతసువందిత=సర్వదావిశేషముగ స్తుతిపఁబడెడి, రమా=
లక్ష్మీదేవియొక్క, మనోవల్లభ=మనఃప్రియఁడా ! (ఇట్టియోరామా) నీవు, మమ=నాకు,
శరణం=రక్షితుడవు. భవ=అగుము. శుభతమ...రమణ, అను ఉత్తరార్థమునకు ప్రత్యోకముం
డుచెప్పుచుండిన అర్థమును గ్రహించవలయు.

తా॥ ఓవిష్ణుమాతీ ! నీవు బ్రహ్మరుద్రాదులచేతను, సమస్తదేవతలచేతను బూ
జింపఁబడువాడవు. విశ్వరథునియొని యగులక్ష్మీదేవికి నాయకుడవు, అట్టి నీవు మాకు
శరణ్యుడవు. నున్నురక్షింపుము.

శ్లో॥ అగణితగుణగణమయశరీర హే విగతగుణతరభవమమ
శరణం శుభతమ...రమణం 3

అ॥ హేఅగణిత...శరీర, అగణిత=తెక్కింపకళ్యముగాని, గుణగణము=గుణ సమాహృత్యమైన, శరీర=విగ్రహముగలవాడా! హేవిగతగుణతర, విగత=పోయిన (అనగా ఎప్పుడును లేనట్టి) గుణతర=దోషములుగలవాడా! లేక-విగత, వి=గరుడమూర్తితో, గత=గతునముగలవాడా! గుణతర, గుణ=ఆప్రధానమయిన ప్రపంచముకంటె, ఇతర=విలక్షణమైనవాడా! లేక-గుణ=నర్వ, రజ, స్తమ గుణములకంటె, ఇతర=భిన్ను, డా! (అనగా గుణత్రయరహితుడని భావము) ఇట్టి ఓశ్రీరామచంద్రమూర్తి! భవము శరణం=నీవునాకు రక్షకుడవు కమ్ము. శుభమేత్యాది పూర్వమువలెనే-

తా॥ సద్గుణస్వరూపుడవును, దుష్గుణరహితుడవునునైన ఓస్వామీ! నీవునాకురక్షకుడవుకమ్ము గుణత్రయవిహీనుడవై గరుడనామానుడవయి యోయతీతమూర్తీకన స్మరక్షింపుము.

శ్లో॥ అపరమితగుభినిధి విమలసుదేహ హేవిగత సుఖేతరభవమ
మశరణం శుభతమ...రమణం ౪॥

అ॥ హేఅపరమిత...సుదేహ, అపరమిత=సంపూర్ణమైన, సుఖ=సుఖమునకుఁబి
ధి=ఆశ్రయమైదియు, విమల=నిర్దోషమైనదియు, లేక-జ్ఞానముమైనిదియు, సు=మంగళస్వరూపమైదియునగు, దేహ=దేహముగలవాడా! (అనగా. ఆచార్యతరదివ్య మంగళవిగ్రహముగలవాడనిభావము) లేక-హేపరమిత=దేశకాలగణములచే మితీలేని వాడా! హేసుభినిధివిమల, సుభినిధి=పూజానందముగలట్టియు, విమల, వి=జ్ఞానముగల, మ=బ్రహ్మను, ల=మహాప్రళయమందుదరములో గ్రహించునట్టివాడా! లేక. వి=పోయిన, మ=బంధమనగా సంసారబంధముగలముక్తులచే, ల=గ్రహింపబడువాడా! అనగా భాగ్యన్నింపబడువాడా! లేక-వివి=అర్థములును, మ=జ్ఞానముగలవానిని, ల=చేదించువాడా! హేసుదేహ, సు=అనుదమే ("స్వీత్యానందస్వయద్విష్ట" అనుప్రమాణము, దేహ=దేహముగాఁగలవాడా! హేవిగతసుఖేతర, విగత=పోయిన (అనగా కాలత్రయమందును లేనట్టి) సుఖేతర=దుఃఖముగలవాడా! లేక-హేవిగత, వి=పరమాత్మను, అనగా మాలరూపముతో, గత=మహాప్రళయమందు సంక్షేపము బొందినవాడా! ("కదాచిదీ శస్సకలావతారానేం ధాయాహి పతాహితే" అనువాక్యము ప్రమాణము.) హేసుఖేతర, ఇతర=దయిత్యాదులకు, సు=ప్రశస్తమైన, ఖ=ఖడ్గము వంటివాడా! (అనగాఖడ్గమువలె దయితులగు నాశనముచేయువాడనియర్థము) లేక-సు=తస్యగా అనగా నిత్యముగా, ఖ=(ఇతరులు చెప్పిన) కూనన్యముకంటె, ఇతర=భిన్ను, డా, (తత్వము కూనన్యమని కూనన్యవాదులందురు. అటులకానివాడనిభావము. నిఘంటువు "ఖుభుద్ధింగే కృషేదేనర్వర్ణ కూనన్యదరాదిభుక్తుపాతే నిర్వదేహంతే నివాగగణనాంతరే"

అని ఏకాక్షర తత్త్వము) లేక- హేనుఖ=సుఖస్వరూపుడా! లేక- సు=అనందాత్మక
మయిన, ఖ=ఖడ్గముగలవాడా! (అనగా శ్రీహరియొక్క ఆయాధములును తత్త్వరూ
పభూతము లేయనిభావము) లేక- ఖ=గరుడమూర్తికి, గణనాయకునను, సు=సుఖ
ప్రదుడా! హేఇతి=ఇతరాదేవికి మారుడుగా జన్మించినవాడా! లేక-ఇత=పాండ
బడినవారికి, అనగా శ్రవణాదులచే భగవదుపాసన చేయు భక్తులకు, ర=సుఖమును గ
లుగజేయువాడా! (ఇట్టియోగము అనగా అవతార మూర్తితో అభిష్టించినయిన అ
నవతార రామమూర్తి!) భవమును శరణం=నివునాకు రక్షితుడవు కమ్ము. శుభమేత్యాది
పూర్వమువలెనే. ఈశ్వోకమునకుమూర్తిస్వత్వముగ జేయబడిన విశేషవ్యాభ్యాసమువల
న భగవంతుని యొక్క లక్షణములకును, భగవద్దేహమునకును, భగవంతునితో అత్యంత
భేదమేయని నూచించబడినది ఇంతేగాక మూల రూపమునకును అవతారరూపములకు
ను, అనవతార రూపములకును, అత్యంత భేదమని తెలియజేయబడినది.

తా|| అనంతుడవై, అవందస్వరూపుడవై, ముముక్షు సేవితుడవై, భూతభవి
వ్యర్థతకామాన ములలో నెల్లప్పుడును గూఢహఃఖరా హిత్యమయిన సంపూర్ణానంద
ముతో గూడినవాడవై అనందాత్మకమైన ఖడ్గముగలవాడవై శ్రవణాదులచే కుటాసని
చేయుభక్తులకు సుఖప్రదుడవైన అనవతారమూర్తికావగు నోరామూర్తికా! శాకురక్షకుడ
వవుకమ్ము.

శ్లో|| ప్రచలితలయజలవిహరణశాశ్వత సుఖమయమీనమోభ
వమమశరణం! శుభతమ...రమణం! ౫

ఈశ్వోకమందు అనవతారమత్యయరూపమునీ సులింది అమూర్తియొక్క శరణము
నుగోతుమన్నాదు

అ|| ప్రచలిత...విహరణ, ప్రచలిత=ప్రళయ శాలీన మహావాతము వళించు చ
లించిన, లయజల=ప్రళయోదకమునందు, విహరణ=విహరించు వాడా! లేక-ప్ర=విష్ణుమూ
ర్తికావలెనే, అనగా తనచేతనే, చలిత=దోలాయమానమయిన, లయజల విహరణ=ప్రళ
యోదకముందు విహరించు స్వభావముగలవాడా! శాశ్వత=నరద్రవా అనగా ప్రళయ
మందు, తత్పూర్వము. తదంతరమునుగూడ, ఒక్కరికిగానేయుండువాడా! (పూర్వో
క్తవిశేషములచే కూర్పూర్వవతారరూపములును ఇట్టివేయని నూచించబడినవి తెలియ
వలయు) హేనుఖము=సుఖాత్మకవిగ్రహ! హేమీన=అనవతారమత్యయస్వరూపుడా!
ఇట్టిఅనవతారమత్యయరూపముతో అభిష్టమైన అనవతారమత్యయమూర్తికా! మమశరణం
భవ=నాకురక్షకుడవలెకమ్ము. లేక- హేరామ=అనవతార అనవతారమత్యయరూపములతో
అభిష్టమైనయో అనవతారరూపమూర్తికా నాకురక్షకుడవై కమ్ముని యోష్యము. శు
భమేత్యాది పూర్వమువలెనే.

తా|| మీనమణిలై ప్రళయశాలమందు ప్రళయోదకములో విహరించుచు, శాశ్వ
తుడవై, ప్రళయజలమందు, దత్పూర్వమరణమై, బరమమందు గూడ నేకరూపముతో

శేషముందు సుఖముయొడవననో యనవతారకూర్మ స్వమాతీకా ! నాకురక్షకుడవుకమ్ము.

శ్లో॥ సురదితిజనుబల విలులితమందరధరవరకూర్మ హేభవమ
మళరణం । శుభతమ ..రమణ॥

౬

ఈశ్వరముందు అవతారకూర్మ హేభవమస్తుతించి ఆ మూర్తియొక్క శరణ
మును ప్రార్థించుచున్నాడు.

అ॥ హేసుర...ధర, సుర=దేవతలు, ది=జ=దైత్యులు, వీరియొక్క, నుబల=అ
ధిక బలముచే, విలులిత=ప్రియబడిన, నుందిర=నుందరపర్వతమును, ధర=ధరించిన, నర=(ఇ
ట్టిఅవతారకూర్మస్వరూపముతో) అభిన్నమైన, కూర్మ=అనవతారకూర్మస్వరూపుడా! లే
క హేసుర, ను=అనందప్రదమైనదక్షిణపాదముచే, ర=ఉపాసకులనుసంతోషింపజేయు
వాడా! (“శు)రి-దక్షిణంపాదమువశే నిశ్శేష్కాస్త్రి”) ఇంద్రియందదామి”) లేక, ను=
అనందముతో, ర=క్రీడించువాడా ! హేదితిజ, వి=మోహనమున లింగభంగముగల
ట్టియు, తి=భగవదవరోక్షజ్ఞానముగలట్టియు, ముక్తలకు, జ=విజయము, సర్వత్రగమన
మునుదయుచేయువాడా ! హేనుబల, ను=యోగ్యమైన, అనగానిరవధికమైన, బల=
బలముగలవాడా ! హేవిలులిత=ప్రళయోదకముందు దిరుగువాడా ! లేక-నుబలవిలులి
త, నుబల, ను=ఋరలెకయమైన, బ=బలముగలట్టిసారాణ్యముతోఁగని, ల=గ్రహించు
నట్టిప్రళయజలముందు, (అనగా ప్రళయముందు అన్నిరూపములను కలిసియుండునని తా
త్పర్యము) విలులిత=తిరుగువాడా ! హేమందర, మంద=అజ్ఞానము (అనవతారకూ
ర్మరూపము) లదివిజ్ఞానములేనిభక్తులను) ర=అట్టిజ్ఞానముకలుగజేసి సంతోషింపజేయు
వాడా ! హేధర, ధ=పర్వతముండగా వేలటాదిమొదలగువానియందు, ర=క్రీడిం
చువాడా ! లేక-ధ=ధన్వంతరీశర, ర=సంతోషముగలవాడా ! లేక-ధ=దానిగుండ
గా మోక్షదానముచే, ర=భక్తులను సంతోషింపజేయువాడా ! లేక-ధ=అలింగనము
ను, ర=(అందుకనుక) దైవానికి కయచేయువాడా, ధ=నిష్ఠమైన, ర=కామా! (ని
ఘంటువు. ధాతుంస్వదైవకంఠేర్పాధ్యంతరికవేయోః) దానమనోవిశేషదానాదా
క్లేషధాతుః॥ ఏకాక్షరరత్నము.) హేధర, వి=అనుపేరుగలిగి జ్ఞానప్రదమైనకామ
పాదముచే, ర=ఉపాసకులను సంతోషింపజేయువాడా ! అకంగాజ్ఞానముదయచేసి భ
క్తులనుసంతోషింపజేయువాడా ! (శు)రి=సర్వం పాదమువశే నిశ్శేష్కా స్త్రి) ఇంద్రి
యందదామి) లేక-వ=వాయుమూర్తితో, ర=క్రీడించువాడా ! లేక-వ=వాయుమూర్తి
ని, ర=సంతోషింపజేయువాడా ! లేక-వ=వరుణునిచే, ర=(లోకమునువర్షమువరి
పించి) సంతోషింపజేయువాడా ! లేక-వ=వరుణుని, ర=సంతోషింపజేయువాడా
లేక-వ=యక్షధముందు, ర=సంతోషముగానుండువాడా, లేక-వ=పర్వతముండి (వేల
టాచలాదులందు) ర=క్రీడించువాడా ! లేక-వి=జ్ఞానముచే, ర=రమించువాడా!
లేక-వ=కాంతిచే, ధ=(లోకములను) ఆనందింపజేయువాడా ! (యదాదిత్యగతంతో
హేదాక్షిణ్యంలేఖం । యత్ప్రదయసిచ్చాన్నా : తత్తేతోవిధిమామహోం । అనిగతా

వాక్యము ప్రమాణము.) లేక-వ=స్వరూపభూతమైన అతాళమందు, ర=క్రిందించువాడా, లేక-వ=గరుడభుంతునితో, ర=క్రిందించువాడా ! లేక-వ=గరుడని, మన్మథుని, ర=సంతోషింపజేయువాడా ! లేక-వ=మన్మథునివలె, ర=(లోకములను) సంతోషింపజేయువాడా ! లేక-వర=వరశబ్దవాచ్యుడా ! (రామాలక్ష్మీవలెవారూ అనితృప్తిపొరమందున్న వాక్యము ప్రమాణము. ని॥ నీవుమానోపాంత్య జిహ్వలై వరుణేసుయమెధరై ! ప్రబోధమదగిలైవ ! వివాగగగ శబ్దతే ఏకాత్మరత్నమాల) హేవరకూర్మ=హే! విలక్షణ ఉత్కృష్టకూర్మవలెరా ! అనగా అనవతారకూర్మస్వరూపుడా ! లేక-వరకూర్మ=హే, వరకూర్మ=కూర్మ=తారుడని, అనవతారకూర్మస్వరూపుడనియు, హే=ప్రమాణప్రసిద్ధిగలవాడా ! హేరామ=అవతార, అనవతారకూర్మస్వరూపములతో అభిన్నమైనయొకవతారరామా ! మమకరణంభవ=నాకురక్షకుడవుకమ్ము. శుభమేలాగి విభూర్వమువలెనే

తా॥ బలాధిక్యముచే దేవాసురలలనఁబ్రెచ్చుబడిన మందరపర్వతముగల అవతారకూర్మరూపముతో నభిన్నమైన అవతారకూర్మరూపమునగులిగి కూర్మముపోల్చి నేత్రశయజలమునందు సంచరించుచు, భగవదపరోక్షజ్ఞాన గల భక్తులకుశుభములిచ్చుచు, మందులకుజ్ఞానమునొసఁగచు, మోక్షదానముచే భక్తులను సంతోషింపజేయునో యనవతారకూర్మములేక ! మాకురక్షకుడవుకమ్ము.

శ్లో॥ సగిరివరధరాతల వహన సుసూక్ష్మవరమ విబోధ మోభవ మమశరణంశుభతమవ... మణి॥ 2

ఈశ్వరమందు అనవతార వదావామా ర్పిస్తులించి ఆయనను రక్షకుడవుకమ్ముని పొంగింపుచున్నారట. ఆ॥ హేసగిరి... సుసూక్ష్మ, సగిరివర=శ్రేష్ఠపర్వతములతో కూడిన, ధరాతల=భూమండలమున, వహ=దండస్థిగ్రముచే వహించినరామావతారముతో న=అభిన్నమైన, సు=శోభాయుక్తమైన, లేక-ముఖయుక్తమైన, సూక్ష్మ=అనవతారంబరాహరూపుడా ! హేపరమ విబోధ, పర=యోగ్యులైన అధికారులకు, మ=మన నానకవిష్ణుమూర్తితో అభిన్నమైనసూక్ష్మరావతారమును, వి=తదభిన్నమైన అనవతారసూక్ష్మరూపముగల పరమాత్మయుగలడని, బోధ=జ్ఞానమున గలుగఁజేయువాడా ! (అతయ ప్రసింఘామాస్పృఖితావిష్ణువాచకా, అనువాక్యమును, వి=పరమాత్మనో అనునిఘంటువును ప్రమాణములు) లేక-పరమ=ఉత్కృష్టమైన, విబోధ=జ్ఞానస్వరూపుడా ! లేక-పరమవిబోధ=హే, పరమవిబోధ=ఉత్కృష్టజ్ఞానస్వరూపుడని, హే=ప్రసిద్ధిగలవాడా, లేక సగిరివర, ధరాతల, వహన, సుసూక్ష్మ, సంతోధనపదములుగా విభాగింపబడ్డవి. ఆ॥ హేసగిరివర, స=శ్రేష్ఠమైన, సగిరి=పర్వతమునగా మేరుపర్వతమువలె, వర=కొన్నత్యముగలవాడా ! హేధరాతల, ధరా=భూమియొక్క, త=అనుకూలమైనజ్ఞానముచే, ల=గ్రహించబడువాడా ! (ప్రపంచోపలక్ష్యమైన పమస్తవార్థములయొక్క సమ్యక్జ్ఞానముచే దెలియఁబడఁదగిన వాడనిభావము) హేవహన, వాయునూ

ర్షిచే, హ=హోబ్రహ్మయశి, స=స్తుతింపఁబడువాఁడా ! వరహనునూకరి అనుపాతముం
దు, హోవరహ, వర=వరహానుముగలట్టియను, హ=హంసనామానుగలట్టియను, శ్రీహరి
తో అభిన్నమైన అనవతారవరాహమూర్తిఁ ! హేనునూకర, ను=అనందస్వరూపుఁడైన,
నూకర=నూకరమూర్తిఁ ! (అనఁగాహిరణ్యాక్షసంహారార్థము అవతరించిన వరాహ
మూర్తిఁగాక తదభిన్నమైతాదృశిప్రయోజనములేని అనవతారనూకరరూపుఁడని భావ
ము) హేరాను=అనతార అనవతారనూకరరూపముతో అభిన్నమైన యౌయనవతార
కామమూర్తిఁ ! ముకుళరణంభవ=నాకుక్షుకుండపుకమ్ము. శుభతమేత్యాదిపూర్వమునలేన
తాన హ్యుత శ్రేష్ఠములతోఁగూడిన భూసుండలమును దంష్ట్రాగ్రముతో నెత్తినఅ
వతారవరాహమూర్తిఁతోనభిన్నమైనయనవతారనూకరమూర్తిఁవై, మేరుపర్వతముతో
సమానమైనయొన్నతమునుగలవాఁడవై, ప్రపంచో పలక్షక భవాముల ర్థసమ్యక్జ్ఞానముచే
తెలియఁబడఁదగినవాఁడవై, వాయుమూర్తిఁచే పరబ్రహ్మపుగా స్తుతింపఁబడువాఁడవై, వ
ర, హంస, అనునానుములతో నభిన్నమైన యనవతార వరాహమూర్తిఁవగునో విష్ణు
మూర్తిఁ ! నీవునూకరిక్షుకుండపుకమ్ము. నీతే అనవనూకర మూర్తిఁయగు పరబ్రహ్మజ్ఞా
నమునుదయచేయువాఁడవు

శ్లో॥ అతిబలదితిసుత హృదయవిభేదన జయన్యహరేమల భ
వమమకరణం శుభతమ...రమణ॥ ౨॥

ఈశ్లోకమందు అనవతార వరసింహమూర్తిని స్తుతించి ఆయనను రక్షకుడవు క
మ్ముని ప్రార్థించుచు వ్నాదు.

అ॥ హే అతిబల...జయ, అతిబల=అధికబలుఁడయి, దితిసుత=హిరణ్యకశిపు
నియొక్క, హృదయ=హృదయమును, విభేదన=భేదించెడి అవతారస్వసింహమూర్తికరే,
జయ=జయముగల, లేక, జ=జయము, విస్తారము, య=రూపము, యకమ్ముగల ఓ అ
నవతారస్వసింహమూర్తీ అనఁగా- అవతారరూపముతో అభిన్నమయిన అనవతార స్వ
సింహమూర్తీ! లేక- అతిబల, దితిసుత, హృదయ, విభేదన, య, అని విదు పదములు
గా విభజించవచ్చును. హే అతిబల=విరివిధములను బలముగలవాఁడా! లేక- అ=అ
కమ్ముగలను, తి=అనందమును, బల=బలమును దయచేయు వాఁడా! హేదితిసుత, ది
తి=ముక్తబలశ్రీదులకు, ను=అనందము, త=జ్ఞానము, (భగవదవరోక్షజ్ఞానము) నికృ
తమును (శ్రీహరి సర్వోత్తముఁడనునిరాకాయము) కలుగఁజేయువాఁడా! హేహృదయ,
హృత్=హృదయముల హరించు శ్రీహరిని, అయ=పొందించువాఁడా! (అనవతారస్వసిం
హజ్ఞానము శ్రీహరి ప్రాపకమనిభావము) హేవిభేదన, వి=పరదార్శ్య అనఁగా మూలరూ
పముయొక్క, భేద = విశేషమును, న = పొందిన వాఁడా! అనఁగా భేదము లే
క పోయినను భేదవ్యవహారము గలవాఁడా! హే జయ, జ=విస్తారమును, అనఁగా
అతిష్ఠాలత్యమును, య=పొందినవాఁడా! లేక హేజ=జనార్దన నామక జనార్దనునితో
అభిన్నుఁడా! హేయ=యజ్ఞనామక శ్రీహరితో అభిన్నుఁడా! హేస్వహరి=ఓ అనవ

తాళ నరసింహమూర్తిః । హేఅముఖ=దోషరహితుఁడా! లేక- అ=అనంతరస్పృహ
మూర్తియో, తాక్షప్రమదైన వాగుడేవమూర్తియో, మ=సత్యమనిపరిచెడు అధికార
లకు, ల=పూర్తి అనఁగా యథాయోగ్యమయిన జ్ఞానానందానుభవముక్కు పూర్ణత్వము
దయచేయువాఁడా! లేక- అజ్ఞానములకు, ల=స్వీకరించువాఁడా! అనఁగా వారివిషయ
మై అపగ్రహముచేయువాఁడా! లేక- అ=అపగ్రహమైన [హేయిన] మ=బంధముగల
ముక్తులకు, ల=స్వీకరించువాఁడా! లేక- యథాయోగ్యజ్ఞానాది పూర్ణత్వమును కలుగఁ
జేయువాఁడా! హేరాము- ఇట్టి అనంతర అవతార నరసింహభిన్నమైన అనంతర
రామమూర్తిః, మమశరణంభవ=నాకు రక్షకుడవుకమ్మ. శుభతమేత్యాది పూర్వము
వలెనే.

తా॥ బలాధికుడైన హిరణ్యకశిపుని గుండెలకు బద్ధుడైన అనంతరస్పృహ
మూర్తితో నభిన్నమయిన అనంతర స్పృహమూర్తివై అతిబలవదైన, ముక్తబ్రహ్మ
దులకు అనందమును భగవదపరోక్షజ్ఞానము నిచ్చుచు, హేమోవియగు శ్రీహరి హందిం
దుచు, భేదరూపమును బొందించువాడవై జనార్దననామక శ్రీహరితోను యజ్ఞనామక
శ్రీహరితోను నభిన్నుడవయిన ఓస్వచ్ఛస్వరూపుఁడా నాకు శరణువుకమ్మ.

శ్లో॥ బలిముఖుడితిసుత విజయవినాశన జగదవనాదిత భవమ
మశరణం శుభతమ..రమణ॥

అనంతర వామవరూపమును స్తుతించి అశునను రక్షించువుని ప్రార్థించు
చువ్వారు.

అ॥ హేబలిముఖ..వినాశన, బలి=బలిచక్రవర్తి, ముఖ=మొదలుగాఁగల, ది
తిసుత=దైత్యునియొక్క, వి=విగతమైన, జయ=అభ్యుదయముగల, లేక, బలిముఖ..విజ
య, బలిచక్రవర్తి మొదలగు దైత్యులను జయించిన వామవారమువలె, వినాశన, వి=
విగతమైన అనఁగా ఎప్పుడును లేనట్టి, నాశన=నాశకారణముగల అనంతరవామన
మూర్తి । లేక- బలిముఖుడితిసుత, విజయ, విశాశన, అని మూడుపదములుగా విభజింపవ
చ్చును, హేబలిముఖుడితిసుత, బలి, వి=విజయముయొక్క, ల=పూర్తి అనఁగా యథా
యోగ్యమైన పూర్ణబలముగలబ్రహ్మ, ముఖ=మొదలగు, దితి=మొత్తలకు, ను=అనంద
ము, వి=జ్ఞానమును దయచేయువాఁడా! లేక- వి=విశేషబలముగల బలినామక శ్రీహరి
చే, లి=స్వీకరించఁబడనట్టి అనఁగా సర్వాంగసాయజ్ఞముగల ముక్తబ్రహ్మ, ముఖ=
జ్ఞానము, దితి=మొత్తలకు, ను=అనందము, వి=జ్ఞానము, యోగ్యుగా సంపూర్తి, హ
రిస్వచ్ఛత్వమత్యాది నిష్ప్రయమును కలుగఁజేయువాఁడా! లేక- బలిముఖ, దితిసుత, అ
న్నిధిదేవత వచ్చును. హేబలిముఖ=బ్రహ్మముఖ మందుగలవాఁడా! 'బ్రాహ్మణో
స్వముఖునాసీత్. యస్మాద్యజ్ఞాదురే చాంగాల్లాః తేవాది కంహరే. తస్మాదువాచస్వ
మంగరద్యధాబ్రహ్మజ్ఞుఃకముఖః' ఆనెడికురులు ప్రమాణములు) హేదితిసుత, దితి=
మొత్తలకుండు, ను=తెన్నగా, వి=త్యాప్తిగలవాఁడా! హేబలిముఖ, వి=పరమార్థఅన

గా మూలరూపమున నారాయణమూర్తియొక్క, జ=జయము గలవాఁడా! లేక, మూలరూపమున నారాయణమూర్తియొక్క, జ=విస్తృతివలనగా వ్యాప్తిని, య= పొందినవాఁడా! అనఁగా మూలరూపముతో అభిన్నమైన అనంతర వాచనమూర్తి! పానినాశన, వి=విగతమైన అనఁగా ఎప్పుడును లేని, నాశన=అనిత్యత్వ, తేహహని, దుఃఖహస్తీ, అత్యర్థత్వము, ఈనాలుగువిధములయిన నాశముగలవాఁడా! విజయవినాశన, అనివేశపడముగాఁ దీసికొనవచ్చును, వి=పరమాత్మతో అభిన్నమైన వాచనమూర్తియొక్క, జ=విజయమును, య=తెలిసినవారిని అనఁగా అనంతర వాచనమూర్తి మూలరూపముతో అభిన్నుడని తెలిసిన జ్ఞానులకు, వినాశ=నాశభావమున, న= పొందినవాఁడా! అనఁగా వాశిష్ఠధికలుగఁజేయువాఁడా! లేక- వి= పరమాత్మ నతో అభిన్న అనంతర మయిన వాచనమూర్తియొక్క, జ= జ్యేష్ఠమున, య= పొందిన వారిని అనఁగా అట్టి అనంతర వాచనరూపము లేదను వారిని, వి నాశన=నాశము చేయువాఁడా! హేజగదవన, జగత్=జగత్తును, అవన=రక్షించు వాఁడా! లేక- హేజగద, జ=విస్తారమైన, గ=జ్ఞానముగల బహు, న=పుత్రుఁడుగాగల వాఁడా! లేక- హేజ=జనార్దనునితో అభిన్నుఁడా! హేగ=గరుడానసునితో అభిన్ను, హేద=దండి అని తంత్రపాఠోక్త వాచనముగల సర్వలోకాధిపుడైన హేనితో అభిన్నుఁడా! హేనిన, వ=జ్ఞానమును అనఁగా అనంతర వాచనమూర్తి గలడనుజ్ఞానమును, న=భక్తులకు పొందించువాఁడా! అనఁగా భక్తులకుఁగలుగజేయువాఁడా! లేక- వ=అనంతర వాచనమూర్తివంటి, న=తదభిన్నుడవైన అనంతర వాచనమూర్తి! హే అజిత, జిత=జయింపఁబడిన, అ=రుద్రుఁడుగలవాఁడా! లేక- అజిత=ఎవరిచేతను తిరగ్గురింప శక్యముకానివాఁడా! వనాజిత, అనివేశపడముగాఁ దీసికొనవచ్చును, అ||వి= మనోవికారకారయైన శున్యధునిచేతను, న=విష్ణు కారియైన విష్ణుత్వధునిచేతను, అజిత=జయింపఁబడినవాఁడా! అనఁగా వారివ్యాపారములకు విషయఁడుకాడని భావము. ఇట్టియోరాదు=అనంతర . అనంతర వాచనరూపాభిన్న అనంతరరాదు, మనుశరణంభన=నాకురక్షకుడేవుకమ్ము, శుభమేత్యాదిపూర్వమువలెనె.

తా|| బలిదక్రవర్తిమొదలగు రాక్షసులనుజయించిన యంతర వాచనమూర్తితో నభిన్నమైన అనంతర వాచనమూర్తివై యథాయోగ్యమైన బలముగల బ్రహ్మాదిముక్తలకు జ్ఞానమును అందమును పిసఁగెను, భగవన్ముఖరూపముతో నభిన్నుడవై, నాశనరహితుడవై, జగద్రక్షకుడవైన యోయజేయువాఁడా నాకురక్షకుడవుకమ్ము.

శ్లో|| అవిజితకున్యవతి సమితిదిఖండన రమావరపి రవభవ ము శరణం శుభ్రతమ్...రమోణ||

అనంతరపరమరాదుమూర్తిని స్తుతించి అమూర్తిని రక్షకుడవుకమ్ముని ప్రార్థించుచున్నాడు.

అ॥ అవిజిత... ఖండన, అవిజిత=భగవదీతరులచేత జయించబడినది, కున్యవతి=దుష్టత్వత్రియకలయొక్క, కుమితి=సమాహములను, విఖండన=విశేషముగ ఖండించిన అనంతర పరశురామమూర్తితో అభిన్నముయిన, రహవర=లక్ష్మీవతి! లేక, అవిజిత, కున్యవతి సమితివిఖండనరతు, అవర, అనిమూడు పదములుగాఁ జెప్పవచ్చును, 'హే అవిజిత, అ=విష్ణుమూర్తివారియొక్క, వి=జ్ఞానముగల షే క్తులచే, జిత=విజయముకొనబడినవాఁడా! అనగా ముక్తాధీనుడైన తాత్పర్యము- లేక- అ=యోగ్యమందు, వి=కాంతిగల (అనగా రణభూరుడైన) అనంతరరామునిచే, లేక- అ=అనురుదైనరావణాదులతో, వి=యోగ్యముగల అనంతరరామునిచే, జిత=జయింపబడినట్లు కనుఁగి అనంతరపరశురామునితో, అభిన్నుడైనయిన అనంతరపరశురామా! హేకున్యవతి సమితి విఖండనరతు=దుష్టత్వత్రియకమాహములను ఖండించు అనంతరపరశురామునివలె (క్షీరదవాఁడా! హే అవర, అ=మూలరూప శారాయణునివలె, వర=శ్రేష్ఠముయిన అనగా సర్వోత్తముడయినవాఁడా! లేక- అ=బ్రహ్మరుద్రులకు, వి=జ్ఞానమునగా అనంతర పరశురామ విషయమున జ్ఞానము, ర=దయచేయువాఁడా! లేక- అ=బ్రహ్మ కుదులకు, వర=వరములు దయచేయువాఁడా! లేక- అ=బ్రహ్మరుద్రులచే, వర=ఉపాసన చేయబడువాఁడా! లేక- అవర=తనకంటె శ్రేష్ఠుఁడు లేనివాఁడా! హేవీరప, వి=పరమాత్ముడు ఈర=సర్వదా చెప్పుచుండెడి సంక్షేపనచేసెడి ముముక్షువులను, ప=పొందువాఁడా! (కుతి- "ఉతామృతత్వస్యేకానః") ఇట్టియోయనంతర అనంతర పరశురామమూర్తితో అభిన్నుడైనయిన అనంతరశ్రీరామా! కుమారరణంభవ=శాకురక్షుడగుకమ్మకుభరమేత్యాది పూర్వమువలె.

తా॥ దుజకాయలైన దుష్టరాజసమాహములను సంహరించిన పరశురామమూర్తితో సభిన్నముయిన అనంతర పరశురామమూర్తివై, విష్ణుమూర్తికి సంబంధించిన జ్ఞానముగల ముక్తులచే విజయముకొనబడినవాడవై, దుష్టత్వముండవై, అద్వితీయుడవైన యోముముక్షుజనపాలకుఁడా నాకు శరణమవుకమ్మ.

శ్లో॥ ఖరతరనిశిచర దహనవరామృత రఘువరమానద భవ మమశరణం శుభలేమ. ....రమణ॥

తమకపాశ్యమానమూర్తియగు అనంతర శ్రీరామచంద్రమూర్తిని స్తుతించి ఆయనను రక్షకుఁడవుకమ్మని ప్రార్థించుచున్నాడు.

అ॥ ఖర... దహనవర, ఖరతర=అత్యంతత్రాసకలైన, నిశిచర=రాక్షసులను, దహన=దహించుటయందు, వర=అనర్హులవాఁడా! లేక- ఖరతరనిశిచర=అత్యంతత్రాసకలైన రాక్షసులను, దహన=భస్మముచేయు నగ్నివంటివాఁడా! హేవర=శ్రేష్ఠ, (సర్వోత్తమ, హేఅమృత=మరణాదితోపదిమూరా! హేరఘువర=రఘుకుశ్రేష్ఠుఁడా! ఇట్టియనంతరరామమూర్తివలె, మానద, మా=జ్ఞానముఅనగా భగవదపరోక్ష జ్ఞానముచే న=పొందబడిన రాక్షసును, ద=దయచేయువాఁడా! లేక- మాన=సహమానమును,

ద=దయచేయువాడా! అనతార రామమూర్తికా, హనుమదాదిభక్తులకులహమానము, మోక్షమును దయచేయుట అయినతో అభివృద్ధిగై అనవతార రామమూర్తికా త మ్మపాసనచేయువారికి అహమానమును, మోక్షమును దయచేయునని తాప్వరము] లేక- హేభరతర, ఖ=స్వరూపేంద్రియములచే, ర=క్రిడించెడి ముక్తులయొక్క, ర=జ్ఞానమువందు, ర=రమించువాడా! (అనగా సర్వదా ముక్తజ్ఞానవిషయమైన భావము) లేక- ఖర=ముక్తులకు, ర=జ్ఞానము, అనగా స్వోత్తమత్వాది నిశ్చయజ్ఞానము, ర=దయచేయువాడా! లేక హేభర, హేతర, అనిబోధింపబడుచున్న ఖర, ఖ=గోళ్య చే, ర=భావముచేయువాడా! (స్వనింహితారముందు, హిరణ్యకశిపుని వత్సకన్యమును గోళ్యచే చీల్చి సంహరించెనని భావము.) లేక- ఖ=గోళ్యచే ర=క్రిడించువాడా! (అనగా ఒక్కొక్క ఇంద్రియముచే సకలేంద్రియ వ్యాపారములు చేయగలవాడని భావము) లేక- ఖ=పురములయందు (అనగా అయోధ్యా, మధురా, మాయాదిక్షేత్రములందును, గంగా, గయా, కురుక్షేత్రాదులందును) ర=క్రిడించువాడా! (అనగా విశేష సాన్నిధ్యముగలిగి యుండువాడని భావము) లేక- ఖ=చంద్రునియును, ర=క్రిడించువాడా! (హో॥ సేవేతురంగవదనం చంద్రుండలసంస్థితం చంద్రుండలమనస్థితం విష్ణుమవ్యయమమృతం! అనవాక్యములు ప్రమాణము) లేక- ఖ=స్వరూపాత్మకమైన ఆకాశముందు, ర=క్రిడించువాడా! (“యద్యేష ఆకాశ ఆనందోనస్మాత్” ప్రతి ప్రమాణము) హేతర, త=వ్యాప్తియందు, ర=క్రిడించువాడా! లేక- త=స్వరూప భూతజ్ఞానముందు, ర=క్రిడించువాడా! హేనిశివర, నిశి=తమస్సునందును అంతర్యామిగా నున్నట్టియు, చర=గతిరూపుడనగా జ్ఞానస్వరూపుడైనట్టియు, మహామహావా! లేక- తమరూపాభివృద్ధి, చర, చ=విమలమై ధ్యేయవస్తువనగా తనయందే, ర=రమించు వాడా! (అనగా స్వరమణుడని భావము.) హేవహన వరాముఖత, ది=దశకాననునగా అవరోక్ష దశకానమును, హ=సుఖమునగా మోక్షముఖమును న=పొందించువాడనని, వ=చింతనముందు, ర=స్మృతిగలవారికనగా అనవతారరూపములుగలవని ధ్యానించెడు వారికి, అమృతమువలె అనందకరుడ! హేరఘనరమానద, రఘు=రఘువంశుడనరాజునకు, వ=జ్ఞానము, ర=అనందమును గలుగజేసిన అనవతార శ్రీరామమూర్తివలె, మానద=మోక్షమునుదయచేయువాడా! లేక- మా=లక్ష్మీదేవిస్వరూపమైన సీతాదేవిని, నద=సంతోషింపజేయువాడా, లేక రామమూర్తివలె లక్ష్మీదేవిని సంతోషింపజేయువాడా! ఇందువలన ప్రతి అనవతారమూర్తికాని, అనవతారలక్ష్మీరూపమున్నదనితాత్పర్యము. హో॥ (రామాంతిశ్చితాదేవి నమందైశ్వరమదృశ్యత | రూపాంతరేణైలాసం | గతానిత్యానిమోగిరి॥ అనిప్రమాణము) ఇట్టిమాయవతారరామాభిన్న అనవతారరామమూర్తికా, మమకారణంభవ=కామరక్షకుడవుకమ్ము. కుభవేత్వాదిపూర్వమునలేనే.

తా॥ అత్యంత మౌర్యస్వరూపుడైన రామబాదిరాక్షసులను సంహరించిన శ్రీరామమూర్తికాతోనభివృద్ధమైన, అనవతారరామమూర్తికా నైముక్తులకుస్వోత్తమత్వాదినిచ్చుచున్న

మనుదమచేయుదు, శ్రీమృతమైన, మరణాదిదోషరహితమైన, రఘుపునఁజింజాలకుఁజ్ఞానానందమలను దయచేయువాడనై భగవద పరోక్షజ్ఞానమనేచే బొందఁగిన మోక్షము మనియ్య నీతేనాకు తత్వమడవుకమ్ము.

శ్లో॥ సులలితతనువర వరదమహాబల యదువరపార్థసభవమ
మశరణంశుభతమ ... రమణః ౧౨

అనవతార శ్రీకృష్ణమూర్తివారినిస్తుతించి ఆయనను రక్షకుడవుకమ్మని ప్రార్థించు చున్నారు.

అ॥ హేసులలితతనువర, సులలిత=అత్యంతసుందరతరమైన, తనువర=జ్ఞానానందాత్మకమైన శ్రేష్ఠశరీరముగలట్టియు, వరద=అపూరాదిభక్తుల శ్రీష్టమునిచ్చినట్టియు, మహాబల=అప్రమేయ సామర్థ్యముగలట్టియు, యదువర=యదురాజునకు, వర=జ్ఞానానందాదులు దయచేసినట్టియు శ్రీకృష్ణావతారమూర్తిచే, పార్థశప, పార్థశ=పాండవులను, ప=పరిపాలనచేయుంచువాడా! అనఁగా తదభిన్నమైన అనవతార శ్రీకృష్ణమూర్తి! లేక- యదువరన, యదువర=యాదవశ్రేష్ఠులను, ప=రక్షించెడి యాదవకృష్ణునివలె, అర్జున, అర్జు=మోక్షార్థినిపయోజనమును, ప=రక్షించెడి అనవతార శ్రీకృష్ణమూర్తి! లేక- హేసులలిత= అతిసుందరమైనవాడా! హేతనువర, తను=శరీరభూతమైన, వర=జ్ఞానానందములుగలవాడా! లేక- తను=వ్యాస్తపదార్థములలో, వర=శ్రేష్ఠమైనవాడా! అనఁగా కర్మవ్యాప్తియనిభావము. లేక- సులలితతను=సుందరశరీరముగల మన్నిభునికంటె, వర=శ్రేష్ఠమైనవాడా, (అనఁగా మన్నిభునికంటె మిగుల సుందరమయి వాడనుట "సాక్షాన్మన్నిభ మన్నిభః" అను భాగవతవాక్యము ప్రకారము) లేక- సులలితతను=సుందరదేహముగల లక్ష్మీదేవి, వర=భర్తయైనవాడా, లేకఅమెకంటెనొక్కవసాందర్యముగలవాఁజ్ఞా, లేక, సులలితను=రుక్మిణియు, సత్యభామయు, వీరికి, వర=భర్తయైనవాడా! లేక, సులలితను=సుందరదేహములుగల పదునాఱువేల గోపికాస్త్రీలకు, వర=శ్రేష్ఠమయిన, వర=అభిష్టమును, ద=దయచేసినవాడా! లేక, సులలితనువర=సుందరదేహముగలల ముక్తులకు, వర=జ్ఞానానందములను, ద=కలుగజేసినవాడా! లేక, సులలితను=ముక్తులలో, వర=శ్రేష్ఠుడైన బ్రహ్మకు, వరద=సమర్థజ్ఞాన. వైరాగ్య, లింగ, మోక్షసములను దయచేసినవాడా, సామహాబల, మహా=మహత్తత్వాభిమానియగు బ్రహ్మకు, బల=బలము దయచేయువాడా! లేక, మహా=ముక్తబ్రహ్మిదులకు, బల=బలమైనవాడా! లేక, సులలితతనువర వరదమహాబల, అనునది ఏకపదముగా తీసికొనవచ్చును. సులలితతనువర=ముక్తులకు, వరద=ముక్తబ్రహ్మకును, మహాబల=విశేషబలము దయచేయువాడా! హేయదువరపార్థశప=అనవతార కృష్ణాభిన్న అనవతారకృష్ణ! హేరామ=అనవతార అనవతార కృష్ణాభిన్న అనవతారరామా! మమకరణంభః= నాకురక్షకుడవుకమ్ము. శుభిశేత్యాది తూర్వమునంతే.

తా|| అహో! బుద్ధమూర్తికి సరములతో నుండును. కాంతమృతమును సుఖమిహుడవుగా
రక్తస్థమూర్తితో నభిన్నమగు నావతారాభివ్యక్తమూర్తివై, సుఖరూపివై, సర్వభావై
వై, విరచనాదై, సర్వకళైవై, యదువు, పాదపుటమునున్న గణానికి రక్షకుడవగు
నీవు మాకు రక్షకుడవుకమ్ము.

శ్లో|| విలిసుతమోహన విమలవిబోధన వరగుణబుద్ధహే భవ
మమశరణం శుభతమ.....రమణ|| ౧౩

అనంతరబుద్ధమూర్తికి నిమిలించి అయిన సురక్షకుడవుకమ్మని ప్రార్థించుచున్నారు.
అ|| హేదిలి...బుద్ధహే, దిలిసుత=తమోయోగ్యులైన దైత్యులనా, మోహన,
మోహ=అజ్ఞానమును, న=చొందించునట్టియన, వివోధన=విమల=నిర్మలమైన, అనంత
గా నడుంట్టుముక్తియొగ్యులైన దేవతలను, విబోధన, వి=విశేషమయిన, బోధ=జ్ఞాన
మును, న=చొందించునట్టియన, (జ్ఞానప్రదించునిభావము) అనంతరబుద్ధమూర్తివలె, వర
గుణబుద్ధ=శ్రేష్ఠజ్ఞానానందాదిగుణవిశిష్టుడైన అనంతరబుద్ధమూర్తియని, హే=ప్రసిద్ధిగ
లవాడా! అనగా అనంతరబుద్ధహే పాభిన్న అనంతరబుద్ధమూర్తి! దిలిసుత, మోహ
న, విమల=విబోధన, వరగుణబుద్ధహే, అననాబుగువదములుగ విడచియిచ్చును. అ|| హే
దిలిసుత, రతి=మక్తలకు, సుతి=అనందజ్ఞానములను గలగలజేసినవాడా! లేక-దిలి=
మక్తలయందు, సు=లెస్సగా, రి=వ్యాపించినవాడా! (ముక్తాంతర్యామియనిభావము)
హేమోహన=మోహముడైన అనంతరబుద్ధాత్మకా! హేవిమల=విబోధన, విమల=ముక్తి
యొగ్యులైనవాటికి (తమనంతరబుద్ధమూర్తి) వి=రక్షకులయన, బోధ=జ్ఞానము
కలుగజేయువాడా! హేవరగుణ బుద్ధహే, వర=లేనయినదాక క్రమైన, గుణ=జ్ఞా
నానందాది గుణములుగల, బుద్ధ=అనంతరబుద్ధమూర్తియని, హే=ప్రసిద్ధిగలవాడా,
ఇట్టిబుద్ధానంతరపాభిన్న అనంతరబుద్ధమూర్తి! హేమోహన=అనంతర, అనంతర బు
ద్ధహేపాభిన్న అనంతరరామా! మమశరణంభవ=నాకురక్షకుడవుకమ్ము. శుభతమే
తా|| తూర్వములెనే.

తా|| తమోయోగ్యులగు దైత్యుల నజ్ఞానమున బడివై చివట్టియన, నిర్మలమయిన
జ్ఞానబోధన జేసినట్టియన, నవతారబుద్ధమూర్తికతో భిన్నుడవగు ననంతర బుద్ధమూ
ర్తికవయి, ముక్తలకు జ్ఞానానందములనిచ్చుచు, మోహన=చొరుడవయి, పవిత్రమయినజ్ఞా
నమును దయచేయుచుండు జ్ఞానమూర్తికవగు నీవు మాకు రక్షకుడవుకమ్ము.

శ్లో|| కలిమలమూతవహశు భగవదాత్మవశరణ దకల్కిశభ
వమమశరణంశుభతమ....రమణ|| ౧౪

అనంతరకలికమూర్తిని ముతించుచు అజ్ఞులను రక్షకుడవుకమ్మని ప్రార్థించు చు
న్నారు.

అ|| హేకలిమల...కల్కిశ, కలిమల=కలిసంధముయిన దోషమును అనగా కలి
యొక్క దోషాభివ్యక్తైన దుర్మార్గులను, హతవహ=అగ్నిహోతునివలె భస్మముచేయు

నట్టియు, కుభగ, కుభ=కూక్షమును, గ=పొందినట్టి ముక్తియొక్కటకు, మహోత్సవ= గొప్పసంతోషమును కల్పించునట్టియు, (కుభగమహోత్సవ అనుపాశమును) ను=అను వాక్యకమైక, భ=చక్ర)మును, గ=పొందినట్టియు అనగా స్వరూపార్థక చక్ర)యందుని భావము (యదైకాత్మాగ్రుభావేన వికల్పరహితస్వయం భావనాయోగ లింగభాగ్యాభివృద్ధిస్త్వమాయయా॥ అని భాగవతమున వ్యవస్థాపితవారాహణ వర్ణనవాక్యము ప్రమాణము) లేక, కుభగ=కోభన (భాగ్యవంతులయినవారికి) మహోత్సవ= విశేష ఉత్సవమును కలంగజేయునట్టియు, లేక, కుభగ, కుభ=కుభస్వరూపి నయిన భగవంతునిని, గ=పొందినట్టియొక్కటకు, మహోత్సవ=ఉత్సవమంభరలను కలంగజేయునట్టియు, (మంగళానాంచమంగళం అనుప్రమాణము, ఇట్టి అనతార కల్పి మూర్తికలె, కరణద, కరణ= బైకుంతాఖ్యమైన సృజీయస్థానమునను, ద=మయ్యలకు, దయచేయునట్టికల్పి=అనవతారకల్పి మూర్తిక, కల్పిత అనుపాశమును, కల్పి=సామీయ నియంత్రము. కలిమలహంతవనా, కుభగదుహితస్వ, కరణద, కల్పిత. అనునాల్గుపదముల గా విడదీయవచ్చును. పే=కలిమలహంతవనా, కలిమల=కలివలె దూషణవాక్యములు, అనగా అనవతార కల్పి మూర్తి లేడని పల్కిడు దుర్బుధులకు, హంతవన=అగ్నిహోత్ర సమానుడా! పే=కుభగమహోత్సవ, కుభ=కుభవాక్యమును అనగా అనవతార కల్పి మూర్తి కలడనువాక్యమును, గ=పొందిన అనగా దృఢముగ నమ్మిన వారికి, మహోత్సవ=విశేష ఉత్సవములను దయచేయువాడా! పే=కరణద, కరణ=భాగస్వరూపి నయిన వాయుసూరికి, గ=నివచ్చులని అనగా కూక్షమును, ద=దయచేయువాడా! పే=కల్పిత, కల్పి=అనవతారకల్పి మూర్తివలె, ఈశ=సర్వనియమకుండవలన అనవతార కల్పి మూర్తి! లేక- కల్పి=అనుపాశమును, కలి=కలివలన నుండి బాధ లేకుండగ, క=మంగళము దయచేయువాడా! లేక- కలి=కలివలన నండి, క=శమనము గలగజేయువాడా! పే=రామ, ఇట్టి అనవతార అనవతార కల్పిభిన్న అనవతారరామమూర్తి! ముమకరణంభవ=నాకు రక్షకుడవుకమ్ము. కుభగమేత్వాది పూర్వమువలెనే.

తా॥ కలిదోషనాశకుడగు అనవతారకల్పి మూర్తితో నభిన్నమగునవతారకల్పి మూర్తివలన సమస్తదోషావహుడవయి కుభగలను బొందినవడేయి వాడవయి విశేష ఉత్సవములకు దయచేయి వాడవయి సర్వకరణ్యుడవగు నీవునాకు రక్షకుడవు కమ్ము.

హో! అఖిలజనివిలయవరగుభ కారణపరపురుషోత్తమ భవమ మేశరణం శుభతమ ... రమణ॥

౧౫

ఈహోకమందు అనవతార, అనవతార మూలరూపముల కల్పిటికిని అత్యంతాభేదము నూచనలేయటకు అనవతారరామమూర్తిని జగజ్జాన్మాది కర్తయు, సర్వోత్తముడు మూలరూపా భిక్షుడుగా నుండి విజ్ఞానను రక్షకుడవుకమ్ముని ప్రార్థించుచున్నాడు.

అ॥ పాపభల...పురుషోత్తమ, అభిల=సమస్తమయిన పదార్థములయొక్క, అనిమిలయ=సృష్టిసంహారములు, పరమభు=ఉత్తమమునుగా తాక్షసము, నీలి, కాగ=కారణమైనట్టియు, పర=సర్వోత్తమండైనట్టియు, మూలరూపమైన నారాయణునివలె, పురుషోత్తమ=క్షరాక్షరములకంటె మత్తముడా! (అతోస్మిలోకేజీ చంద్రభిరః పురుషోత్తమః అను గీతావాక్యము ప్రమాణము,) పారాను=అవతార రామాభిన్న మూలరూప నారాయణాభిన్న అవతార రామా, మహారణభవ=నాకురక్షకుడవు కమ్ము, కుఠతమేత్యాది పూర్వమువలెనే.

తా॥ సృష్టిసంహారకర్తవు, తాక్షకారణుడవును, సర్వశ్రేష్ఠుడవును, క్షరాక్షరములగు సమస్తవస్తువులకంటె మత్తముడవును నగు మూలరూపాభిన్నుడవై యోయనవతార శ్రీరామమూర్తి! నాకురక్షకుడవు కమ్ము.

శ్లో॥ ఇతితవ స్తుతివర సతత రతేర్భవ సుశరణ మురుగుభు తిర్థ సుమునేర్భగవత్॥

పైవిధమున భక్తిపూర్వకముగ శ్రీహరినిస్తుతిచెడివారికి పాదశకలాత్మక మయిన తింగళరీరనిర్మల కలుగుననెడి యభిప్రాయముతో పది మాటలలోకములచే ప్రవచించెడి ఈ యాధ్యాయమును ముగిలచుచున్నారు.

అ॥ పాభగవత్=అవతార, అవతారరూపములతో అభిన్నుడవయిన మూలరూపనారాయణమూర్తిగా! ఇతి=పూర్వోక్తప్రకారముగ, తవ=నీయొక్క, స్తుతివర=ప్రవరాజమందు, సతత=నిరంతరము, రతే=ఆసక్తిగల, ఉరుగుభుత్థిగుమునే, ఉరు=ఉత్కృష్టుడయిన అనగా సర్వతీవోత్తముడయిన, సుభుత్థి=ఆనందతీర్థులను, గుమునే=యోగ్యమనియును [నాకునీవు] సుశరణం=అనుకూలుడనయిన రక్షకుడవు. భవ=అగుము. లేక-ఉరుగుభుత్థిగుమునే=ఉత్తమలయిన ఆనందతీర్థమునిశ్రేష్ఠునివలన, ఇతి=సమాప్తిసాధించబడిన, తవస్తుతివర=నీయొక్క అవతారరూప ప్రవరాజమందు, సతతరతే=సర్వదా ఆసక్తిగలవారికి, నీవు సుశరణం=అనుకూలుడవయిన రక్షకుడవుకమ్ము.

తా॥ భగవానుడవగు నోమూలరూప నారాయణమూర్తిగా! ఈరీతిని నీ ప్రవచనందాసక్తిగల ఆనందతీర్థ మునిశ్రేష్ఠులకు నీవు రక్షకుడవుకమ్ము.

ఇతి శ్రీమదానందతీర్థ భగవత్పదాచార్య విరచితే
ద్వాదశస్తోత్రేనవతాథ్యాపనసూక్త్యై.
శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీశంకరమహానాథాయః.
దశనాధ్యాయప్రారంభః.

ఈ ధ్యానముందు శ్రీహరియొక్క పవిత్రమగు చరిత్రమును తెలియఁ గోరింపొ
ల్లరు శ్రీహరి సేవకోరవలయునని సూచించుచు స్తుతించుచున్నార.

శ్లో॥ అవనశ్రీపతిరప్రతిరథికే కాది భవాదే కరుణాపూర్ణ వర
ప్రద చరితం జ్ఞాపయమేతే॥

అ॥ హే అవన=రక్షకుడా! లేక, అ=బ్రహ్మరుద్రులకు, వ=విజ్ఞానమును, వ=కలుగఁజేయువాడా! లేక- అ=బ్రహ్మరుద్రులయొక్క, వ=జ్ఞానముచే, న=హిందఁ అడు
వాడా! లేక- హే అ=అతారకజ్ఞవాచ్య పరమాత్మా! హే అవన, వ=కాంతిని, న=హిం
దించువాడా! అనఁగా సా దర్శనాదా! హే అధిక=సర్వోత్కృష్ట, ఈకాది భవాదే,
ఈశ=రుద్రుఁడు, అది=తెలుడఁ గాఁగల జగత్తునకు, భవ. అదే=తారణమయినవాడా!
లేక- అధికాది భవాదే అని ఏకపదముగాఁ జెప్పవచ్చును. అధిక=త్రేష్ణలయినట్టియు
ఈశ=సమర్థులయినట్టియు దేశలు, అది=తెలుడలుగాఁ గలవారియొక్క, భవ=సంసార
మనకు, అది=తారణమయినవాడా అనఁగా బంధకుడా! లేక- వారియొక్క, భ
వ=మంగళమునకు, అదే=తారణమయినవాడా! అనఁగా మోచకుడా! [శ్రీహరి బంధ
తాత్ప్రయఁడని భావము] లేక- అధిక=అధికలయన, ఈకాదిభవ, ఈశ=రుద్రుఁడు,
అదిభవ=బ్రహ్మ, వీరి, అదే=తారణమయినవాడా! కరుణాపూర్ణ వరప్రద, కరుణా పూ
ర్ణ=విశేషదయాకరులయిన వారికి, వరప్రద=వరమి లనిచ్చువాడా! లేక- కరుణాపూ
ర్ణ=దయాసముద్రుడా! వరప్రద=అభీష్టములను దయచేయువాడా! అవ్రతిః=సముద్రు
గాని, ఎదురుకొనఁవాడుగాని, లేనట్టియ, శ్రీవతిః=అష్టి రమణుఁడ యి నట్టియ
(నీవు) లేనీయొక్క, చరితం=చరిత్రమునగా మా హత్కృత్యమున, మే=నాకోటకు, జ్ఞా
పయం=బోధించుము. (నన్ను సేవచేయు శ్రీ శంకరాచార్యుని గఁ జేయుచునిభావము)
శ్రీవతి...భవాదే, అనుచోట, శ్రీవ, తిర, ప్రతిర, ధికాదిభవాదే, అనిపదచ్చేదముచే
యవచ్చును. హే శ్రీవ, శ్రీ=అష్టిదేవిని, లేక-అష్టిదేవిత, వ=పరిపాలన చేయు వా
డా, లేక-చేయించువాడా, (విశ్వరూప్రదుఁడనిభావము) హే తిర, తి=సమృద్ధిజనము,
పరితత్వనిగఁజేయును గలవారుచేసెడు, ర=ధ్యానముగలవాడా ! (అనఁగా వారిచే
ధ్యానింపబడువాఁడనిభావము) లేక, తి=సమృద్ధిజనముగలవారికిర=సాధనమునగా తాత్ప్ర
సాధనముకలుగఁజేయువాడా ! లేక-తి=అనందముతో, ర=శ్రీదిందువాడా ! లేక-
తి=భగవదపరోక్షజ్ఞానులు, తత్వనిగఁజేయువలయునగువారిని, ర=సంతోషింపఁజేయు
వాడా ! లేక-వారికి, ర=ముఖముగలుగఁజేయువాడా ! లేక-తి=(తాఅనగాకరులక
లగలవారు) దయాకరులనఁగా సాల్విష్టులైనవారిచే, ర=అరాధనచేయబడువాడా!
లేక వారికి, ర=అక్రయమైనవాడా ! హే ప్రతిర, ప్ర=విశేషమైన, తి=భగవత్తత్వని

ర్షయముగల బ్రహ్మదలకు, ర=అశ్వమును వయచేయవాలా ! లేక-నరి=విశేషని
శ్చయజ్ఞానముగలవారికి, ర=ఈ రక్షణముగ మనము సర్వోత్తముడని తెలియజేసినా
రా ! లేక-జ్ఞానోత్తముడా ! హేధికేకాదిధవాదే, ధి=(ధ=ధ్యానము, లేక-బ్రహ్మవి
ద్య, గలవారు) జ్ఞానలైన, కేక, క=బ్రహ్మ, ఈక=యద్రుడు, అది=మొదలగు వా
రియొక్క, భవ=సంసారమును, అదే= (అదిభక్తిని అనుధాతువును అట్టి) భ
క్షించువాడా ! అనగా సంసార విమోచనము చేయవాలాడని భావము. క
రుణా పూర్ణవర. క్రద, అనుచోట, కరుణ, అపూర్ణ, లేక- అపూర్ణ, వర,
క్రద, అనినాటుగుపదములుగ విభజింపవచ్చును. హేకరుణ=దయగలవాడా ! హే
పూర్ణ=అత్యంతపూర్ణుడా ! లేక- అ=బ్రహ్మరుద్రులకు, పూర్ణ=పూర్ణుడా ! (“పూ
ర్ణ మనీపూర్ణంమే భూయాత్” అనుశ్రుతిప్రమాణము) హేఅపూర్ణా, అ=విశేషముగ,
పూర్ణ=పూర్ణుడా ! (“పూర్ణా వదకపూర్ణామిదం” అనుశ్రుతిప్రమాణము) హేవర=
సర్వోత్తముడా ! హేక్రద, (వ=వక్రప్రమైన మోక్షమును, ద=దయచేయవాలాడా !
తా॥ రక్షణుడవునలక్ష్మీపరిని, అక్ర=లిఖానుడవును, సర్వశ్రేష్ఠుడవును, రుద్ర
బ్రహ్మదలకు వరని అనియువాడవును, దయాపరిపూర్ణుడవును, వరప్రదాతవును. గు.నో
నారాయణమూర్తి ! నాకు సుజ్ఞానమును బోధింపుము.

శ్లో॥ సురవంద్యాధిప సద్వరభరితా శేష సుదాలంకరణా...

మేలే!

అ॥ హేసురవంద్యాధిప, సుర=రుద్రాదులచే, వంద్య=స్తోత్రములచేత బ్ర
హ్మయొక్క, అధిప=స్వామి ! లేక-సురవంద్య=దేవతలచేపందియుండా ! అధిప=
సర్వపరిపాలకుడా ! లేక-సురవంద్య=లక్ష్మీదేవికి, అధిప=సర్వభుడా ! హేసద్వర,
సత్=ముక్తులకంటె, వర=శ్రేష్ఠుడా ! లేక-సత్=సజ్జనులకు, వర=వరములనియువా
రా, లేక-సత్=బ్రహ్మకు, వర=వరములనియువాడా, హేభరితా శేషగుణ, భరిత=
పూర్ణములైన, అశేష=సమస్తమైన, గుణ=జ్ఞానానందాదిగుణములుగలవాడా, ఇష్టియో
శాస్త్రి; మే=నాకు, లేవరతిం=నీయొక్క మా హస్తోత్తమును, తలం=విశేషముగ అనగా
యోగ్యతానుసారముగ, జ్ఞాపయి=బోధింపుము. అలం అనుపదము పూర్వోక్త సంబోధన
లకు విశేషార్థద్యోతకమైన విశేషణముగానైన నవ్యయించవచ్చును.

తా॥ దేవతలచే స్తుతింపబడెడువాడవును, భక్తాభిష్టములనుసంపాద్యవును, స
ర్వశ్రేష్ఠుడవును, జ్ఞానానందాది సద్గుణపరిపూర్ణుడవును, నగునోశాస్త్రి ! నీయొక్క జ్ఞాన
మును యోగ్యతానుసారముగా నాకుబోధింపుము.

శ్లో॥ సకలధ్యాంతవివాశకవరమానంద సుదాహలంకరణా...

మేలే!

అ॥ హే సకలధ్యాంతవివాశక, సకల=కళలనగా నుగమంతో నూతునిన
సజ్జనులయొక్క, ధ్యాంత=దీక్షింపబడి అజ్ఞానమును, వివాశక=బోగొట్టువాడా ! లే

క- సకల=బాహ్యమైనదీయ, అంతరంగికమైనదీయ, ధ్యాంత=అంధకారమును, వి
నాశక=హోగొట్టువాడా! లేక- హేసకల=గుణభూతా! లేక- స=శ్రీష్టమైన
గా సర్వజీవోత్తముడైన, క=బ్రహ్మను, ల=(మహాప్రళయమందు యుద్ధములో) గ్ర
హించువాడా! లేక- స=శ్రీష్టమైన, క=యంగళమునగా శుభకర్మలనుచేసి, ల=గ్ర
హింపఁబడువాడా, (సమస్త శుభకర్మలును విష్ణువునుద్దేశించి చేయఁబడునని తాత్పర్యము)
లేక- సక=సర్వజీవోత్తముడైన వాయుమూర్తిచే, ల=గ్రహించఁబడువాడా! (వా
యవాయునందని భావము) హే ధ్యాంతవినాశక, ధ్యాంత=చీకటివంటి అజ్ఞానమును,
వినాశక=హోగొట్టువాడా! లేక- ధ్యాంత=చీకటివలె నల్లనైన, వి=పక్షిని అనగా కా
కాసురుని, నాశక=నాశము చేయువాడా! హేపరమానందసుధ, పరమానంద=
అలపుకా నందమును, సు=అను కూలముగ, ధ=ధరించిన వాడా! (అనగా
అనందా భారదని భావము.) లేక పరమ = ముక్తుల కొలను, అనంద=మౌక్తి
కా నందమును, సు=అను కూలముగ అనగా యథా యోగ్యముగ, ధ=ధరించిన
వాడా! దయచేయు వాడని తాత్పర్యము) లేక, పరమానంద, పరమ=ఉ
త్తమలయిన దేవాదులయొక్క, అనంద=అనందమునకు కారణమైన, సుధ=అమృతము
సోపానమువాడా! లేక, పరమానంద=మోక్షమును, సుధ=అమృతమును దయ చేయు
వాడా! సుధ=అనుపాకమందు, సు=లేస్సగ, ద=దయచేయువాడా! సకలధ్యాంత
వినాశకమైన పరమానందముగలవాడా! లేక, పరమానందముదయచేయువాడా! అ
దసకలధ్యాంతవినాశక శబ్దము విశేషణముగానైన తీసికొనవచ్చును. అప్పుడు సుధ, అను
నది ప్రత్యేకసంభాషనముగుచున్నది. హేసుధ, సు=అనందమును, ధ=ధరించినవాడా?
లేక, సకలధ్యాంతవినాశక పరమానందసుధఅనునదంతయు ఏకవచముగా తీసికొనవచ్చు
ను. అ॥ సకలధ్యాంతవి నాశకమయిన పరమానందామృతమును దయచేయువాడా! అ
హేసా=అశ్వర్యము, లేక, దరితపదమునకు విశేషణముగా తీసికొనవచ్చును. అశ్వర్యక
రమయిన మాహాత్మ్యమని అర్థము. కరుణా...

తా॥ బాహ్యంతరార్థముల గుసమస్తాజ్ఞానములను హరింపఁజేయుచు మా
క్తికానందమును దయచేయు. కరుణాపూరితుడవగునీవు నీయొక్క యోగ్యమయినజ్ఞాన
మును నాకుఁదగినట్లుపఁజేయుచు.

శ్లో॥ త్రిజగత్పాత సదార్పిత వరణా కాపతిధాతో కరు
ణా...మేతే॥

అ॥ హేత్రిజగత్పాత, త్రిజగత్=సంసార సముద్రమందున్న మూడులోకముల
కారిని, పాత=నాశపతి, వరణ=పాదనమయిన వాడా! లేక- త్రిజగత్=మూడు
లోకములును, పాత=కిక్కులవలె రక్షణముములు గాఁగలవాడా! హేసదార్పితవరణ,
సత్=సజ్జనులచే, లేక- బ్రహ్మచే, అ=లేస్సగా, అర్పిత=ప్రసాదించఁబడిన, వరణ=పా
దపదములుగలవాడా! లేక- శ్రేష్ఠమైన అనగా సర్వజీవోత్తముడైన వాయుమూర్తి

యో, బ్రహ్మయో, వా=పుత్రులు గాఁగలిగిన లక్ష్మీదేవీ, అర్చితచరణ=పూజింపఁబడిన పాదపద్మములుగలవాఁడా! హే ఆకాపతిధాతో, ఆకా=భారతిదేవియొక్క, పతి=భర్త యగువారయముల్లి, ధాతో=ధారణపోషణకర్తా! లేక- ఆకాపతి=దిక్పతులకు, ధాతో=ధారణపోషణములు చేయువాఁడా! త్రిజగత్సోత్ర అనుపదము, త్రిజగత్స, ఉత, అనివిడతీయవచ్చును. హే త్రిజగత్స, త్రిజగత్ = మూడులోకములను, ప=పాలించు వాఁడా! హే ఉత, ఉ=ఉత్కృష్టమయిన, త=దయగలవాఁడా! (దయాసముద్రుఁడని భావము) లేక- ఉ=ఉపనియందు, త=దయగలవాఁడా! లేక- ఉ=రుద్రుని, త=నిశ్చయమనఁగా స్వస్వరూపనిశ్చయము, లేక- జ్ఞానముగలుగఁజేయువాఁడా! లేక- హే త్రిజగత్సోత్ర సదాత్మితచరణ, అని ఏకఁదముగా తీసికొనవచ్చును. త్రిజగత్స=మూడులోకములను పరిపాలింపేనడి, ఉత=ఉత్కృష్టజ్ఞానముగల బ్రహ్మయో, స=శ్రేష్ఠుఁడయి వాయుమూలికా, వా=వారిభార్యలయిన సరస్వతీభారతులు, వీరందఱి చేతను, అర్చిత=పూజింపఁబడిన, చరణ=పాదములుగలవాఁడా! లేక త్రిజగత్సోత్రసదాత్మిత శరణాకాపతిధాతో, అని యేకపదముగాఁ తీసికొనవచ్చును. త్రిజగత్సోత్ర=మూడు లోకములవాఁటిని, సంపారసముద్రమును చాటుటకు నావసంజీవాఁడయిన, సత్=సజ్జనులచే, ఆ=విశేషముగా, అనిత=పూజింపఁబడిన, చరణ=చరణములుగల, ఆకా=తి=దిక్పతులకు, ధాతో=ధారణపోషణములు చేయువాఁడా! కరుణాపూర్ణి వరదేవత్యాది పూర్వములెనే.

తా|| మూడులోకములవారిని సంపారసాగరమునండి చాటింపఁ జాలు నావని య సజ్జనులచే విశేషముగా నుతింపఁబడు పాదపద్మములు గలవాఁడవయి దిక్పతులకు సహితము ధారణపోషణములు చేయువాఁడా! కరుణా... [ముత పఠింపఁతే]

శ్లో|| త్రిగుణాతీతవిధారక పరితో దేహీనుభక్తింక... మేలే|| ౫

అ|| హే త్రిగుణాతీతవిధారక, త్రిగుణాతీత=గుణత్రయరహితులయిన ముక్తులకు విధారక, వి=విశేషమైన, ధారక=ఆశ్రయఁడా! లేక, హే త్రిగుణాతీత=సత్త్వరజ ప్రహుగుణములు ఎప్పుడును లేనివాఁడా! హే విధారక, వి=విశేషముగా అనఁగా స్వతంత్రముగా, ధారక=సమస్తమయినవారిని ఆధారుఁడా! లేక, గరుడమూర్తిగాని ధరించువాఁడా! (గరుడతాపానుఁడని భావము) లేక, వి=పక్షి (గరుడమూర్తి) ధారక=వాహనముగాఁగలవాఁడా! (గరుడమూర్తికి తన్మృథరించఁగల శక్తినిచ్చువాఁడని తాత్పర్యము) పరితి=సర్వదేశములయందుసర్వవాసుభక్తిం, ను=నుంగళయాపణయిన, భక్తిం=అదిచ్చిస్తూ నిదోకప న్నిహనునఁగా మానత్మ్యైక్యాపూర్వకదృఢస్నేహమును, దేహి=దయచేయుము, కరుణాత్యాదిపూర్వములెనే.

తా|| సత్త్వరజ ప్రహుగుణములు లేనివాఁడవయి లోకాధారుఁడవయినయోస్వామి ఎల్లప్పుడును మాకు అదిచ్చిస్తూయిన భక్తిని దయచేయుము.

శ్లో|| శరణంకారణభావనభవమేతాతనదాలంక... మేలే|| ౬

అ॥ హేకారణంజగత్కారణ, హేభావన, భావంబుత్పత్తిని, నంపించి చువాడా! అనగా సమస్తమును సృష్టించువాడా! లేక- జగత్తును పరిపాలన చేయువాడా! లేక- భావకాలితో, అనగా సూర్యాది స్థితమైన తనకాంతితో, అవనంతమైనవాడా, లేక, భావకాంతిగల సూర్యాదులకు, అవంతమైనవాడు, నంపించింప జేయువాడా! (యదాదిత్యగతం లేజో జగద్భాసయలేఖిలం... అను గీతావచనము ప్రమాణము) లేక- కారణభావన, అని ఏకపదముగా తీసికొనవచ్చును. కారణంబున దాదికారణములకు, భావనంజగత్సర్వముందు సమర్థములుగా చేయువాడా! హేతూతంత్రంబు, లేక- తంత్రయంత్రే, అతంజగదక్షణము తొలుతు, సంతతగమనముగలవాడా! లేక- తంత్రాప్తిగలట్టియను, అతంసంతత గమనముగలట్టియను శ్రీమహాద్భుత! ఇట్టినిపు, హేతూకు, సదాంబుల్యవృద్ధున, అలంబితశయముగా, శరణంబుత్తుకుడవు, భవంబుగను, సదాంబు అనునొంట సదాంబు అని కదవిభాగముచేసి సదాంబున దిసంబోధనగా చెప్పవచ్చును. హేసద, సంసర్వదేవోత్తమయదైన బ్రహ్మ, దంభుత్రుడుగాగలవాడా? కరుణాపూర్ణత్యాది పూర్వమునలే.

తా॥ జగత్కారణంబుడవును, సృష్టికర్తవైనయోహంబు! మాకు ఎవ్వడను విశేషముగా రక్షకుడవుకదా.

శ్లో॥ మరణప్రాణదపాలకజగదీశావనుభక్తింకరు... మేలే!

అ॥ హేమరణప్రాణద, మరణంమరణమును, ప్రాణంబీవనమును, దందయచేయువాడా! హేపాలకంబీరక్షకుడా! మరణప్రాణదపాలక, అనిఏకపదముగతీసికొనవచ్చును, మరణంబు[ఎల్లరకును] మరణమును, ప్రాణంబుచేష్టాదివ్యాపారములను, దంకలుగజేయువాయొమూర్తికి, పాలకంబీరక్షకుడా! (అనాన్యత్రిదేవహినాం దేవపాతే అనువాక్యముప్రమాణము) మరణ, ప్రాణద, పాలక, అనియూహపదములుగా విడతీయవచ్చును, హేమరణ, మంబ్రహ్మ రంభిత్తుడం, వీరికి, గంబోక్షమునుకలుగజేయవాడా! హేప్రాణద, ప్రాణంబాయొమూర్తి, దంభుత్రుడుగాగలవాడా! హేపాలక, పాంబుత్రమును, లంబ్రహ్మంబున అనగా ధరించిన పాలనముద్రమునకు, కంబుఖండకుడా! (అనగా శాస్త్రాధిపతి) కయ్యెలక్ష్మీదేవయందతి ప్రేమిగలవాడుగనుక క్షీరసముద్రమునకానందకరుడనిభావము) హేజగదీశంబీకదా! శుభక్తిం = (నీవియకమేనా యోగ్యమగు భక్తిని, అనంబు రక్షింపుము (అనగా విఘ్నములు రాకుండచేసి సుఖింధకములైనపాపములను తోలొట్టి నీయొడల భక్తినిబుద్ధిచేయుమని తాత్పర్యము.) కరుణాపూర్ణత్యాది పూర్వమునలే.

తా॥ ప్రాణమునంధివలెవివై, జగద్రక్షకుడవైనయోహంబు! మాకు నీయొడు యోగ్యమగు భక్తి అలవదనస్థులచేయుము.

శ్లో॥ తరుణాదిత్యనవణాక చరణాబ్జామలకీర్తే । కరు ... ..
మేలే!

శ్లో॥ కమమౌనం అధ్యాతౌతమనంశుమ శ్రీహర్యౌక్మ పాదములు, గోళ్ళు, పిక్కలు, తొడలు, కటిప్రదేశము, పీతాంబరము, నాభి, కుక్షి, పక్షులు, బాహువులు, వదనము, దృష్టి, వీనిని క్రమముగ వర్ణించుచు స్తుతించుచున్నారు.

అ॥ హేతరుణాదిత్య...జ్జ, తరుణాదిత్య=బాల సూర్యునితో, సవర్ణ=సమాన కాంతిగలట్టియు, క=మంగళస్వరూపమయినట్టియు, చరణాబ్జ=పాదపద్మములుగలవాడా, లేక- చరణ=చరణములయందు, అబ్జ=బ్రహ్మగలవాడా! [శ్రీహరి పాదములుబ్రహ్మచేసదా సేవింపఁబడునని తాత్పర్యము] హే అమలకీలేక = స్వచ్ఛయిన కీలేకగలవాడా! లేక- అ = విష్ణువిషయకమయిన, మి = జ్ఞానముగల బ్రహ్మాదులచే, ల = గ) హించఁబడునట్టి, కీలేక = కీలేకగలవాడా! తరుణాదిత్య సవర్ణకచరణ, అబ్జామలకీత్రే, అనిపదవిభాగముచేయవచ్చును, హేతరుణా...చరణ = బాలసూర్యుని కాంతివంటికాంతిగల చరణములుగలవాడా! హే అబ్జామలకీలేక అబ్జ = చంద్రునివలె, లేక, కమలమువలె, అమల = నిర్మలమయిన, కీలేక = కీలేకగలవాడా! లేక- అబ్జా = లక్ష్మీదేవికి, కీత్రే=కీలేకప్రదానా! కరుణేశ్వర్యాది పూర్వమువలె నే.

తా॥ బాలసూర్యునితో సమానముగ కాంతిగల పాదపద్మములతో నొప్పు నోస్వచ్ఛకీలేక! మాకు...కమ్ము.

శ్లో॥ సలిలప్రోథసరాగకమణి వర్ణోచ్చనఖాదే । క ... తే॥॥

అ॥ హేసలిల...ఖాదే, సలిలప్రోథ=పద్మముతో, స=సమానమైన, రాగక=కాంతిగల, మణివర్ణ=మణులవలె అనఁగావద్దురాగ మణిక్యములవలె (వకాశించెడు, ఉచ్చ = ఉత్కృష్టమైన అనఁగా చిదానందరూపమైన, నఖాదే = గోళ్ళు, శ్రీళ్ళుమొలగునవిగలవాడా! లేక- హేసలిలప్రోథసరాగక, అనిపదతీయవచ్చును. అ॥ పద్మముతో సమానమైన కాంతిగలవాడా! (వానుదేవాది రూపములయందు కమలకాంతిగలవని ప్రసిద్ధము) లేక- సలిలప్రోథ=పద్మములయందు, సరాగ=స్నేహముగల సూర్యునికి, లేక- బ్రహ్మకు, (తనకుత్పత్తిస్థానమగుటవలన బ్రహ్మకు వస్త్రము ఇష్టమైన పక్షాద్ధమైయున్నది.) క=సుఖముకలుగజేయువాడా! హేసలిలప్రోథ= (ఉదకమందవతరించిన) మత్స్య, మార్క, రూభమలమ ధరించినవాడా! హేసరాగక, సరాగ=స్నేహముగల అనఁగా భక్తి భావముగలవారికి, క=భద్రమును దయచేయువాడా! హేమణివర్ణోచ్చనఖాదే, మణివర్ణ=పద్మరాగము నికాంతముగలిగి, ఉచ్చ=ఉత్కృష్టమైన, నఖాదే, నఖాగ్రములుగలవాడా! లేక- మణివర్ణోచ్చనఖ, అదే, అనిపదతీయవచ్చును. హేమణివర్ణోచ్చనఖ=పద్మరాగ మణికాంతముల నఖములుగలవాడా! హేఅదే=సర్వమునకు, కారణమైనవాడా! కరుణేశ్వర్యాది పూర్వమువలె నే.

తా॥ పద్మముతో సమానముగ కాంతిగలిగి పద్మరాగ మణిక్యములవలె (వకాశించు గోళ్ళు మొదలగువానిని) గలకరుణా.

శ్లో॥ కజితూణీనిభ పావన వరజంఘామితశక్తే । క...తే॥ ౧౦

అ॥ హేఃజ...జంభు, కజ=పద్మములతోను, తూణీ=అంబులపొదివలె క్రమన
 ర్నలాకారముతోను, నిధ=సమానమయినట్టియు (అనగా పద్మములవలె కాంతియు క్రమ
 యు క్రమవర్తలఁ గలిగిన భావము) హేజ=పవిత్రకరమునట్టియు, వర=శ్రేష్ఠత
 యినట్టియు, జంభు=పిక్కులుగలవాఁడా! హేకజ, అని చెప్పవచ్చును. క=బ్రహ్మ; వా
 యువులచేతను, జ=బ్రాదుర్భవించినవాఁడా! (అనగా లోకగురువులయిన బ్రహ్మవా
 యువులచే శిష్యప్రశిష్యుల కుపదేశముఖమున ఇట్టివాఁడని తెలియజేయుటచే నాఁడని
 భావము. “వ్యోమతప్త హరేణన్య” అక్షవాక్యము ప్రమాణము) లేక- హేకజ, క=
 బ్రహ్మకును, వాయుమాలికానిది, జ=విజయమునకలుగజేయువాఁడా! ఖజూణీనిధి-
 అనుపాతమందు, ఖజుననగా ఆకాశమందువుట్టెడు ఇంద్రధనుస్సు. దానిలో సమానమైన
 జంభులుగలవాఁడని అర్థము. లేక- హేఖజ. అనిపదతీయవచ్చును. ఖ=కురుక్షేత్రాది
 పుణ్యక్షేత్రములందును, ఆయోధ్యాది పుణ్యపురములందును, జ=ఆవిర్భవించినవాఁడా!
 (అనగా విశేషసాన్నిధ్యముగలవాఁడని భావము) లేక- ఖ=స్వర్గముందు, జ=ఆవిర్భవిం
 చినవాఁడా! లేక- ఖ=గావననగర - సామగానముచే, జ=ఆవిర్భవించువాఁడా!
 (సాన్నిధ్యమును దయజేయువాఁడని భావము లేక- ఖ=విశ్వయముచే అనగా మన
 నరూపమైన నిశ్చయజ్ఞానముచే, జ=ఆవిర్భవించువాఁడా! లేక- ఖ=పక్షియైన గరుడ
 మూర్తికి, జ=విజయమును, సర్వత్రవేగరూపమైన గమనమును దయజేయువాఁడా! లే
 క- ఖ=విశ్వీకృతునిది, జ=జయముననగా సర్వవిష్ణు పరివారకరూపశక్తిని దయజేసిన
 వాఁడా! లేక- ఖ=ఆకాశమునకున్న వ్యాప్తివంటి, జ=వ్యాప్తిగలవాఁడా! హేఅమిత
 శక్తి=అపరమితమైన శక్తిగలవాఁడా! లేక- అ=అకారవాద్యుడైన తనచేతనే, మిత
 =తెలియబడిన, శక్తి=శక్తిగలవాఁడా! ఆయనయొక్క శక్తి ఆయనకేగాని ఇతరులకుఁ
 దెలియదని భావము) లేక- అ=బ్రహ్మరుద్రులచే, మిత=యోగ్యతాసారముగ ఇతరుల
 కంటె నెక్కువగా తెలియబడిన, శక్తి=శక్తిగలవాఁడా! లేక- అ=బ్రహ్మచే, మిత=
 తెలియబడిన, శక్తి=శక్తిగానకస్మీయపమును, అట్టి అనేకస్మీయపములును గలవాఁ
 డా! కరుణేశ్వరిది పూర్వమువలెనే.

తా॥ పద్మముతోను తూణీరముతోను సమానముగ వర్తలములై పవిత్రములైన పి
 క్కులుగల పీఠావలిమితశక్తి సంపన్నుడా! కరుణా...శమ్ము.

జ్ఞా॥ ఇభవాస్తప్రభతోభన వరమోరుస్థల మాలీ! కరు... లే॥

అ॥ హేఇభ...మాలీ, ఇభవాస్త=వినయం తొండముయొక్క, ప్రభ=కాంతివం
 తి కాంతిగలట్టియు, శోభన=కుందరముయినట్టియు, వరమ=ఉత్కృష్టముయిన, మోరు
 స్థల=తోడవైని, మా=లక్ష్మీదేవి, అశే=కుమ్మెదగాఁ గలవాఁడా! (లోకముందుకుమ్మె
 ద గలవాడనునాపేక్షించి ఏనుఁగు తుండముయొక్క పైభాగము సర్వవాయుక్రయించు
 ను. అలాగుననే లక్ష్మీదేవియు ప్రసరియొక్క అనంతాద్రితయాపేక్షించే ఆయన మోరు
 స్థలముగాఁగ్రంథించి ఎట్టివృద్ధుండునుని భావము) మోరుస్థ=మాలీ, అనుపాతమందు, మోరు

స=తొడనైనున్న, రమా=లక్ష్మీదేవి, అశే=తుమ్మెదగాఁ గలవాఁడా ! ఇభమా సప్రభ
శోభన పరశూరూఫల, మాశే, అని విడదీయ వచ్చును. ఇభ...స్థల=ఏమఁగు తొడము
యొక్క కాంతివంటి కాంతిగలట్టియు, నుందరముయి ట్టియు, ఉత్కల్పింప మయి ఁదరు
ప్రదేశము గలవాఁడా! హేమాశే, మా=లక్ష్మీదేవి, అశే=సఖురాలుగాఁ గల వాఁడా!
(లక్ష్మీసహాయుఁడనిభావము) కరుణేశ్వర్యది పూర్వమువలెనే.

తా॥ మదపుటేనుఁగు తొండమువంటి నుందరములయిన తొడలపై లక్ష్మీదేవియ
ను భృంగమును ధరించినవాఁడా! కరుణా...కమ్ము.

శ్లో॥ అసనోత్పల్ల సుపుష్పక సమవణా వరణాంతే
క...తే॥

స॥ హేమోత్పల్ల...తాంతే, అసనో = సహించుచు, లేక-అంతిమభాగమును,
అసనో...నగ, అసన = సజాకవృక్షముయొక్క, ఉత్పల్ల వికసించిన, సుపుష్పక =
శోభాయుక్తమైపుష్పములతో, సమ = సమమైన, వణా = కాంతిగల. ఆవరణ =
ఉత్తరీయముగలవాఁడా! లేక- అసనోత్పల్లసుపుష్పకసమవర్ణ=వికసితాసనవృక్షపుష్పస
మాన కాంతిగల, అవరణాంత=అంతిమనో రమైన ఉత్తరీయముగలవాఁడా! హేమ =
ఓవట్లుమాత్రి! (వి॥ ఏకాంత కన్యతేజస్వినీ జగదారిభారయోగ- అనివేశానికరత్నమాల)
లేక-అసనోత్పల్లసుపుష్పకసమవణా=వికసితాసనవృక్షపుష్ప సమానకాంతిగల, అవర
ణాంతే. అంతి=అంత్యభాగమునఁగా అందుగల, అవరణ=ఉత్తరీయముగలవాఁడా! (అవ
రణాంతి, అని ఇకారాంతపులింకశబ్దము. అందులసంబోధన ఆవరణాంత అనివీర్పదు
ను"యదంతియచ్చదురక"అనిశ్రుతిప్రమాణము. అంతి అనివాడుకలేకపోయిననుభాంద
సప్రయోగముననుసరించి ప్రయోగించిరని తెలిసికొనవలయు) లేక-హేమంతే అనివిడదీ
యవచ్చును. అంతిమగచ్ఛిస్తానమైనవాఁడా! ("హాకాష్టాసాపరాగతి" అనిశ్రుతిప్రమా
ణము.) లేక-అంతే అనిచెప్పవచ్చును. అ॥ అంతి అనఁగాసమీపము అందుండువాఁడు
అంతి, హేమంతే=వ్యాధయకమలవాసా, కరుణేశ్వర్యదిపూర్వమువలెనే.

తా॥ సర్వపుష్పమరీచి నుందరమైన యుత్తరీయమును ధరించిన కరుణా.

శ్లో॥ శతమోదోద్భవ నుందరవరవన్మృత్తితనాభే క...తే॥

అ॥ హేశత.....నాభే, శతమోద=శతానందుడైన బ్రహ్మయొక్క, ఉద్భ
వ = ఉత్పత్తిస్థానమైన, నుందరవర = అత్యంతనుందరమైన పద్మ = శతపద్మశభవనాశ్వా
కమైన పద్మము, ఉద్భిత = ఏమాభియందు బయలుదేరినట్ అట్టి, నాభే = బొడ్డుగలవా
డా! (బ్రహ్మశ్రీ హరియొక్క నాభీకమలమందు దయించినసంగతి ప్రసిద్ధమే.) కరుణేశ
్వర్యది పూర్వమువలెనే.

తా॥ శతానందుడగు బ్రహ్మకు ఉత్పత్తిస్థానమైన నాభీకమలముగల కరుణా తే॥

శ్లో॥ జగదాగ్రాహక వల్లవసమకుక్షే శరణాదె క...తే॥

అ॥ పేదగి...కుత్తే. జగత్ = జగత్తున, ఆ రూపాః = ప్రళయమందా చ్ఛాదన చేయునట్టియై, పల్లవసము = చిగుళ్ళతో సమానమైన, అవఃగా - ఆత్మోత్థమమైన, కుత్తే = ఉదరముగలవాఁడా! పేదకణాజీ, శరణు = లోకాశ్రయమైన శేషుడుకు అశే = కారణభూతుఁడా! నిర్వరక్షకుఁడని భావము. కరుణేశ్వర్యది పూర్వమువలెనే.

తా॥ ప్రళయకాలమునందు జగత్తునంతయు గప్పివుచ్చు మృదుతర మైన యద్భుత కుత్తిగలవాఁడవై, లోకాశ్రయమైన శేషుడుకు అది కారణుఁడవై కరణా...తే॥

శ్లో॥ జగదంబామలసుందర గృహవత్సో వరయోగికా క...తే॥

అ॥ పేజగదంబామల...వత్సః, జగదంబా = లక్ష్మీదేవియొక్క, అమల = నిర్దోషమై, సుందర = సుందరమైన, గృహ = నివాసస్థానమైన, వత్సః = వత్సస్థలముగలవాఁడా! వరయోగికా, వర = ఉత్కృష్టమయిన, యోగికా = భాగ్యముగలవాఁడా! (లోకశీర్షకొఱకును, సుజనవీక్షణముకొఱకును, యోగయుక్తుఁడైయుండునని భావము. “బ్రాహ్మేముహూర్తిఉత్థాయ! వార్యవస్త్రప్రసూదనః! దధ్యాప్రసన్నకరణ! ఆత్మావంతమనఃపరం॥ అనువాక్యముప్రమాణము) జగ...వత్సోవర, యోగికా, అనిపదచ్ఛేదముచేయవచ్చును. పేజగ...వర = లక్ష్మీనివాసస్థానమయిన నిర్దోషసుందరశ్రేష్ఠవత్సస్థలముగలవాఁడా! పేయోగికా = యమనియమాద్యష్టాంగ యోగముజగలవాఁడా! కరుణేశ్వర్యదిపూర్వమువలెనే.

తా॥ లోకమాతయగులక్ష్మీదేవినివత్సస్థలమందుఁబొందించుయోగిశ్రేష్ఠుఁడా! కరుణా.

శ్లో॥ దిలిజాంతప్రదచక్రదర గదాయుగ్వర బాహూ క...తే॥

అ॥ పేదలి...బాహూ, దిలిజా = చైతులకు, అంత = నాశమును, ప్రద = కలుగఁజేయునట్టి, చక్రదరగదా, చక్ర = చక్రము, దర = శంఖము, గదా = గద, అ = భూమణమనఁగా పద్మము. (వినో) యుక్ = కూడికొనిన, వంబాహూ = శ్రేష్ఠతయిన బాహువులుగలవాఁడా! కరుణేశ్వర్యదిపూర్వమువలెనే.

తా॥ చైత్యభీకరములగు గదా శంఖనికాదులను ధరించిన మహాబాహుఁడవై కరుణా...తే॥

శ్లో॥ పరమజ్ఞానమహానిధి పదనశీరమణేందోక...తే॥ ౧౭

అ॥ పేపరమ...దో, పరమజ్ఞాన = ఉత్తమజ్ఞానమునకు, మహానిధి = ముఖ్య స్థానమయిన, పదనశీ = ముఖ్యోభిషేకాన్నిధు, రమణేందో = పూర్ణచంద్రికా! (పూర్ణచంద్రప్రకాశమువలెటి జ్ఞానోపదేశము చేయునదిగుటవలన శీర్షావదనము పూర్ణ చంద్రనీరూపమని నిర్ణయించబడినది.) కరుణేశ్వర్యది పూర్వమువలెనే.

తా॥ జ్ఞానమునకు స్థానభూతమయిన పదనము చంద్రికాఁతుల నివ్వయండఁగా పరిణిల్లకరుణా...తే॥

శ్లో॥ నిఖలాఘోషు వినాశక పరసౌఖ్యప్రద దృష్టే! క...తే॥

అ॥ హేనిఖిలా...వివాశక, నిఖిల=సమస్తమును, ఆస్థు=పాపములయొక్క, ఓం=సమూహములను, (రాములను) వివాశక=పృథగ్భూతముచేత నేహంగొట్టువాడా! హేపరసౌఖ్యప్రపద్యుష్టే, పర=ఉత్తమమును, సౌఖ్య=మోక్షసుఖమును, ప్రపద=కలుగజేయునట్టి, దృష్టే=అపరోక్షదర్శనముగలవాడా! లేక, విఖిలాభాస్స వివాశకమై ట్టియు, పరసౌఖ్యప్రపదమునట్టియు, దృష్టిగలవాడా! (శ్రీ)హరియొక్క అపరోక్షదర్శనము, సర్వాభిప్రాయవారకమును, సర్వాభిప్రాయమును, అనిభావము.) కరుణాపూర్ణపరప్రసవరితి జ్ఞాపముమేలే, కరుణాపూర్ణ=గంగాసముద్రుడా! పరప్రపద=అభీష్టమును దయచేయువాడా! తె=నీయొక్క, చరకం=మహత్కర్మమును, మే=నాకొఱకు, జ్ఞాపము=బోధింపును.

తా॥ పాపంధు ఓం ను బోగొట్టి పరసౌఖ్యము నిచ్చుకోస్వామి! దయా సముద్రుడా! అభీష్టప్రదుడా! నాకునీయొక్క మహత్కర్మమును బోధింపును.

శ్లో॥ పరమానందసుతీర్థసుమునిరాజోహరిగాఢాం । కృతవాన్నిత్యసుపూణకపరమానందపదైవీ॥

ఈస్తోత్రమును భక్తిపూర్వకముగ పఠించెడువారిలకు పునఃనేమిది జాతులలోన జన్మరాహిత్యమని సూచించుచు, పునఃనేమిదిష్టోకములతో స్తుతించి, ఈయధ్యాయమును ముగింపుచున్నారు.

అ॥ పరమానందసుతీర్థసుమునిరాజః, పరమానంద=అత్యుత్తమమైన ఆనందము కలుగజేసేడు, సుతీర్థ=పరమమగళతామ్రముగల, సుతీర్థ-యోగ్యగురువులైనట్టి (లేక- ఆనందతీర్థలవారనెడు) సుమునిరాజః = సన్మనిశ్రేష్ఠులు, లేక- పరమ = సర్వోత్తముడును, ఆనంద = ఆనందరూపియగు భగవంతుడు, సుతీర్థ = అనుకూలమును న ఉపాధ్యాయుడగు గల, సుమునిరాజః=సన్మనిశ్రేష్ఠులగు శ్రీమదానంద తీర్థభగవత్పాదులవారు, లేక- పరమానంద = మోక్షానందకరమైన, సు = యోగ్యమైనట్టి, తీర్థ = ఉపాయముగల, సుమునిరాజః = సన్మనిశ్రేష్ఠులయిన శ్రీమదాచార్యులవారు, లేక- పరమానంద = ఉత్తమమైనందకరమగు, సుతీర్థం = తీరంగాది శ్రేష్ఠములు, గంగాగోదావర్యాది తీర్థములుగల (అనగా ఆయాతీర్థశ్రేష్ఠియులను శ్రీహరిని లెస్సగా నేవించి మహాసుభావులని భావము) సుమునిరాజః = సన్మనిశ్రేష్ఠులగు శ్రీమదాచార్యులవారు, లేక- పరమానంద = పరమానంద కరమైన సుతీర్థ = యోగ్యముయి యజ్ఞము (భీమావతారమందు చేసిన రాజనూజయోగము) గల, సుమునిరాజః = సన్మనిశ్రేష్ఠులగు శ్రీమదాచార్యులవారు, విత్త్య...పదైవీ, విత్త్య = విత్త్యుడైనట్టియు, సుపూణక = సర్వదా సర్వసంపూర్ణాజ్ఞానానందాది స్వరూపముగలట్టియు క = విష్ణుమూర్తివారియొక్క, పరమానందపదైవీ = పరమానందరూపచరణము, లేక- వైకుంఠాదిస్థానమును కోరుచున్నవారై, (భక్తిపూర్వకముగ నీస్తోత్రమును పఠించువారికి వైకుంఠలోక

పా) ప్రియగుణాకాయని యిచ్చయించినవాడై) హరిగాధాం = శ్రీహరియొక్క పుణ్యప్రద మయిన చరిత్రమును, కృతవాక్ = చేసిరి... ..

తా|| ఆత్మస్త్రమయిన యానందమును గలుగజేయు శ్రీమద నందతీర్థుల వారు హరిగాధయగు నీస్తుతిని చెడివి భక్తులు పరమానందమునొందుటకై చెందిరి.

ఇతి శ్రీమదానంద తీర్థభగవాన్ పాదార్చనవిధితే

ద్వాదశస్తోత్రే దశమాధ్యాయః.

శ్రీకృష్ణార్చనము.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

ఏకాదశోధ్యాయప్రారంభః.

శ్లో|| ఉదీర్ఘమజరందివ్యం మమృతస్యంద్యధీశితం! ఆనందస్య పదం వందే! బ్రహ్మాండద్రాద్యభిపందితం||

[శ్రీహరినందనమే నిఖిలపురుషార్థపాదనముగు శ్రీహరి, పీఠితారణముగనుక భక్తులు సర్వదా శ్రీహరినందనముచేయవలయుననెడిభావముతో శ్రీహరినిమరలస్తుతి-చుచున్నాడు.

అ|| ఉదీర్ఘం = ఉత్కృష్టమయినట్టియు, ఆజరం = జరాతహితమయినట్టియు, లేక - ఆజ = విష్ణుమూర్తివారివలనఁబట్టిన బ్రహ్మను, ర = సంపాదించజేయునట్టియు, లేక - ఆ = బ్రహ్మగురులకు, జ = విజయమును, ర = దయచేయునట్టియు, దివ్యం = అలౌకికమయినట్టియు, లేక - కీడాదియుక్తమయినట్టియు, అమృతస్యంది = అమృతమున వించునట్టియు, [అనంగా కైవల్యానందరసము భక్తులకుదయచేయు స్వభావముగలదని భావము] బ్రహ్మాం...దిశం, బ్రహ్మాండాది = బ్రహ్మాండములచే, అభిపందితం = నమస్కరించఁబడి, స్తుతించఁబడినట్టియు, అధీశితం = సర్వనియామకుడైన, లేక - అధి = బ్రహ్మసరస్వతులకు, ఈశితం = ప్రభువైన. ఆనందస్యపదం, ఆనందస్య = వరమాత్మయొక్క, పదం = పాదపద్మము, లేక - స్వరూపమును, వందే = నమస్కరించి స్తుతించుచున్నాను.

తా|| గొప్పదై, జరామరణరహితమయినదై, అలౌకికమై ముక్తిపాదనముగు బ్రహ్మగురులకును స్తుత్యాస్త్రమయిన పరమాత్మయొక్క పాదపద్మమునకు నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో|| సర్వవేదపదోద్గీతం మిందిరాధారము త్రయం ఆ...తం||

అ|| సర్వవేద...దీతం, సర్వవేదములయందును అనంగా ఋగ్యజుస్సామాధర్వణ భారతములందుండెడు, పదం = పదములచే, ఉద్గీతం = ఉత్తముడని చెప్పఁబడినట్టియు, ఇందిరాధారం, ఇందిరా = లక్ష్మీదేవికి, ఆధారం = ఆశ్రయమైనట్టియు, ఉత్తమం = సర్వోత్త

మమైవస్తియే, ఆనందస్యపదంపదే, బ్రహ్మాందాన్యభివందితం, బ్రహ్మాందాది=బ్రహ్మాందాదులచే, అభివందితం=నమస్కరించబడి స్తుతించబడినట్టియే, ఆనందస్య=పరమాత్మయొక్క, పదం=పాదపద్మమును, పదే=చతుస్కరించి స్తుతించుచున్నాను.

తా|| సమస్త వేదముల చేతను స్తుతింపబడువాడగు లక్ష్మీ నాయకుండును సర్వముండును బ్రహ్మాందాదులకును స్తుత్యర్థమై సర్వ తత్వయొక్క పాదపద్మములకు నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో|| సర్వదేవాధిదేవస్య విదారితమహత్తమః | ఆ... తం | 3
ఆనందస్యదేవాధిదేవస్య, సర్వదేవ=సమస్తదేవతలకు, ఆధిదేవస్య=అధిక దైవమయిన, సర్వదేవాధిదేవస్య, అమపాతమందు, సర్వదేవ=సమస్త దేవతలకును, అధిదేవస్య=కారణభూతదైవమయిన, ఆనందస్య=ఆనందరూపియైన భగవంతునియొక్క, విదారితమహత్తమః, (ఏస్వరూపముచే, లేక, ఏపాదముచే ఆనందగా పాదస్మరణచే) మహత్తమః=మహద్భావము, విదారితం=పోయిట్టబడినదో, అట్టి, ఆనందస్య...నందితం=బ్రహ్మాందాదులచే స్తుతింపబడి నమస్కరించబడిన పాదపద్మములకు నమస్కరించి స్తుతించుచున్నాను.

తా|| దేవాదిదేవైర్దైయజ్ఞానాంధకారమును వివరింపజాలు బ్రహ్మదులకును స్తుత్యర్థమయిన పాదపద్మములకునమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో|| ఉదారమాదరాన్నిత్యమనింద్యంసుందరీపతేః | ఆ... తం ||
అ|| సుందరీపతేః = లక్ష్మీమణుండైన, ఆనందస్య = ఆనందరూపియగు భగవంతునియొక్క, ఉదారం = సర్వార్థములనొసంగు ట్టియు, అనింద్యం = కొందెయినను, దోషములేనట్టియు, బ్రహ్మాంద్రాద్యభివందితం = బ్రహ్మాంద్రాదులచే నమస్కరింపబడిన, పదం = పాదపద్మములను, ఆదరాత్ = అతిశయమైన భక్తితో, పదే = నమస్కరించి స్తుతించెదను.

తా|| లక్ష్మీనాయకుండును, ఆనందస్వరూపుండును, సర్వార్థదాయకుండును, దోషరహితుండును, బ్రహ్మదులకును స్తుత్యర్థమై పాదపద్మములకునమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో|| ఇందీవరోదరనిధం సుపూర్ణంవాసిమోహదం | ఆ... తం || ౫
అ|| ఇందీవరోదరనిధిః, ఇందీవరం=నల్లకలువయొక్క, ఉదరం=మధ్యభాగముతో, నిధం=సమానముగుకాంతిగలట్టియు, సుపూర్ణం=సర్వగుణ పరిపూర్ణమైనట్టియు వాదిమోహదం, వాది=విర్వాదులకు ఆనందాన్నిహరిసర్వోత్తమత్వవిరుద్ధవాదులకు, మోహదం=ఆశ్రయాన్నిహతముగల జేయునట్టియు, లేక- వాది=తత్త్వనిర్ణయముగల మధ్యదాసులకు, మోహదం, మోహ=అజ్ఞానమును, లేక- అన్యభాషానమును, దం=ఖండించునట్టియు, బ్రహ్మాందాన్యభివందితం=బ్రహ్మాందాదులచే నమస్కరింపబడి స్తుతింపబడిన ఆనందస్యపదం=శ్రీహరిపాద పద్మములను, పదే = నమస్కరించెదను.

తా|| నల్లకలువయొక్క మధ్యభాగముతో సమానముగు కాంతిగలవాడును

గృహనివసితాః పునః దుర్వాదయలను జేయు నజ్ఞానం మోహమును నివారించునట్టియు, బ్రహ్మదులకును స్తుత్యార్హమైన పాదపద్మములను నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ దాతృసర్వా మరైశ్వర్యే । విముక్త్యాదే రహోపరం ।

ఆ ... తం॥

౬

అ॥ సర్వామరైశ్వర్యవిముక్త్యాదేః, సర్వ = సమస్తమయిన, అమర = దేవతలకు, విశ్వర్య = పదార్థైశ్వర్యము, విముక్తి = మోక్షము, ఆదేః = స్వరూపసతాప్రతీతి ప్రవృత్తులను, దాతృ = ఇచ్చునట్టియు, ఆహో = ఆశ్చర్య కరమునట్టియు, పరం = ఉత్కృష్టమునట్టియు, ఆహోపరం అనుపాతముందు, అ = బ్రహ్మ, హః = పరుణాడు, (వీరికంటె) పరం = శ్రేష్ఠముయినట్టియు, లేక - వీరికి, పరములనిచ్చునట్టియు, లేక - వీరికి, పరం, ప = జ్ఞానమునుకాంతిని, ర = ఇచ్చునట్టియు, లేక - అ = బ్రహ్మ, హః = పరుణాడు, ప = వాయుమూర్తి, మన్మథుడు గరుడమూర్తి వీరికి, ర = ముఖము నిచ్చునట్టియు, (ఇట్టి) బ్రహ్మచారిద్యభివృద్ధి = బ్రహ్మచారిదలుచే నమస్కరింపబడి స్తుతిపెబడిన, ఆనంద స్వపదం = శ్రీహరి పాదపద్మములను, పంచే = నమస్కరించెదను...

తా॥ సమస్తదేవతలకును సమస్తైశ్వర్యమును ముక్తిని నొసంగువాడగును సర్వోత్కృష్టపుడును, అద్భుతగుణక్రియా పరిపూర్ణుడును, బ్రహ్మదులకును... నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ దూరాద్దూరతరంయత్ప్రతీదేవాంతికమంతికాత్ । ఆ ... తి॥

అ॥ యత్ = ఏది, దూరాత్ = దూరమయిన దానికంటె, తు = విశేషముగ, దూరతరం = అత్యంతదూరముయినదియు (భక్తులు శ్రీనివారికనిభావము) తదేవ = అదే, అంతికాత్ = సమీపమయినదానికంటెను, అంతికం = అంత సమీపమయినదియు, (భక్తులకనిభావము) నైయున్నదో (శ్రీ)హరియొక్క వాస్తవరూపమునకును తింబరూపమునకును భేదము లేదని తాత్పర్యము) అట్టి, బ్రహ్మచారిద్యభివృద్ధి = బ్రహ్మచారిదలుచే నమస్కరింపబడి స్తుతిపెబడిన, ఆనంద స్వపదం = శ్రీహరిపాద పద్మమును, పంచే = నమస్కరించెదను.

తా॥ భక్తులకత్యంతము సమీపముననుండునదియు, భక్తివిరహితులకందరాంతకడుదూరముననుండునదియు, బ్రహ్మదులకును... నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ పూర్ణానరగ్యునై కాణామనాద్యంతం సురేశితః । ఆ ... తి॥

అ॥ పూర్ణా... ఏకాగ్రం, పూర్ణ = ప్రత్యేకప్రత్యేకముగా, అపరిమితగ్రాస, సర్వ = సమస్తమైన, గుణ = జ్ఞానానందాదిగుణములకు, ఏకాగ్రం = ముఖ్యసముద్రమైనట్టియు అనగా ఆశ్రయభూతమైనట్టియు, అనాద్యంతం = అదియు, అంతమునకేనట్టియు, సురేశితః = దేవతలకును ప్రభువైన శ్రీహరియొక్క, పదంపంచే = పాదపద్మముల నమస్కరించుచున్నాను.

తా|| సంపూర్ణములగు జ్ఞానానందాది సమస్తస్థానములకు సముద్రమువంటివాఁడను, అద్యంతరహీతుఁడును, దేవతలకుఁబ్రభువును, బ్రహ్మాదులకును...ననుస్మరించుచున్నాను.

శ్లో|| ఆనందతీర్థమునినా । హరేరానందరూపిణః । కృతస్తోత్రమిదంపుణ్యం ॥ పతన్నానందతామియాత్ ॥

భక్తిపూర్వకముగా పఠించినవారలకు అష్టమదనిష్ఠత్రియయి, అప్యయిశ్వర్య ప్రాప్తికలుగునని నూచించుకొఱకు ఎనిమిదిశ్లోకములుగల ఈస్తోత్రమును స్వప్నమయిన భుక్తుతో ముగింపుచున్నారు.

అ|| ఆనందరూపిణః = ఆనందస్వరూపియైన, లేక- ఆనందమును యోగ్యతానుసారముగా భక్తులకు ఏర్పాటుచేసియిచ్చెడు, లేక- ఆనందమును నియతముగా శ్రీహరియొక్క రూపముగలట్టి, అనఁగా శ్రీహరిరూపమును స్పష్టముగ చూపఁగలిగినట్టి వాయ్వనతారమైన, లేక- ఆనంద = ఆనందతీర్థులవారయందు విశేషసాన్నిధ్యముగల, రూపిణః = వేదవ్యాసరూపముగల శ్రీహరియొక్క, ఆనందతీర్థమునివాక్యతం = ఆనందతీర్థులవారనెడు మునిశ్రేష్ఠులచే రచింపఁబడినట్టియు, పుణ్యం = పుణ్యకరమైనట్టియు, ఇదం = ఈ, స్తోత్రం = స్తోత్రమును, పతన్ = పఠించెడు అధికారి, ఆనందతాం = ఆనందమును, లేక- ఆనందాత్మకుఁడైన శ్రీహరియొక్క ధర్మమును అనఁగా సారూప్యాదులను లేక ఆయనదయను, ఇయాత్ = పొందును, భక్తిపూర్వకముగ నీస్తోత్రమును పఠించినవారికి నవవిభజ్యములు పోయి నవవిభక్తికలుగునని నూచించుకొఱకు తొమ్మిదిశ్లోకములతో నీయధ్యాయమును ముగించిరి.

తా|| ఆనందస్వరూపుఁడగు శ్రీహరియొక్క యీస్తవముఆనందతీర్థులవారిచే రచింపఁబడినది. దీనిని జదువువారలకాముష్మికానందము నందుదురు.

ఇది శ్రీమదానంద తీర్థభగవత్పాదాచార్య విరచితే

ద్వాదశస్తోత్రే ఏకాదశోధ్యాయః సమాప్తః

శ్రీకృష్ణార్చనము.

శ్రీగురుభ్యోనమః.

ద్వాదశోధ్యాయప్రారంభః

ఈ యధ్యాయముందు శ్రీమదానంద తీర్థభగవత్పాదాచార్యులవారు, తమయెడల శ్రీహరికిగల యనుగ్రహభక్తియును నూచించుచు స్తుతించుచున్నారు.

శ్లో॥ ఆనందముకుంద ఆరవిందనయన ఆనందతీర్థ పరానంద
వరద!

అ॥ హే ఆనంద = ఆనంద స్వరూపుడా! హేముకుంద = హేత్వప్రదుడా!
హే ఆరవిందనయన = కమలహారకుడా! హే ఆనందతీర్థ...వరద. ఆనందతీర్థ = ఆ
నందతీర్థాచార్యులవారికి. పరానంద = పరమానందరూపమైన, పర = పరమున, ద = ద
యచేయువాడా! లేక-పర = ఉత్కృష్టమైన, ఆనందవర = శ్రేష్ఠమైన ఆనందమున,
ద = దయచేయువాడా! లేక-ఆనందతీర్థ, ఆనంద = శ్రీవారి, తీర్థ = గురువుగాగల, ప
రా = పరిపూర్ణుడైన లక్ష్మీదేవికి, ఆనందవరద = పరమానందరూపము దయచేయువాడా!
లేక- ఆనందతీర్థ = ఆనందతీర్థులవారికంటె, ప = శ్రేష్ఠుడైన లక్ష్మీదేవికి, ఆనందవర
ద = ఉత్కృష్టమున నానందమును దయచేయువాడా! లేక- ఆనందతీర్థ = ఆనందతీ
ర్థులవారికి, పరా = లక్ష్మీదేవికి, ఆనందవరప = శ్రేష్ఠానందరూపుడా! లేక- ఆనం
దతీర్థ = ఆనందతీర్థులవారనె, ప = వాయుమూర్తికిని, ర = శివునికిని, ఆనందవర =
శ్రేష్ఠానందమును దయచేయువాడా! లేక- ఆనందతీర్థ, పర, ఆనంద, వరద, అని నా
లుగుపదములుగా విడిచియవచ్చును. అ॥ హే ఆనందతీర్థ, ఆనంద = ఆనందరమైన,
తీర్థ = భారతాదితాత్రమును రచించినమహామహా! హేప, ప = వాయుమూర్తికి,
ర = సుఖమునిచ్చువాడా లేక- ర = ఆనందకి, అంగం ధ్యానం నకు విషయండా!
లేక-ప = వాయుమూర్తితో, ర = క్రిడించువాడా! అంగం వాయువానానాదైశంఘం
చువాడనిభావము. లేక, ప = పర్యవేషమున అంగంపై కటాచలాదివిస్తృతములందు, ర = క్రి
డించువాడా! లేక- ప = పులీని అంగంసంతాపాదిసంపత్తులను, ర = (భక్తులను) ద
యచేయువాడా! హేఆనంద, (అ+ఆనంద) అ = బ్రహ్మను, ఆనంద = ఆనందించే
యువాడా! (లేక) హేఆనంద = ఆనందశబ్దనాచుడా! హేవరద, ప = వాయుమూ
ర్తి, ర = శివుడు, ద = పుత్రులుఅంగగా శ్రేమాస్పదులుగాగలవాడా! (లేక) ప =
వాయుమూర్తికి, ర = సుఖమును, ద = ఇచ్చువాడా! (లేక) ప = సున్నుధుని, ర =
శాశనముచేసి శివుడు, ద = పుత్రుడనగా శ్రేమాస్పదులుగాగలవాడా! (లేక)
ప = వాయుమూర్తికిని, ర = శివునికిని, ద = దాన, జ్ఞాన, వైరాగ్య, మోక్షములును క
లుగచేయువాడా! (లేక, పర = శ్రేష్ఠమయిన, ద = కళత్రముగలవాడా! నిన్నును
స్మరించెదనని ప్రార్థనముండని ఎండే అనుశబ్దముతో స్వయము.

తా॥ ఆనందస్వరూపుడవును, మోక్షదాయకుడవును, కమలహారకుడవును, శ్రీ
మదానందతీర్థులవారికి పరశ్రేష్ఠుమగు నాముష్మికానందమును, వరములను దయచేయువా
డవునగు నీశనమస్కారము.

శ్లో॥ సుందరీమందిర గోవిందవందే! ఆనంద...వరద॥ ౨

అ॥ హేసుందరీమందిర, సుందరీ = లక్ష్మీదేవికి, మందిర = గృహమునంటి వాడన
గా ఆశ్రయమునునవాడా! (లక్ష్మీనివాసమున సత్కథలుముగలవాడని భావము)

లేక, సుందరీ=లక్ష్మీదేవి, మందిర=మందిరముగాఁగలవాఁడా! (అనఁగా లక్ష్మీభుజాంతి గణభుజుని తాత్పర్యము) లేక, సుందరీ=గోపికా స్త్రీలయొక్క, మందిర= మందిరములు నివాసస్థలము గలవాఁడా! లేక, సుందరీ=లక్ష్మీ దేవిని. గోపికాదస్త్రీలకును, మందిర=మందిరములు, ర=దయచేయువాఁడా! హేగోవింద=వేదములచే ప్రతిపాదన చేయఁబడు స్వరూపముగల యోగీశ్వరా! హేఆనంద...వరద, ఆనందతీర్థ=శ్రీమదానందతీర్థులవారికి, పరానంద=పరమానందరూపమున, వరద=వరములను దయచేయువాఁడా! వందే=(నిన్ను) నమస్కరించెదను.

తా|| లక్ష్మీదేవికి స్థానభూతుఁడవును, మూర్తిప్రదుఁడవును, శ్రీమదానందతీర్థులవారికి వరములను దయచేయు నీకు నమస్కరించెదను.

శ్లో|| చంద్రసురేంద్ర సువందితవందేఽనంద ... వరద|| 3

అ|| హేచంద్ర...వందిత, చంద్ర = చంద్రునిచేతను, సుర = దేవతలచేతను, ఇంద్ర = ఇంద్రునిచేతను, సు = విశేషముగ, వందిత = స్తుతింపఁబడిన మస్కరింపఁబడినవాఁడా! లేక-చంద్ర = చంద్రునిచేతను, సురేంద్ర = దేవేంద్రునిచేతను, సువందిత = విశేషముగ నమస్కరింపఁబడినవాఁడా! లేక-హేచంద్ర = భక్తులకు నాహ్లాదముకలుగజేయువాఁడా! హేసురేంద్రసువందిత, సురేంద్ర = దేవతాశ్రేష్ఠులచే, సువందిత = మిగులస్తుతింపఁబడిన మమస్కరింపఁబడువాఁడా! లేక-హేచంద్ర సుర, చంద్ర = చంద్రునికి, సు = అనుకూలమైన, ర = సుఖముగలగుఁజేయువాఁడా! హేచంద్ర సువందిత = ఇంద్రునిచే విశేషముగ స్తుతింపఁబడినవాఁడా! హేఆనందతీర్థపరానందవరద, ఆనందతీర్థ = శ్రీమదానందతీర్థులవారికి, పరానంద = పరమానంద రూపమైన, వరద = వరములను దయచేయువాఁడా! వందే = (నిన్ను) నమస్కరించెదను.

తా|| ఇంద్రుఁడు, చంద్రుఁడు మొదలగువారిచే తస్మాదానందపఁబడెడల ను శ్రీమదానందతీర్థులవారికి వరములను దయచేయు నీకు నమస్కరించు.

శ్లో|| చంద్రకమందిరనందకపందే | ఆనంద...వరద|| ౪

అ|| హేచంద్రకమందిరనందక, చంద్రక = నెమలికమ్మలతోఁగూడిన, మందిర = కిరీటుమచే, నందక = ఆనందించువాఁడా! లేక- చంద్రక = సువర్ణవికారమై బాలచంద్రునిఁజూలు శేఖలకు, మందిర = ఆశ్రయమయిన అనఁగా అట్టిచంద్రవంకలతోఁగూడిన, నందక = ఖడ్గముగలవాఁడా! లేక- హేచంద్రకమందిర = చంద్రకాంతికి సమానమయిన కాంతి విశేషములను నాశ్రయఁడా! హేనందక = నందకమును ఖడ్గముగలవాఁడా! లేక- హేచంద్రకమందిర, చంద్ర = చంద్రునివలన, క = సుఖముగల (అనఁగా చంద్రోదయమైనప్పుడువృంద) సముద్రము, మందిర = నివాసస్థానముగాఁగలవాఁడా! హేనందక, నంద = నందగోవునికి, క = సుఖమునుదయచేయువాఁడా! లేక- హేచంద్ర = చంద్రునివలె భక్తజనప్రియా! హేకమందిర, క = ఉదకములు, మందిర = నివాసస్థానముగాఁగలవాఁడా! లేక- క = సుఖమునకు, మందిర = ఆశ్రయమయినవాఁడా! (సుఖ

స్వరూపుడని భానము] హేనందక = సజ్జనులను నానందింపజేయువాడా! లేక, చంద్రక = సువర్ణఖిలమైన, మందిర = గృహంబులందు, నందక = (గోపికాస్త్రీలను) ఆనందింపజేయువాడా! లేక- చంద్రక, చంద్ర = చంద్రుడు, క = సూర్యుడు, వీరివలె ప్రకాశించెడు, మందిర = వైకుంఠాదిలోకములలో నందక = ముక్తులనానందింపజేయువాడా! లేక- చంద్రక, చంద్ర = చంద్రుడు, క = వాయుమూర్తి వీరివలెనున్న [అనగా చంద్రుని ఎలె నాష్టక కరముగాను, వాయుమూర్తి ఎలె శ్రమపరిహారకముగనున్న) మందిర = మందిరములందు, నందక = ముక్తులనానందింపజేయువాడా! లేక, చంద్రక = చంద్ర, సూర్య, వాయు, బ్రహ్మలను, మందిర = లేక మందిరములయిన వైకుంఠాదులందు, నందక = ఆనందింపజేయువాడా! లేక, చంద్రక- చంద్ర = చంద్రునివలె, క = సుఖకరమైన, మందిర = మందిరములందు, నందక = ముక్తానందకరుడా! లేక- చంద్రకమందిర, మందిర = సంతోషకరుడైన, చంద్రక = చంద్ర, సూర్య, బ్రహ్మ వాయువులను, నందక = ఆనందింపజేయువాడా! లేక- చంద్రకమందిరనందక, చంద్ర = చంద్రునివంటి, కమందిర = శిరోగృహమలంకరగా వైకుంఠాదిలోకములలోని చంద్రకాలలయందు, నందక = ఆనందించువాడా! లేక- హేచంద్రకమందిర, చంద్రక = చంద్రసూర్యులు, మందిర = స్థానముగాగలవాడా! (వారియందు సాన్నిధ్యముగలవాడని భానము) లేక- చంద్రక = చంద్రసూర్యులకు, మందిర = ఆశ్రయమయినవాడా! లేక చంద్రక = చంద్రసూర్యులు, మందిర = మందిరమందుగలవాడా! లేక- చంద్రకమందిర. చంద్రక = చంద్రసూర్యులకు, మందిర = సంతోషమును, ర = దయచేయువాడా! లేక- హేచంద్రక, చంద్ర = చంద్రునికి, క = సుఖమునిచ్చువాడా! హేమందిరనందక. మందిర = సంతోషకరులయిన దేవతలకును, నందక = ఆనందింపజేయువాడా! లేక- హేచంద్ర = చంద్ర నామముగలవాడా! హేక = కపిలనామముగలవాడా! హేమందిర = సంతోషకరుడా! హేనందక = నందునికి సుఖప్రదుడా! హేఅనంద...వరద, శ్రీమదానంద తీర్థులవారికి పరమానందరూపమయిన వరములను దయచేయువాడా! వందే = (నిన్ను) నమస్కరించెదను

తా|| నెకలికన్న తో నలంకరింపబడిన కిరీటమును భరించువాడవును, నందక మనుఖస్థమును గేలబూనినవాడవును శ్రీమదానంద...వరపూర్ణము.

శ్లో|| బృందారబృందసువందితవందే ఆ...వరద|| ౫

అ|| బృందారక...వందిత, బృందార = జీవతలయొక్క, బృంద = సమూహము చే, సువందిత = విశేషముగ నమస్కరింపబడినవాడా! అనందతీర్థపరానందవరద = అనందతీర్థులవారికి పరమానందరూపమయిన వరములను దయచేయు (నిన్ను సూర్యుని) వందే = నమస్కరించుచున్నాను...

తా|| జీవతాసమూహములచే విశేషముగా నుతింపబడువాడవును. శ్రీమదానంద...వరములను నమస్కరించుచున్నాను.

శ్లో॥ మందారస్యందితమందిరవందే! ఆనంద ... వరద॥ ౧

అ॥ మందార = పారిజాతపుష్పములచే, స్యందిత = పరిమళింపజేయుటచేసిన, మందిర = నివాసస్థానములైన శ్వేతద్వీప అనంతాసనవైకుంఠములు గలవాడా! లేక, మందార = పారిజాతపుష్పములచే, స్యందిత = సర్వాభీష్టములను స్రవించజేసెడు, మందిర = వైకుంఠాదిస్థానములుగలవాడా! మందారస్యందన అనుపాతమందు, మందారస్యందన, మందిర, అని విభజించవచ్చును, హేమందారస్యందన, మందార = కల్పవృక్షము, స్యందన = సర్వాభీష్టములను స్రవించునటులజేయువాడా! మందిర, మంది = సంతోషమును, ర = దయచేయువాడా! ఆనందత్రిగళరానందతరద = ఆనందతీర్థలవారికి పరమానందరూపమైన వరములను దయచేయువాడా, వందే = (నిన్ను) సులించిననుస్మరించెదను.

తా॥ పారిజాతమన్నుల పరిమళముతో శోభించు శ్వేతద్వీప, అనంతాసన, వైకుంఠాదిస్థానములుగలవాడను శ్రీమదానందతీర్థ... ననుస్మరించెదను.

శ్లో॥ ఇందిరానందక సుందర వందే! ఆనంద... వరద॥ 2

అ॥ ఇందిరానందక, ఇందిరా = లక్ష్మీదేవిని, నందక = సంతోషింపజేయువాడా! లేక, ఇందిరా = లక్ష్మీదేవికి, నంద = సంతోషమును, క = కలుగజేయువాడా! లేక, ఇందిరా = లక్ష్మీదేవికిని, ఆనంద = శతానందుడైన బ్రహ్మకును, క = సుఖముగలుగజేయువాడా! లేక-ఇందిరా, ఇంది = పరమైశ్వర్యరూపమైన సంతోషమును, రా = కలుగజేసెడు, యశోదయు, నంద = నదగోవుడు, వీరికి, క = సుఖముగలుగజేయువాడా! హేమందర = దివ్యమందరవిగ్రహ! ఇందిరానందక సుందర అని ఏకపదముగా జెప్పవచ్చును. ఇందిరా = లక్ష్మీదేవియు, ఆనంద = బ్రహ్మక = వాయుమూర్తివీరికి, సుందర = అత్యంతసౌందర్యముగకనపించువాడా! (శ్రీహరియొక్క అప్రాకృత సౌందర్యము వారికెగాని తదితరులకు కానరాదనిభావము) లేక-లక్ష్మీబ్రహ్మవాయువులకన్న అత్యంత సుందరమయినవాడా! లేక-హేఇందిర = సంతోషమును కలుగజేయువాడా! హేఆనందక = ఆనందమును దయచేయునట్టియ, సుందర = సుందరమయినట్టియ, శ్రీకృష్ణ! లేక-ఆనందకరమైన సుందరవాడా! లేక-ఆనంద = ఆనందతీర్థలవారికి, క = సుఖమును కలుగజేసెడువాడా! లేక-ఆనంద = ఆనందముప్రసాదించిన, క = బ్రహ్మగలవాడా! (బ్రహ్మకు ఆనందప్రదుడని భావము) హేమందర = అప్రాకృతదివ్యసౌందర్యముగలవాడా! ఆనందతీర్థపరానందవరద = ఆనందతీర్థలవారికి పరమానందరూపమైన వరములను దయచేయువాడా! వందే = (నిన్ను) ననుస్మరించి సులించెదను.

తా॥ లక్ష్మీదేవికి ఆనందకారణుడవును సుందరుడను శ్రీమదానందతీర్థ... ననుస్మరించెదను.

శ్లో॥ మందిరస్యందనస్యందక వందే! ఆనంద ... వరద॥ ౩

అ॥ మందిరస్యందనస్యందక, మందిర = మందిరములందు, స్యందన = రథములను,

స్యందక = పరిచారకులును గలవాడా! లేక-మందిర = మందిరములందు స్యందకస్యందక,
 స్యందక = ఆనందమును ప్రసరింపజేసెడు, అనగా కలుగజేసెడు, స్యందక = రథము
 లుగలవాడా! లేక- మందిర = సంతోషపడములయిన, స్యందక = రథములందు,
 స్యందక = పరిచారకులుగలవాడా! లేక-మందిర = మందిరములనంటి, స్యందక = రథము
 లందు, స్యందక = పరిచారకులుగలవాడా! లేక- మందిరస్యందక = రథములనంటిమం
 దిరములందు, స్యందక = పరిచారకులుగలవాడా! లేక- మందిరస్యందక, మందిర =
 మందిరములను, స్యందక = సేవనాదిపరిచర్యలు చేసెడు బ్రహ్మసేవకు, స్యందక = పరమానందము
 నునపింపజేయువాడా! లేక-మందిరస్యందక, స్యందక, అనిరెండుపదములుగా విడ
 దీయవచ్చును. మోమందిరస్యందక = మందిరములనంటి స్యందకములు, లేక. స్యందకముల
 నంటి మందిరములుగలవాడా! మోస్యందక = ఆనందమును నపింప జేయువాడా!
 ఆనంద...వరద = ఆనందతీర్థలవారికి పరమానందరూపముయిన పరములను దయచేయువా
 డా! వందే = (నిన్ను) నమస్కరించి స్తుతించెదను.

తా|| దివ్యమందిరములు, రథములు, పరిచారకులు మొదలగు మహాదైవ్యవస్తువులు
 గలవాడను, శ్రీమదానందతీర్థ.....నమస్కరించి స్తుతించెదను.

శ్లో|| ఆనందచంద్రికాస్యందకవందే | ఆనంద...వరద||

ఆనందమయవందమున ముగించుచున్నారు.

అ|| మోఆనంద.....స్యందక, ఆనంద = మాక్తికానందమును, చంద్రికా =
 చంద్రుని, స్యందక = ప్రసరింపజేయువాడా! మోక్షానందప్రవాహిని భావము) లేక,
 ఆనంద = ఆనందతీర్థలవారికి, చంద్రికా = చంద్రుని, స్యందక = నపింప జేయువా
 డా! (అనగా ఆహ్లాదమును కలుగజేయువాడని భావము) లేక- ఆనంద = ఆనందము
 ను, చంద్రికా = చంద్రుని, స్యందక = నపింపజేయువాడా! మోఆనందతీర్థపరా
 నందవరద = ఆనందతీర్థలవారికి పరమానందరూపముయిన పరములను దయచేయువా
 డా! వందే = (నిన్ను) నమస్కరించి స్తుతించెదను. ఈస్తుతిచే ప్రీతుడై శ్రీహరి మా
 క్తికానందమును దయచేయునుగనుక శ్రీహరియే సర్వవస్తోత్రాహువాడని తాత్పర్య
 ము. ఈయభ్యాయమందు తొమ్మిదిశ్లోకములుంటుంటే, ఈస్తోత్రమును పఠించువారికి
 నవివిధ ద్వేషములుపోయి నవిభక్తికలుగుని సూచించబడినది.

తా|| మోక్షానందమును తేలుచున్నెలాను బ్రసరింపజేయు మహామహావైభవము
 శ్రీమదానందతీర్థలవారికి పరమానందరూపముయిన పరములను దయచేయువాడవును అగు
 నీకు నమస్కరించి స్తుతించెదను.

ఇతి శ్రీమదానంద తీర్థభగవత్పాదాచార్య విరచితే

ద్వాదశస్తోత్రే ద్వాదశో శ్లోకస్సమాప్తః

(శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు)

(శ్రీ సీతారామానుజముని.)

శ్రీమదానందతీర్థభగవత్పాదాచార్యేభ్యోన్నమః.

శ్లో॥ ఉత్పత్తిస్థితిసంహృతి ప్రణయతిజ్ఞానానిబంధావృత్తి
మోక్షశ్చేతియతోభవంతి జగతోభావాస్సవ్యతంత్రాత్పరాత్
తంవందేనిరవద్యసద్గుణతనుం లక్ష్మీధరాలింగితం
దోర్భిశ్చక్రగదాంబుజాభయభృతం భక్తైకగమ్యంహరిం.

తా॥ ఈజగత్తుయొక్క ఉత్పత్తి, స్థితి, వినాశము, నియమ
నము, జ్ఞానము, బంధము, అస్పృతి, మోక్షము, అనెడిభావములు, ప
రాత్పరుడును, స్వతంత్రుడైన సమహానుభావునివలనఁ గలుచున్న
మోక్షాన్నిబట్టినిర్దేశసద్గుణస్వరూపుడైనట్టియు, శ్రీభూ దేవులచేనాలింగన
ముచేసికొనఁబడినట్టియు, భావములయందుశంఖచక్ర గదాపద్మములను
అభయముద్రను ధరించినట్టియు, భక్తులకుఁ బొందశక్యుడైనట్టియు,
భక్తవత్సలుడైన శ్రీహరిని నమస్కరించెదను.

సీ. శకటదానవనాథు సంహరించినవెవ్వి
బలినథోతోకాన నిలిపెనెవ్వి
జహ్నుతనూజకు జన్మదేశములెవ్వి
తాలినేయవిచేసెనాలిగాఁగ
యర్జునురథముపై నిలరెనేయవికాళి
యాహిమై దాండవంబాడెనెవ్వి
శ్రీసతీమణియంక సీమనిలుచునెవ్వి.

యోగింద్రహృద్యధినుండునెవ్వి

గీ. గరుడశేషుడ్రకంబజాదులకెల్లు
స్తోత్రపాత్రములయిసొంపుఁజెందు
నెవ్వియట్టియిందిరేళునిశ్రీపాద

పవనములనుమిగలభక్తిదలఁతు.

భగవద్భక్తులకొక విజ్ఞానము.

ద్వైతమతస్థాపకులైన శ్రీమదానందశర్మ భగవత్పాదాచార్యుల వారిచేరచింపఁబడిన “ద్వాదశస్తోత్రం, మనఁడు పండ్రెండధ్యాయములుగల యుత్కృష్ట గ్రంథమునకు నాలుగు సంస్కృత వ్యాఖ్యాన గ్రంథములను జూచి సరియైన యెలుగర్థము వ్రాసితిమి. “ప్రమాదోధీమతామపి” అనునటుల భృశప్రచూహదులచే నిండేవేని లోపములుండినట్లయినఁ బండితులును, రసజ్ఞులును, దయాపూర్వకంబుక యుపపదలయునని విధేయులమై విన్నవించుచున్నాము.

ఈద్వాదశస్తోత్రము శ్రీమదానందతీర్థశ్రీపాదులవారు రచించుటనుగూర్చినయొకరిదివృత్తాంతము చదువరులకొకటై ప్రకటించఁబడుచున్నది.

ద్వాపరయుగమునందు ద్వారకాపట్టణమునఁ గొంతకాలము విశేషవైభవ మహిమాతీతయములచేఁ బ్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీకృష్ణవిగ్రహము ద్వారకాపట్టణము సముద్రముగ్నమయినపిమ్మట గోపీవందనముతోఁగూడుకొని (యొకలంకలో) యుంచెననియు, ఓడవర్తకుఁడొకఁడా ద్వీపసమీపమునకు తనయోడను తీసికొనివెళ్ళుచుండఁగ సముద్రుడల్ల కల్లోలముగా నుండినందున బరువునిమిత్తమా తిప్పనున్నతెల్లనిమంటిగడ్డలనతఁడా యోడయందుంచుకొని పోవుచుండెననియుశ్రీమధ్వాచార్యులవారు రజితపీఠపురమని పిలువఁబడు ఉడిపిపట్టణమందు సజ్జనోద్ధరణముకొఱకు శ్రీకృష్ణప్రతిమను ప్రతిష్ఠచేయఁదలంచి త్రికాలజ్ఞానముగలవారు గావున సముద్రతీరంబునకుంజని జపము చేసికొనుచుండఁగ, ద్వీపాంతరమునుండి వచ్చుచున్నయా యోడరేవు పట్టక దూరముగఁబోయి యెట్లునుగదలక నిల్చియుండెననియు, అందుకుభయఁపడి యాయోడయధికారి, తీరమునజపముచేయుచు, మిగులతేజస్సుచేఁబ్రకాశించుచున్న శ్రీమధ్వాచార్యులవారిని జూచి, యోమహాత్మా మీమహిమాలి శయమ్ముచే మమ్ము రక్షించితిరేని ఈయోడ

యందుండు వస్తువులన్నియుఁ దమకు సమర్పణచేసి కొందు నని పార్థింపఁగా, భక్తులకోరికలను నెఱవేర్చు పరమదయా ద్విహృదయులైన శ్రీమదాచార్యులవారు తమశాటినివిసరి యాయోడ నొడ్డునకుఁ దట్టి యిమే రప్పించినియు, అందుకాయోడయధిపతి మిగుల సంతసించి, ఓకరుణాకరా! ఈ యోడలోఁ దమకుఁ గావలసిన పదార్థములను దీసికొనుఁడని మహాచార్యులవారిని పార్థింపఁగ, నందు లోనున్న పెద్దగోపిచందనము గడ్డనుమాత్రము తీసికొని ఉడిపి పట్టణమునకు వచ్చి మధ్యసరోవరములో నాగడ్డనంతను జ్యులచేఁ గడిగించి లోపలనున్న శ్రీకృష్ణప్రతిమను తాము స్త్రయముగ నభిషేకముచేసిరనియు, మహానుభావులగు శ్రీమహాచార్యులవారు ఆప్రతిమను స్పృశించి, ధ్యానించు య మేకముచేసినతోడనే దానియందు శ్రీహరి సాష్టిధ్యము కలిగెననియు, ఆకారణమువలన బలాఘ్నలయిన ముప్పదిమంది శిష్యులయినను ఆప్రతిమ నెత్తఁజాలక పోయిరనియు అప్పుడు శ్రీమహాచార్యులవారిక్కురే యనాయాసముగ దానిని శిరస్సన ధరించి ఈ ద్వాదశస్తోత్రములచే శ్రీహరిని స్తుతిచేయుచు, చిఱునగవుతోఁగూడిన పరిమసుందరావ్రాకృత దివ్యమంగళవిగ్రహమయిన యాశ్రీకృష్ణప్రతిమను దమమఃమునకుఁ దెచ్చి ప్రతిష్ఠ చేసిరనియు, శ్రీమధ్వ విజయమునందుఁ జెప్పబడియున్నది.

కలియుగమునందు జన్మించిన దుష్టులగు దైత్యులచే ప్రచుర పలుపఁబడిన దుర్మతములనెడు సాధకాఁమును నివారించి జ్ఞానమనెడు ప్రకాశమును వ్యాపింపఁజేయుటకొఱకు శ్రీహరి యాజ్ఞానుసారముగ భూలోకమందవతరించిన వాయుమూర్తివారి యవతారమగు శ్రీమదానందతీర్థ శ్రీపాదులవారీ కలికాలమందు శ్రీహరిస్తవమే పరమధర్మమని యెంచి సజ్జనులయందలి యుచగ్రహముచే రచించిన ఈదివ్యస్తోత్రమును నిత్యమునుపఠించుటయు, నిందలి విశేషార్థములనుగ్రహించుటయు సర్వముమాయుజనక ర్తివ్యమని నిశ్చయించి యె

ల్లరకు నులభముగఁ దెలియునటులఁ దెలుఁగునఁ బ్రతిపదార్థ తాత్పర్యములతోఁ బ్రచురించితిమి.

ఇట్టి సద్గ్రంథమును బ్రచురించుటకై మాకు సర్వవిధములను హామీముచేసిన మామిత్రులలో ముఖ్యులయిన మ॥రా॥రా॥ హుండి రామా రావుపంతులు బి, యే, గారికి అనేకకృతజ్ఞతాపూర్వక వందనములనాచరించుచున్నాము.

° ఇట్లువిన్నవించు

పీ॥ వెం॥ నుబ్బారావు.

10906

